

Pomorze
Zachodnie
Strategia 2030

Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027

Szczecin, 15 marca 2022 r.

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Rzeczpospolita
Polska

Pomorze
Zachodnie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Spis treści

Wykaz skrótów	6
1. Strategia Programu – główne wyzwania	8
2. Priorytety Programu	29
I. Priorytet 1 – Fundusze Europejskie na rzecz przedsiębiorczego Pomorza Zachodniego	29
Cel szczegółowy (i) – Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz /wykorzystywanie zaawansowanych technologii	29
Cel szczegółowy (ii) – Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	37
Cel szczegółowy (iii) – Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	43
II. Priorytet 2 – Fundusze Europejskie na rzecz zielonego Pomorza Zachodniego	50
Cel szczegółowy (i) – Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	50
Cel szczegółowy (ii) – Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	59
Cel szczegółowy (iv) – Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	67
Cel szczegółowy (v) – Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	75
Cel szczegółowy (vi) – Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	82
Cel szczegółowy (vii) – Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	91
III. Priorytet 3 – Fundusze Europejskie na rzecz mobilnego Pomorza Zachodniego	97
Cel szczegółowy (viii) – Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	97
IV. Priorytet 4 – Fundusze Europejskie na rzecz połączonego Pomorza Zachodniego	104
Cel szczegółowy (ii) – Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	104
V. Priorytet 5 – Fundusze Europejskie na rzecz przyjaznego mieszkankom i mieszkańcom Pomorza Zachodniego	110
Cel szczegółowy (ii) – Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	110
Cel szczegółowy (iii) – Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej	

sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	116
Cel szczegółowy (iv) – Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	122
Cel szczegółowy (v) – Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.....	128
Cel szczegółowy (vi) – Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	134
VI. Priorytet 6 – Fundusze Europejskie na rzecz aktywnego Pomorza Zachodniego	140
Cel szczegółowy (a) – Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej.....	140
Cel szczegółowy (b) – Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy.....	147
Cel szczegółowy (d) – Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.....	151
Cel szczegółowy (f) – Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	160
Cel szczegółowy (g) – Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	168
Cel szczegółowy (h) – Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	174
Cel szczegółowy (i) – Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	182
Cel szczegółowy (k) – Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które promują dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.....	187

Cel szczegółowy (I) – Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+).....	194
VII. Priorytet 7 – Fundusze Europejskie na rzecz partnerskiego Pomorza Zachodniego	201
Cel szczegółowy (i) – Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	201
VIII. Priorytet 8 – Pomoc techniczna (EFRR)	208
IX. Priorytet 9 – Pomoc techniczna (EFS+).....	212
3. Plan finansowania Tabela 10. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata.....	217
Tabela 11. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe.....	218
4. Warunki podstawowe	219
5. Instytucje programu	263
6. Partnerstwo.....	265
7. Komunikacja i widoczność.....	268
8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami	270

CCI	2021PL16FFPR016
Tytuł ENG	European Funds for Pomorze Zachodnie 2021-2027
Tytuł POL	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027
Wersja	1 – skierowana do konsultacji społecznych
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	
Kwalifikowalny do	
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Przesunięcia inne niż istotne (art. 24 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	nie
Regiony NUTS objęte Programem	PL42
Dane fundusze	– EFRR – EFS+

Wykaz skrótów

Użyte w niniejszym dokumencie skróty oznaczają:

AOS	Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna
B+R	Badania i Rozwój
BUR	Baza Usług Rozwojowych
B&R	Parkuj rower i jedź (ang. Bike&Ride)
CP	Cel Polityki
CS	Cel Szczegółowy
DSM	Instrumenty Zarządzania Popytem (ang. <i>Demand Side Management</i>)
EP	Energia pierwotna
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
ESCO	Przedsiębiorstwo Usług Energetycznych (ang. <i>Energy Service Company</i>)
FEPZ	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 - 2027
GOZ	Gospodarka Obiegu Zamkniętego
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IOB	Instytucje Otoczenia Biznesu
ITS	Inteligentny System Transportowy (ang. <i>Intelligent Transportation System</i>)
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
MEiN	Ministerstwo Edukacji i Nauki
MŚP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
OKE	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
OZE	Odnawialne Źródła Energii
OzN	Osoba z Niepełnosprawnością
PIFE	Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich
PCP	Zamówienia Przedkomercyjne (ang. <i>Pre-commercial Procurement</i>)
POZ	Podstawowa Opieka Zdrowotna
P&R	Parkuj i jedź (ang. <i>Park&Ride</i>)
PSF	Podmiotowy System Finansowania
PSZ	Publiczne Służby Zatrudnienia
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
RPZ	Regionalny Program Zdrowotny
SRWZ	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030
SSW	Specjalna Strefa Włączenia
SUERMB	Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego

TEN-T	Transeuropejska Sieć transportowa
TBS	Towarzystwo Budownictwa Społecznego
UE	Unia Europejska
UOIG	Usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym
WPGO	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
WZP -	Województwo Zachodniopomorskie

1. Strategia Programu – główne wyzwania

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (Strategia), przyjęta przez Sejmik Województwa w czerwcu 2019 roku, stanowi podstawę kształtowania i prowadzenia przez samorząd województwa polityki regionalnej. Strategia określa misję Pomorza Zachodniego (WZP) jako „lidera niebieskiego i zielonego wzrostu, zapewniającego wysoką jakość życia mieszkańców”. Przenosi się ona na poziom programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 - 2027 (FEPZ), stanowiącego jedno z podstawowych narzędzi realizacji Strategii. Określenie kierunków i zakresu interwencji FEPZ nastąpiło w oparciu o wskazania dokumentów strategicznych składających się na Zachodniopomorski Model Programowania Rozwoju. Tworzą go obok Strategii: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego oraz sektorowe polityki rozwoju i programy realizujące te polityki.

Pomorze Zachodnie jest regionem silnie zróżnicowanym terytorialnie zarówno pod względem cech społecznych, jak i ekonomicznych. Uwarunkowania historyczne, polityczne, kulturowe, wpływały na nierównomierny rozwój terytorium województwa. Specyficzne jest dziedzictwo wielkiego ruchu migracyjnego związanego z przesunięciem granic Polski po II wojnie światowej, a w konsekwencji konieczność budowania nowej wspólnoty lokalnej i regionalnej. Przeznaczenie istotnej części ziem rolnych województwa na potrzeby Państwowych Gospodarstw Rolnych (PGR), będących zapleczem produkcji rolnej oraz skoncentrowanie przemysłu w największych miastach spowodowało, że w okresie transformacji gospodarczej lat 90-tych ubiegłego wieku skumulowały się w poszczególnych częściach województwa problemy społeczno-gospodarcze, które mają swoje odzwierciedlenie w dzisiejszych wewnętrznych dysproporcjach rozwojowych, stale silnie obecnych w województwie. Samorząd Województwa dąży do zapewnienia trwałego rozwoju Pomorza Zachodniego, przy umiejętnym wykorzystywaniu jego różnorodnych potencjałów, ale także przy uwzględnieniu wyzwań, przed którymi stoi cały region, związanych m.in. ze zmianami klimatu, zmianami demograficznymi, trwającą czwartą rewolucją przemysłową, czy konfliktami międzynarodowymi.

Logika interwencji FEPZ została także oparta m.in. na wyzwaniach na perspektywę 2021-2027 określonych przez KE i przyjętych przez Radę UE w Zaleceniach do Raportów rocznych dla Polski (CSR) z 2019 i 2020 roku. Natomiast szczegółowe wskazania dla priorytetów inwestycyjnych w poszczególnych obszarach zostały zidentyfikowane w Załączniku D do Sprawozdania Krajowego z 2019 i 2020 roku.

Stojące przed województwem strategiczne wyzwania to:

1. **Postęp technologiczny i innowacje źródłem zrównoważonego i trwałego rozwoju regionu.**

Wyzwanie zostanie skutecznie podjęte, jeśli:

- w dalszym ciągu prowadzona będzie transformacja przemysłowa regionu;
- przedsiębiorstwa podejmą działania w kierunku zwiększonej cyfryzacji i przestawieniu produkcji w kierunku zielonej gospodarki;
- zwiększone zostaną nakłady przedsiębiorstw na własną działalność B+R+I.

Niezmienne istotne jest wzmacnianie roli nauki i jej współpracy z biznesem oraz kształtowanie sprawnego otoczenia instytucjonalnego oferującego dostępne i jednolicie działające cyfrowe usługi publiczne, a także zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług IOB dla przedsiębiorstw działających na obszarze całego województwa.

2. Mieszkańcy aktywni i kompetentni przez całe życie.

Zaadresowanie wyzwania dokona się poprzez:

- poprawę dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach kształcenia, z uwzględnieniem kształtowania kompetencji przyszłości oraz potrzeb rynku pracy;
- poprawę dostępności i jakości zindywidualizowanych usług społecznych;
- dostosowanie opieki zdrowotnej i usług społecznych do uwarunkowań demograficznych i epidemiologicznych;
- włączenie społeczno-gospodarcze mieszkańców regionu poprzez działania aktywizujące na rynku pracy oraz w przestrzeni integracji społecznej;
- włączenie transportowe.

3. Region odpowiedzialny ekologicznie i klimatycznie.

Skuteczna reakcja na wyzwanie odbędzie się poprzez:

- użytkowanie zasobów środowiska w sposób zasobooszczędny i zrównoważony;
- gospodarkę opartą na nisko/bezemisyjnym transporcie,
- poprawę efektywności energetycznej tj. nisko/bezemisyjne źródła energii (w tym: wodór, technologie CCU/CCS);
- dalszy rozwój energetyki odnawialnej;
- poprawę i uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami oraz jak najszerze wdrażanie rozwiązań w obszarze gospodarki obiegu zamkniętego;
- zachowanie różnorodności biologicznej, a także całych ekosystemów;
- zmniejszenie presji niekorzystnych czynników związanych ze zmianami klimatu;
- minimalizowanie skutków zmian klimatycznych poprzez działania adaptacyjne oparte na podejściu ekosystemowym zwiększające odporność na ryzyka i zagrożenia związane ze skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych.

4. Współpraca na rzecz lepszego jutra.

Wyzwaniu uda się stawić czoła, jeśli:

- nastąpi trwały wzrost potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych;
- wzrośnie zaangażowanie partnerów samorządowych i społecznych we wspólne strategie i przedsięwzięcia dla obszarów funkcjonalnych.

Kluczowe wyzwania stojące przed FEPZ 2021-2027 zostały podzielone na 4 obszary: gospodarczy, społeczny, środowiskowy i współpracy. Określone powyżej wyzwania wynikają z szeregu uwarunkowań i wniosków, których dostarczają doświadczenia i ewaluacje interwencji realizowanej w poprzednich perspektywach finansowych.

Obszar gospodarczy

Zbyt mała jest w przedsiębiorstwach świadomość korzyści z prowadzonych działań B+R. Te firmy, które są świadome tej zależności, podejmują kolejne przedsięwzięcia o wyższym poziomie ryzyka tj. wprowadzają nowe produkty czy usługi w oparciu o wdrożenia wyników prac B+R, ale tylko nieliczne decydują się na realizację takich przedsięwzięć wspólnie z partnerami gospodarczymi czy organizacjami badawczymi. Obserwuje się w związku z tym zbyt niski poziom transferu wiedzy i technologii do gospodarki oraz wciąż

niepełną rynkową ofertę organizacji badawczych. Gospodarkę regionu cechują nadal ograniczone możliwości budowy silnych powiązań kooperacyjnych i struktur klastrowych, których działania zmierzałyby w kierunku lepszej współpracy firm.

Powstające zasoby innowacyjne charakteryzują się nierównomiernym rozkładem, a skupienie prac B+R głównie w dwóch ośrodkach regionu (Szczecinie i Koszalinie) utrudnia możliwości innowacyjne firm działających w pozostałych częściach województwa. W regionie zauważalna jest niższa niż przeciętnie w kraju liczba średnich i dużych firm, liczba i kapitalizacja spółek notowanych na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych, jak również liczba przedsiębiorstw szybkiego wzrostu.

Jak wskazują wyniki badania *Rola RPO WZ we wzmacnianiu regionalnych inteligentnych specjalizacji*, zauważalny jest wpływ nakładów wewnętrznych na B+R na przychody z całokształtu działalności, a także na liczbę pracujących. Pozytywny wpływ nakładów na B+R na gospodarkę regionu w obrębie inteligentnych specjalizacji (IS) potwierdza skuteczność i celowość dotychczasowej interwencji środkami UE.

Wyraźnie widać, że w obszarach, które zostały w poprzedniej perspektywie finansowej zidentyfikowane jako IS regionu, bardziej zrozumiała jest konieczność budowania przewag konkurencyjnych w oparciu o własne działania B+R+I i współpracę z nauką.

Analiza efektów wsparcia mijającej perspektywy, a także danych dotyczących kondycji gospodarczej przedsiębiorstw prowadzących działalność w obszarze IS, wskazują na wysoką konkurencyjność i dynamikę rozwoju, zwłaszcza w odniesieniu do eksportu. Pomimo dotychczasowych działań samorządu województwa w zakresie wsparcia na rzecz IS, nie udało się jednak utrwalić powiązań wewnątrz poszczególnych specjalizacji, czego efektem jest brak pożądanej masy krytycznej do osiągnięcia wybijającego się na tle innych regionów wolumenu wdrożeń wyników prac B+R w postaci nowych produktów/technologii czy także portfela praw własności intelektualnej.

Obowiązująca od grudnia 2021 r. Regionalna Strategia Innowacji podkreśla, że dalsze inicjowanie i wzmacnianie procesów innowacyjnych w regionie jest konieczne i powinno być procesem długofalowym, dynamicznym, wymagającym elastyczności w myśleniu i działaniu samorządu oraz jego partnerów.

Konsekwentnie prowadzony jest proces przedsiębiorczego odkrywania, na podstawie którego zaktualizowano wykaz IS regionu. Zidentyfikowane specjalizacje stanowią podstawę do rozwijania działających w ich obszarze firm przynoszących wymierne korzyści dla rozwoju województwa.

Niezmiennie ważne dla województwa są sektory związane z niebieską i zieloną gospodarką. Konieczne jest także przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańek i mieszkańców, szczególnie na obszarach wiejskich. Poprawy wymaga również stan usług cyfrowych w administracji, medycynie i kulturze, a zgodnie z koncepcjami Przemysłu 3.0 oraz Gospodarki 4.0 – wzmacnianie roli nauki i jej współpracy z biznesem oraz kształtowanie sprawnego otoczenia instytucjonalnego.

Obszar społeczny

Sytuacja demograficzna regionu nie jest korzystna. Niepokojące zjawiska demograficzne to m.in. trwale ujemny przyrost naturalny, bardzo niska dzietność, starzenie się społeczeństwa i wzrost jego obciążenia demograficznego. Pod względem demograficznym rozwijają się aglomeracje szczecińska i koszalińska (jednak mniej dynamicznie niż krajowi liderzy), natomiast wyludniają się obszary słabo zurbanizowane, w tym w szczególności popegeerowskie, oddalone od największych ośrodków miejskich, zwłaszcza we wschodniej części regionu. Obserwuje się niekorzystne zjawisko suburbanizacji największych miast województwa. Region

charakteryzuje się ujemnym saldem migracji, choć w ostatnich latach napłynęło do niego dużo imigrantów (z badania *Ocena wpływu RPO WZ 2014-2020 w zakresie włączenia społecznego w regionie*).

Zmiany demograficzne zachodzące w województwie wymagają dostosowania infrastruktury społecznej, edukacyjnej oraz zdrowotnej do zmieniających się potrzeb w tej dziedzinie, jak również szeregu działań z zakresu aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców. Ze względu na negatywne zmiany demograficzne (spadek liczby osób w wieku produkcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym), pojawia się luka na rynku pracy. Największym wyzwaniem dotyczącym regionalnego rynku pracy jest aktywizacja osób biernych zawodowo, tj. ok. ¼ populacji w wieku produkcyjnym, w tym w szczególności: kobiet w kategorii wiekowej 25-34 lata, mieszkańców wsi, osób o relatywnie niskim poziomie wykształcenia, osób najstarszych (w wieku 55-64 lata) oraz osób z niepełnosprawnościami. Wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, choć rośnie, jest nadal niższy niż w całej Polsce w 2019 r i wynosił 19,8%. Należy kontynuować działania mające na celu włączenie społeczne oraz utrwalanie osiągniętego dotychczas efektu w tym zakresie. Na wykluczenie społeczne narażone są osoby z niepełnosprawnościami, doświadczające zaburzeń psychicznych, długotrwale bezrobotni, osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby wykluczone transportowo, osoby będące w kryzysie bezdomności imigranci oraz osoby LGBT+.

Szansą na włączenie społeczne i zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest rozwój ekonomii społecznej, co wymaga wsparcia finansowego, doradczego i szkoleniowego. Rozwój ten stanowi istotny element polityki wzrostu zatrudnienia, przejawiający się w umożliwieniu podjęcia zatrudnienia przez osoby w najtrudniejszej sytuacji społeczno-zawodowej. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej powinno w szczególności prowadzić do koncentracji tego sektora na realizacji usług społecznych użyteczności publicznej na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Sektor ekonomii społecznej w regionie nie jest jednak wystarczająco rozwinięty, a WZP należy do województw o niskim nasyceniu podmiotami reintegracji społecznej w stosunku do liczby ludności. W regionie działa 10 ZAZ, 11 CIS i 30 WTZ. Konieczne jest również tworzenie form bardziej sprzyjających pełnieniu ról społecznych i zawodowych osobom niesamodzielnym.

Jednym z istotnych problemów społecznych regionu jest mieszkalnictwo. Mimo tego, iż w ostatnich latach przyrastała łączna liczba mieszkań w regionie, to występuje stały niedobór mieszkań przystępnych cenowo – zwłaszcza w najlepiej rozwijających się aglomeracjach. W 2009 r. na mieszkanie socjalne z zasobów gmin oczekiwało łącznie 5 191 gospodarstw domowych, zaś w 2019 r. – 5 539, zatem zapotrzebowanie wykazuje trend zwykły (o 7% w ciągu dekad). W 2019 roku w WZP było ok. 2,3 tys. osób bezdomnych, co stanowiło ponad 7% populacji osób bezdomnych w kraju.

W obszarze edukacji istnieje konieczność wsparcia edukacji przedszkolnej – zarówno w zakresie zwiększania dostępności, jak i poprawy jej jakości. Mimo systematycznej poprawy w tym zakresie, dostępność placówek wychowania przedszkolnego jest nadal niewystarczająca, a dodatkowo zróżnicowana przestrzennie, tj. zdecydowanie niższa na obszarach wiejskich i w centralnej części województwa. Na obszarach wiejskich odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym jest jednym z najniższych w Polsce, co częściowo jest determinowane brakiem dostępności do placówek (analiza własna UM WZ).

Uczniowie reprezentują nadal niesatysfakcjonujący poziom wyników nauczania. Wyniki egzaminów kończących szkołę podstawową, jak i wyniki matur, wypadają poniżej średniej dla całej Polski. Wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym, podstawowym lub niższym legitymuje się aż 20% mieszkańców. Co trzecia osoba

bezrobotna posiada wykształcenie gimnazjalne lub niższe. Wśród dorosłych osób pracujących niskie kwalifikacje posiada 43,1%. Wciąż bardzo niski jest udział osób w wieku 25-64 lat uczących się i doksztalających. Programy nauczania i kierunki kształcenia w wielu placówkach WZP są niedostosowane do potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy oraz zakresu regionalnych specjalizacji. Szkoły rzadko nawiązują stałą współpracę z przedsiębiorstwami, w szczególności w obszarze związanym z dynamicznym rozwojem nowych technik i technologii. Z uwagi na zmniejszającą się liczbę szkół zawodowych oraz potrzeby rynku pracy, wzmocnienia wymaga kształcenie zawodowe oraz włączenie przedsiębiorców w system kształcenia zawodowego.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) w WZP w roku 2020 w pieczy zastępczej przebywało w 2020 r. 4 581 dzieci (wzrost o 1 194 w porównaniu z rokiem 2017). Znacząca liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej to specyficzny dla regionu problem społeczny wynikający ze słabości więzi rodzinnej, rozpadu rodzin biologicznych, zagranicznych migracji zarobkowych czy też problemu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach biologicznych (także stosunkowo zamożnych, z klasy średniej).

Wyposażenie placówek ochrony zdrowia w sposób niewystarczający odpowiada na zdiagnozowane potrzeby. W WZP istotnie wyższy w stosunku do całej Polski jest odsetek zgonów z powodu chorób układu krążenia (w 2019r. 4. pozycja wśród 16 regionów) – w tym przede wszystkim w przypadku osób powyżej 65 roku życia oraz kobiet – z powodu nowotworu szyjki macicy (3. pozycja) oraz zaburzeń psychicznych (5. pozycja). W 2019 r. odnotowano 13,8 zgonów z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na 100 tys. mieszkańców, podczas gdy dla całego kraju wartość tego wskaźnika wyniosła 7,5 (prawie o 40% mniej).

W WZP od 2015 roku nastąpił dynamiczny wzrost liczby obywateli państw trzecich (z czego 76,7% obywateli Ukrainy), dla których głównym powodem przyjazdu do Polski były względy ekonomiczne. W ostatniej dekadzie kilkakrotnie wzrosła także liczba uczniów państw trzecich objętych kształceniem w polskim systemie oświaty, co potwierdza tendencje migracyjne w regionie. Agresja Rosji na Ukrainę gwałtownie zwiększyła skalę migracji, jak również spowodował konieczność podjęcia nowych działań związanych z pomocą uchodźcom.

Pomimo problemów społecznych, należy zauważyć, że Pomorze Zachodnie to jeden z najatrakcyjniejszych turystycznie regionów w Polsce. Bogactwo walorów naturalnych, takich jak rozbudowana sieć rzek i jezior oraz długi na 185 kilometrów pas wybrzeża morskiego, jak też dogodne położenie, predestynują region do rozwoju turystyki w pełni wykorzystującej jego endogeniczny potencjał. Na obszarze województwa znajduje się ponad 1 600 jezior, których większość nadaje się doskonale do zagospodarowania pod kątem turystyki i rekreacji, ale tylko nieliczne posiadają odpowiednią infrastrukturę do uprawiania sportów wodnych. Poza pasem wybrzeża, region nie posiada rozwiniętej infrastruktury służącej obsłudze ruchu turystycznego. Ten deficyt jest dostrzegalny w szczególności na obszarach wiejskich.

Ze względu na położenie geograficzne Pomorze Zachodnie cechuje bogata historia, zasobna i różnorodna kultura, w tym unikalna architektura i oryginalne formy urbanistyczne. Głównymi ośrodkami kulturalnymi województwa są Szczecin i Koszalin, gdzie siedzibę mają niemal wszystkie teatry, obie filharmonie oraz większość muzeów. Stąd pod względem liczebności instytucji kultury, jak też liczby mieszkańek i mieszkańców przypadających na jedną instytucję kultury, najlepiej w regionie wypadają najludniejsze miasta. Powoduje to znaczne zróżnicowanie w nasyceniu i stanie sieci instytucji kultury w całym regionie. Na terenie województwa znajdują się zabytki o międzynarodowej renomie, niestety wiele z nich wymaga renowacji oraz

przywrócenia dawnej świetności. Według stanu na koniec 2018 r. do rejestru zabytków wpisanych na podstawie decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków było 4 245 obiektów nieruchomości, 370 zabytków archeologicznych oraz 2 179 zabytków ruchomych.

WZP pod względem długości dróg publicznych ogółem znajduje się na 12. pozycji w kraju, a pod względem gęstości sieci drogowej na pozycji 16. (86,0 km/100km²). Największe zagęszczenie dróg krajowych występuje w pasie przygranicznym, co nie zapewnia odpowiedniej dostępności połączeń transportowych wewnątrz regionu oraz dogodnego połączenia regionu z pozostałą częścią kraju.

Obszar środowiskowy

Pomorze Zachodnie cechuje się wyjątkowymi w skali kraju warunkami naturalnymi: bogactwem śródlądowych zasobów wodnych (z czego ponad 150 zbiorników przekracza powierzchnię 50 ha), jednym z najwyższych w kraju odsetkiem powierzchni zalesionej, a także dużą powierzchnią obszarów chronionych. Obszary objęte ochroną, w tym także siedliska ptaków i obszary Natura 2000 (wyznaczono 60 takich obszarów), stanowią łącznie 46% powierzchni województwa.

W regionie w 2020 r. wytwarzano 18% krajowej energii ze źródeł odnawialnych, a w samym województwie udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem sięga 58,5 % (przy średniej dla Polski 17,9 % (wg danych GUS za rok 2020)). Charakterystyczną cechą województwa jest lokalizacja dużych i bardzo dużych farm wiatrowych, głównie w pasie nadmorskim (gdzie panują najlepsze w Polsce warunki wiatrowe). Największy udział w produkcji zielonej energii ma energia wiatrowa, ale jednym z najszybciej rozwijających się sektorów OZE jest fotowoltaika.

Zidentyfikowany potencjał odnawialnych źródeł energii w regionie jest w znacznym stopniu niewykorzystany, a dalszy wpływ na skalę wykorzystania OZE będą miały bardziej sprzyjające krajowe rozwiązania legislacyjne oraz nowe technologie zastosowania i magazynowania energii. Podstawowym problemem w sieciach energetycznych jest ich zawodność i jakość dostaw. Stabilność produkcji energii z OZE pomogą zapewnić instalacje hybrydowe łączące w sobie więcej niż jedno źródło OZE.

Nowe unijne przepisy zawarte w pakiecie Czysta Energia dla Wszystkich Europejczyków również zakładają znaczny wzrost roli i znaczenia aktywnych konsumentów energii i wspólnot energetycznych oraz rozproszonych źródeł energii. Wsparcie obszaru OZE przyczyni się do rozwoju inicjatyw takich jak klastry energii czy działalność spółdzielni energetycznych.

Pomimo przewidywanego znacznego postępu w zakresie efektywności energetycznej (EE), zapotrzebowanie na energię będzie rosło. Prognozy różnią się tylko skalą i tempem wzrostu. Samorząd Województwa konsekwentnie dąży – w ramach swoich możliwości i kompetencji – do osiągnięcia w 2050 roku zerowego poziomu emisji gazów cieplarnianych netto. Realizacja tego celu ma pomóc przyczynić się do osiągnięcia wspólnotowych celów klimatycznych.

Wyzwaniem jest ograniczenie niskiej emisji, co oznacza gospodarkę opierającą się na nisko/bezemisyjnym transporcie, poprawie EE, tj. nisko/bezemisyjnych źródłach energii. Skala działań termomodernizacyjnych w WZP jest znacząca. Średnia wartość wskaźnika EP [kWh/m² rok]) dla budynków wielomieszkaniowych w 2019 r. wynosiła 358,1 przed termomodernizacją (Polska 225,6) i 214,8 po termomodernizacji (Polska 141,5). Najgorsza sytuacja pod względem EE występuje w budynkach wybudowanych przed 2002 rokiem. 39% budynków mieszkalnych wielorodzinnych oraz użyteczności publicznej w województwie wymaga termomodernizacji (ponad 42 tysiące budynków).

Według prognozy Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, mieszkańcy województwa będą w 2032 r. średnio wytwarzać pomiędzy 416 a 440 kg odpadów komunalnych rocznie. Obszary nadmorskie charakteryzują się dużo wyższymi wskaźnikami wytwarzania odpadów, co związane jest z sezonową liczbą turystów. Obszary z przewagą gmin wiejskich wytwarzają znacznie mniej odpadów (293-337 kg na mieszkańca rocznie).

Według danych GUS, wartość wskaźnika „Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych ogółem” wyniosła w roku 2020 dla województwa 32,2%, przy średniej krajowej 37,9%. Choć udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych jest niższy niż średnia dla kraju, to obserwuje się przyrost tego odsetka w tempie wyższym niż średnia dla Polski. Wyzwaniem będzie poprawa i uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami, w celu zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów.

Zamierzenia regionu są zbieżne z polityką Europejskiego Zielonego Ładu, która ma umożliwić przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym (GOZ), celem zmniejszenia zależności od importu, zwiększenia efektywnego gospodarowania zasobami, optymalizacji ich zużycia oraz zatrzymywania i ponownego wykorzystywania cennych surowców.

Wyzwaniem z tym związanym jest transformacja w sektorze przemysłowym, m.in. w obszarach technologii kluczowych dla transformacji energetycznej, cyfrowej i w zakresie mobilności.

Ważną rolę w pobudzaniu procesu przechodzenia na GOZ będzie pełniła promocja i wspieranie wdrażania innowacyjnych technologii przyjaznych środowisku, tworzonych dla podmiotów publicznych i z ich udziałem.

Dostęp do wody w Polsce jest uzależniony od zasobów wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz ich jakości. Ocena stanu rezerw zasobów w regionie – według danych Państwowego Monitoringu Środowiska – jest dobra, za wyjątkiem północno-zachodniego wybrzeża (rejon wyspy Uznam). Z raportu klasyfikacji wód powierzchniowych przeprowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w 2019 r. wynika natomiast, iż jakość wód powierzchniowych jest zła pod względem przydatności do spożycia. To wymaga złożonych procesów technologicznych przy jej uzdatnianiu. Wpływ na jakość wód ma również nadmierny dopływ substancji biogennej do środowiska wodnego.

Odzwierciedlaniem skutków zmian klimatu w województwie jest tendencja wzrostowa temperatury powietrza, która ma znaczący wpływ na trwałość okresów suchych i mokrych. Wydłuża się okres bezopadowy, co powoduje, że region jest silnie zagrożony suszą atmosferyczną. A to z kolei oddziałuje niekorzystnie na bilans wód powierzchniowych, zwiększa ich eutrofizację oraz obniża poziom wód gruntowych. Niedobór wód to również przyczyna niekorzystnych zmian w środowisku przyrodniczym oraz zwiększenie zagrożenia pożarowego. Susze i prognozowany wzrost liczby dni z opadem ekstremalnym skutkują nasileniem występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, które ulegają intensyfikacji w kolejnych dziesięcioleciach od 2010 roku. Dotkliwie odczuwają to obszary zurbanizowane z intensywną zabudową, uszczelnieniem terenu i fragmentacją ekosystemów przyrodniczych, gdzie tworzą się miejskie wyspy ciepła, zmniejsza cyrkulacja powietrza, a niska retencja powoduje podtopienia. Wyzwaniem jest wdrożenie rozwiązań poprawiających gospodarowanie wodami opadowymi w miejscu ich opadu, zachowanie i powiększenie otwartych przestrzeni zielonych, a także ograniczenie powierzchni nieprzepuszczalnych i rozwijanie zielono-niebieskiej infrastruktury, która pozwoli uzyskać szereg synergii w zakresie adaptacji do zmian klimatu na terenach miejskich.

Z uwagi na intensyfikację zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych, należy kontynuować działania służące podniesieniu gotowości systemu ratownictwa oraz rozwojowi systemów skutecznego informowania mieszkańców i mieszkańek o zagrożeniach.

Województwo posiada liczne obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, krajobrazowymi i kulturowymi.

Okolo 67% ogólnej powierzchni prawnie chronionej w województwie stanowią obszary 2 parków narodowych (Woliński i Drawieński), 7 parków krajobrazowych, ponad 100 rezerwatów przyrody, 85 obszarów Natura 2000 oraz wiele obszarów chronionego krajobrazu. Na terenie większości powiatów województwa zwiększono powierzchnię obszarów prawnie chronionych (2005 vs 2019 – przyrost o 5%). Ogromny kapitał naturalny stanowią również lasy, które zajmują ponad 35% ogólnej powierzchni regionu. Względem tych licznych obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych, bardzo istotną rolę we wdrażaniu działań ochronnych pełnią podmioty odpowiedzialne za zarządzanie formami ochrony przyrody.

Nowym zagrożeniem dla bioróżnorodności są zmiany klimatu wiążące się ze zwiększoną presją niekorzystnych czynników, które powodują naruszenie dotychczasowych zależności przestrzennych, pokarmowych pomiędzy gatunkami i siedliskami oraz wpływają destabilizująco na ekosystemy. Dla wielu gatunków i siedlisk zmienność warunków temperaturowych i wodnych będzie wiązać się ze zwiększoną konkurencyjnością ekspansywnych gatunków rodzimych, a także obcych gatunków. Szacuje się, że do 2070 roku wyginąć może więcej niż 30% gatunków roślin i zwierząt. Wpływ na kondycję gatunków i siedlisk będą miały nie tylko same zmiany klimatu i zjawiska ekstremalne, ale także w znacznym stopniu działania adaptacyjne podejmowane przez człowieka w celu unikania strat gospodarczych (np. rozwój energetyki wiatrowej, który przejawia określone zagrożenia dla fauny i flory).

Jednym z wyzwań dla regionu względem rosnącego znaczenia obszarów cennych przyrodniczo jako miejsc rozwoju różnych form aktywności człowieka jest poszukiwanie rozwiązań zrównoważonego korzystania z tych zasobów.

Nieodłącznym działaniem w obszarze środowiskowym będzie edukacja ekologiczna mająca na celu podniesienie świadomości i wiedzy na temat znaczenia dóbr przyrody, zjawisk związanych z wpływem zmian klimatu oraz promocja postaw ekologicznych.

Terytorialny wymiar programu

W Strategii wskazana została zasada realizacji polityki rozwoju ukierunkowanej terytorialnie. Oznacza to odchodzenie od sektorowych działań realizowanych w ramach poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w stronę zintegrowanych przedsięwzięć realizowanych na szerszych obszarach, których granice wyznaczają wspólne uwarunkowania rozwojowe oraz silne i wielokierunkowe powiązania funkcjonalne. Wdrożenie powyższego przesądzenia strategicznego w ramach programu zapewni zastosowanie instrumentów terytorialnych: Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) oraz Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS).

Jak pokazują doświadczenia perspektywy 2014-2020 (2 ZIT w obszarach funkcjonalnych największych miast regionu oraz 6 Kontraktów samorządowych (KS) w obszarach funkcjonalnych mniejszych miast) zastosowanie instrumentów terytorialnych pozwoliło na ustanowienie trwałych i efektywnych mechanizmów współpracy samorządów i innych partnerów przyczyniających się do współkształtowania i koordynowania przedsięwzięć rozwojowych. Przeprowadzone badania ewaluacyjne potwierdzają, że zastosowanie ww. instrumentów

przyczyniło się również do podniesienia efektywności i skuteczności projektów realizowanych w ramach RPO WZ 2014-2020.

W głównej mierze było to wynikiem zintegrowanego i skoordynowanego charakteru wiązek współzależnych projektów wynikających ze wspólnie i oddolnie ustalonych terytorialnych, wielosektorowych strategii dla obszarów funkcjonalnych. Realizacja zarówno ZIT jak i KS, których system wyboru projektów (odpowiednio konkursowy, pozakonkursowy) oraz funkcja jaką pełniły partnerstwa w systemie realizacji programu (instytucja pośrednicząca, brak powierzenia tej funkcji) pozwoliły na sformułowanie wniosków dotyczących systemu realizacji instrumentów terytorialnych w FEPZ 2021-2027. Zgodnie z nimi najbardziej optymalny z punktu widzenia osiągnięcia celów strategii terytorialnych jest wybór projektów do dofinansowania w trybie pozakonkursowym. Ponadto dla skutecznego realizowania strategii terytorialnych oraz ich zarządzania i monitorowania nie jest konieczne powierzenie partnerstwom samorządów lokalnych funkcji instytucji pośredniczącej w systemie wdrażania programu.

Jednoznacznie pozytywne doświadczenia dotyczące realizacji instrumentów terytorialnych pozwoliły na podjęcie decyzji o szerszym zastosowaniu ZIT, które obejmą cały obszar województwa (12 partnerstw, w których uczestniczyć będą wszystkie gminy regionu). Wsparcie FEPZ 2021-2027 ukierunkowane będzie na realizację celów i przedsięwzięć wynikających z przyjętych przez ww. partnerstwa strategii terytorialnych, dotyczących w szczególności kluczowych wyzwań FEPZ 2021-2027, tj. obszarów: gospodarczego, społecznego, środowiskowego i współpracy. Obecnie trzy partnerstwa opracowały projekty strategii terytorialnych w ramach rządowego projektu Pilotażu Centrum Wsparcia Doradczego. W wyniku jego realizacji przygotowane zostały projekty dokumentów strategicznych oraz przetestowana została metodyka i narzędzia tworzenia strategii terytorialnych zapewniająca szeroką partycypację społeczną i zaangażowanie lokalnych partnerów na wszystkich etapach powstawania dokumentu. Na bazie zebranych w ramach pilotażu doświadczeń, w którym udział brali również przedstawiciele samorządu województwa, uruchomione zostanie wsparcie procesu powstawania strategii terytorialnych w ramach kontynuacji projektu Centrum Wsparcia Doradczego oraz przy zaangażowaniu ekspertów finansowanych przez samorząd regionu. Wsparciem tym objęte zostaną partnerstwa, które nie realizowały ZIT w perspektywie 2014-2020.

Wyznaczonym w SRWZ 2030 obszarem strategicznej interwencji województwa jest Specjalna Strefa Włączenia (SSW). Tworzą ją gminy znajdujące się w szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej wynikającej ze strukturalnych deficytów rozwojowych (brak lub zanik silnych ośrodków rozwojowych, niższy poziom dostępu do infrastruktury i usług) oraz ograniczonych autonomicznych potencjałów rozwojowych. SSW tworzą głównie gminy wiejskie, które borykają się z ciągle nieprzezwyciężonymi problemami strukturalnymi spowodowanymi likwidacją PGR. Wsparcie procesów rozwojowych na tym obszarze w ramach FEPZ 2021-2027 polegać będzie w szczególności na ustanowieniu preferencji w kryteriach wyboru projektów realizowanych na obszarze SSW. Ponadto zastosowany zostanie instrument RLKS, który w przeważającej części realizowany będzie na obszarze gmin wiejskich objętych SSW. Pozwoli to na realizację dwufunduszowych Lokalnych Strategii Rozwoju ukierunkowanych na aktywizację społeczną i gospodarczą w oparciu o wykorzystanie lokalnych zasobów oraz wyrównywanie szans rozwojowych społeczności wiejskiej. Zastosowanie RLKS w ramach FEPZ 2021-2027 zapewni synergii pomiędzy środkami EFS+ (cel szczegółowy 4h) oraz wsparciem z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Wpływ programu na Strategię Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego

Program FEPZ jest jednym z narzędzi zapewnienia synergii działań przyczyniających się do podejmowania wyzwań stojących przed regionem Morza Bałtyckiego, przyczyniając się do realizacji wszystkich trzech celów strategii tj.:

1. Ochrona morza – z kluczowym udziałem Priorytetu 2. Programu.
2. Wzrost dobrobytu – w największym wymiarze poprzez Priorytet 1. Programu, jednak przy udziale Priorytetów 5. i 7 Programu.
3. Wzrost integracji regionu – wsparcie przy udziale Priorytetu 4. Programu.

Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego jest wspierana przez Program wielowymiarowo, jednakże wybrane cele szczegółowe Programu przyczyniają się do realizacji określonych w SUERMB obszarów polityki takich jak: edukacja, innowacje, bioekonomia, energia, turystyka i kultura, zagrożenia, biogeny oraz transport.

Komplementarność programu z innymi instrumentami wsparcia rozwoju

Program stanowi jeden z elementów Polityki Spójności Unii Europejskiej i zawiera się w układzie programów wskazanych Umową Partnerstwa. Na poziomie Umowy Partnerstwa dla Polski 2021-2027 została zapewniona demarkacja i komplementarność wszystkich programów za pomocą tzw. linii demarkacyjnej. Ewentualne odstępstwa od linii demarkacyjnej są możliwe tylko dzięki zgodzie Instytucji Koordynującej Umowę Partnerstwa i powinny być wskazane w Kontrakcie Programowym dla WZP.

W odniesieniu do komplementarności z programami nieobjętymi Umową Partnerstwa dla Polski 2021-2027, kluczową kwestią jest zapewnienie jej z Planem Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej – tu szczególnie ważna jest interwencja w formie podejścia Leader, tj. Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Innym obszarem komplementarności jest innowacyjność, badania i rozwój - interwencja Programu w ramach celu szczegółowego 1(i) będzie uzupełniała działania podejmowane z poziomu europejskiego programu Horyzont Europe.

Niezmiernie ważne będzie ustalenie komplementarności oraz demarkacji pomiędzy programem regionalnym a Krajowym Programem Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO).

Zakres wsparcia Programu obejmuje dwa fundusze: EFRR i EFS+, czerpiące z palety pięciu Celów Polityki Spójności. Rozdział wsparcia na cele szczegółowe zdeterminowany jest przepisami Rozporządzenia ogólnego, uwarunkowaniami określonymi w projekcie Umowy Partnerstwa oraz uwzględnia stojące przed województwem wyzwania.

Tabela 1

Cel polityki	Cel szczegółowy	Uzasadnienie (podsumowanie)
1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw jest zdecydowanie za niski. Dotyczy to zarówno przedsiębiorstw prowadzących prace B+R, jak i korzystających z dostępnych wyników badań. Trudności w zwiększeniu potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw z jednej strony należy upatrywać w strukturze przedsiębiorstw z charakterystyczną dominacją MŚP, ale także w braku ich zaangażowania we współpracę i chęci do zrzeszenia się w organizacjach przedsiębiorców, co nie sprzyja konsolidowaniu ich potencjałów. WZP ma jedną z najniższych w Polsce wartości wskaźnika <i>Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w przeliczeniu na jednego mieszkańca</i>. Według danych GUS, w 2020 r. wydatki te kształtowały się na poziomie 267 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca WZP, gdzie średnia krajowa kształtuje się na poziomie 845 zł. Dane dotyczące wskaźnika <i>Nakłady wewnętrzne na działalność B+R (GERD)</i> również wskazują na niewielki udział województwa w łącznych wydatkach. Według danych GUS, wydatki te poniesiono na poziomie 0,45 mld zł., co plasuje region na 13 miejscu. Natomiast firmy działające w ramach IS wykazują wyższą niż inne podmioty w regionie aktywność w tworzeniu innowacji, a ich współpraca z jednostkami B+R owocuje sukcesami w obszarze tworzenia własności intelektualnej oraz przekłada się na wymierne efekty wdrażania innowacji. Należy dostarczyć trwałych zachęt dla przedsiębiorstw do zwiększania nakładów na B+R - zarówno na rozwój własnych laboratoriów, prowadzenie ciągłego procesu badawczego, a także na realizację wspólnych przedsięwzięć B+R oraz do zacieśniania współpracy z jednostkami naukowymi. W ostatnich latach uczelnie pozyskały częściowo środki na rozwój infrastruktury badawczej i zacieśniały współpracę z przedsiębiorstwami. Należy dalej wzmacniać ofertę uczelni dla gospodarki (zgodnie z RIS) przy jednoczesnym efektywnym wykorzystaniu istniejących zasobów. Konieczne jest rozwijanie powiązań klastrowych oraz profesjonalizacja usług IOB. Potrzeba także dalszych działań nakierowanych na tworzenie warunków do rozwoju postaw kreatywnych, przedsiębiorczych i innowacyjnych zwłaszcza wśród młodych mieszkańców regionu. Celem jest zwiększenie innowacyjności i skali działań B+R, co poprawi pozycję województwa w rankingu innowacyjności <i>Regional Innovation Scoreboard</i>.
1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	W regionie nadal brakuje profesjonalnie i jednolicie działających cyfrowych usług publicznych. Ze względu na charakter województwa – dużą rozległość (piąte pod względem powierzchni w kraju), nierównomierne zasiedlenie, wysoki stopień urbanizacji remedium na bolączki dostępu do usług publicznych jest ich udostępnienie w formie cyfrowej. Do usług cyfrowych dostęp jest ograniczony jedynie zasięgiem internetu, a eliminacja konieczności dojazdu do urzędu czy instytucji pozwala zaoszczędzić czas i pieniądze. Jest to szczególnie istotne w województwie o charakterystycznym układzie przestrzennym, w którym stolica umieszczona jest przy granicy państwa, co powoduje, że do najbardziej oddalonych miast gminnych jest ponad 220 km. Jest to bardzo istotne zarówno dla usług świadczonych przez urzędy, jak i dla usług medycznych (telemedycyna) i dla usług geodezyjnych. Wszystkie tworzone usługi publiczne będą rozwijały usługi dostępne z poziomu krajowego. Konieczne jest także podjęcie działań mających na celu upowszechnienie już dostępnych e-usług i ich popularyzację zarówno wśród urzędników je obsługujących jak i wśród klientów urzędów czy innych instytucji publicznych. Rozwój cyfrowy wiąże się również z szeregiem zagrożeń w świecie on-line, dlatego istotne będą działania z zakresu cyberbezpieczeństwa.
1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym	Województwo zajmuje czołowe miejsce w Polsce pod względem liczby mikro i małych firm. Stanowi to wyzwanie w uzyskiwaniu pożądanego poziomu nakładów na innowacyjność i zwiększaniu zdolności inwestycyjnej mającej wpływ na zwiększenie produktywności przedsiębiorstw. Jak potwierdzają badania (np. <i>Monitoring innowacyjnych przedsiębiorstw Edycja III/2020 r.</i>)

innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	poprzez inwestycje produkcyjne	innowacyjność jest skorelowana z wielkością firmy: im większa firma, tym częściej są prowadzone różne rodzaje działalności innowacyjnej i ponoszone nakłady B+R+I. Według danych GUS, Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług wynosił na Pomorzu Zachodnim w roku 2020 28,4%, w stosunku do średniej dla Polski na poziomie 31,2%. Pomimo nieznacznej różnicy w stosunku do średniej dla Polski, wynik regionu daje 11 miejsce na tle pozostałych województw. Jednym z większych wyzwań Programu będzie ożywienie gospodarcze i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw na obszarze Specjalnej Strefy Włączenia (jest to elementem programu interwencyjnego Samorządu Województwa dla tej strefy). Drugim wyzwaniem jest utrzymanie stabilnego rozwoju firm tworzących inteligentne specjalizacje regionu. Rozwój innowacyjnych firm wymaga oparcia przewag konkurencyjnych w większym stopniu na jakości i innowacyjności, zwiększanie stopnia zaawansowania technologicznego produktów, powstawanie nowych produktów i usług o wysokiej wartości dodanej oraz informatyzacja procesów zarządzania przedsiębiorstwem i wdrażanie zaawansowanych technologii cyfrowych. Dodatkowo niezbędne jest zwiększenie aktywności IOB, JST a także uczelni w zakresie jakościowego rozszerzenia wsparcia inkubacyjnego dla młodych firm. Szeroko rozumiana gospodarka przyszłości wymusza na zachodniopomorskich przedsiębiorstwach poszukiwanie nowych strategii biznesowych, transformację cyfrową i ukierunkowanie ekspansji na nowe rynki. Potrzebne jest, by zarówno przedsiębiorstwa dopiero rozpoczynające działalność, jak również doświadczone MŚP, dzięki inwestycji w innowacje i aktywa intelektualne oraz rozwój międzynarodowy zwiększały szanse bycia w przyszłości znaczącymi graczami w skali europejskiej i światowej. W tym zakresie potrzebna jest kontynuacja kompleksowego wsparcia działalności eksportowej przedsiębiorstw.
2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki w obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.	(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	W województwie spada sprzedaż energii cieplnej z sieci dla budynków mieszkalnych i publicznych. Wynika to z postępującej termomodernizacji budynków, ale także z trendu odchodzenia mieszkańców od ciepła sieciowego. To zjawisko ma wiele przyczyn. Wybór ciepła systemowego powinien być jednym z priorytetowych rozwiązań. Udział wydatków na użytkowanie mieszkania i nośniki energii w wydatkach ogółem na jednego mieszkańca w 2020 r. wyniósł 20,3%, Jest to drugi najwyższy wynik w Polsce. Odzwierciedla to zakres zjawiska „ubóstwa energetycznego”, które występuje, gdy gosp. dom. nie jest w stanie zapewnić sobie energii potrzebnej do odpowiedniego ogrzewania, chłodzenia i korzystania z urządzeń. Jego najczęstszymi przyczynami są niskie dochody, wysokie koszty energii i niska EE budynku. Wyniki badania „Pomiar ubóstwa energetycznego w Polsce z użyciem wielowymiarowego wskaźnika ubóstwa energetycznego”, wykonanego przez IBS (2019 r.), wskazują, iż pod względem wielkości miejsca zamieszkania, ryzyko wielowymiarowego ubóstwa energetycznego jest najwyższe wśród gosp. dom. mieszkających na obszarach wiejskich. Według wyników ww. badań w 2017 r. 9,8% gosp. dom. w Polsce było dotkniętych wielowymiarowym ubóstwem energetycznym, dla regionu wsk. wynosił 10%. Tylko około 7% przedsiębior. (MŚP) rozważa inwestycje w zakresie poprawy efektywności energetycznej. W 2020 roku manualne pomiary pyłu PM10 prowadzone były na 9 stacjach (dwie w aglomeracji szczecińskiej, dwie w Szczecinku i dwie w Koszalinie oraz po jednej w Myśliborzu, Połczynie-Zdroju oraz Kołobrzegu). Z kolei pomiary pyłu PM2,5 prowadzone były na 6 stacjach (2 stanowiska w Szczecinie i po jednym stanowisku w Koszalinie, w Szczecinku, w Myśliborzu i w Połczynie-Zdroju). Łącznie było to 13 stanowisk pomiarów pyłowych. W większości punktów pomiarowych regularnie odnotowywano przekroczenia norm (z wyjątkiem miejscowości o statusie uzdrowiska).

		W związku z tym, wzywaniem dla samorządu będzie utworzenie sieci stacji pomiarowych monitorujących parametry klimatyczne w odpowiedniej skali. Poprawa systemu racjonalizacji użytkowania i wytwarzania energii w budynkach pozwoli na ograniczenie zużycia węgla, co przełoży się na znaczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do atmosfery.
2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki w obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej).	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/200, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	W produkcji energii cieplnej ze źródeł systemowych kluczowe znaczenie ma węgiel. Z węgla pochodzi ponad 80% ciepła ze źródeł koncesjonowanych. Pozostałe źródła to gaz ziemny (3%), OZE (3%), spalanie odpadów komunalnych (3%) i inne źródła (10%). Proporcje te powinny ulec zmianie i w celu ograniczenia wykorzystania węgla konieczny jest dalszy rozwój OZE. Obserwuje się trend wzrostowy mocy zainstalowanej występujący w elektrowniach innych niż zawodowe o mocy powyżej 0,5 MW. W 2020 r. moc ta wynosiła 1 317 MW i była trzecim wynikiem w skali kraju. Nie zarejestrowano żadnego wzrostu mocy w elektrowniach ciepłych o mocy powyżej 0,5 MW. Stosunkowo duża w skali kraju jest emisja pyłów ze źródeł nieorganizowanych – stanowi 23,4% emisji w Polsce. Wielkość emisji CO₂ (3,6% w skali kraju) wskazuje, że województwo zachodniopomorskie jest jednym z mniejszych emitorów tego gazu w Polsce, co wynika z relatywnie niskiego udziału przemysłu wysokoemisyjnego tzn. zakładów szczególnie uciążliwych, choć zauważalny jest wzrost emisji z tych źródeł Najbardziej perspektywicznymi źródłami OZE w województwie zachodniopomorskim są bioenergetyka i energia słoneczna, z uwagi na brak prawnych możliwości dalszego znaczącego rozwoju energetyki wiatrowej. W regionie coraz większą rolę odgrywają źródła energii charakteryzujące się sezonowością dostaw. Na drodze dalszego dynamicznego rozwoju OZE w regionie stoją braki w infrastrukturze (sieci przesyłowe i dystrybucyjne) oraz brak źródeł wytwórczych o charakterze interwencyjnym, które zapewniłyby stabilność energetyczną systemu. W perspektywie roku 2030 w WZP narastać będzie koncentracja potencjałów i związane z nią powiększające się zróżnicowanie potrzeb energetycznych. Pojawia się więc potrzeba kreowania lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw angażujących wielu interesariuszy, w celu rozwijania potencjału energetyki rozproszonej, co może przyczynić się także do niwelowania narastających dysproporcji w rozwoju gospodarczym regionu. Rozwiązaniem tej sytuacji będzie rozwój rozproszonych źródeł energii, wspólnot energetycznych i magazynów energii. W związku z tym, w dalszym ciągu wzywaniem dla samorządu jest kontynuacja wsparcia obszaru OZE wsparcia mającego na celu rozwój inicjatyw takich jak klastry energii czy działalność spółdzielni energetycznych.
2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki w obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i	(iv) Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Jak potwierdzają scenariusze klimatyczne zmiany klimatyczne będą się nasilać w perspektywie do 2100 roku, a prognozy zmian temperatur i wysokości opadu, są zróżnicowane regionalnie i sezonowo. Prognozowany wzrost całkowitej liczby dni z opadem jest nieznaczny, natomiast wzrasta liczba dni z opadem ekstremalnym >10 mm/dobę oraz zwiększa się ilość dni upalnych z temperaturą powyżej 30°C. Skutki zmian klimatu wyznaczają dla województwa kolejne cele adaptacyjne. Region jest silnie zagrożony suszą atmosferyczną, rolniczą i hydrologiczną w związku z czym spada jakość i dyspozycyjność zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Kluczowym wobec tego elementem jest zwiększenie ilości i czasu retencji wód, co korzystnie będzie wpływać na bilans wodny, zmniejszy eutrofizację oraz zapewni nie pogarszanie stanu środowiska. Konsekwencje porywistych wiatrów, wzrost liczby dni z temperaturą powietrza przekraczającą 30 stopni Celsjusza czy gwałtowność nawałnych opadów są dużym zagrożeniem dla obszarów zurbanizowanych i wymagają coraz bardziej pilnych inwestycji w działania adaptacyjne. Zielono-niebieska infrastruktura jest sprawdzonym narzędziem, które przynosi ekologiczne, ekonomiczne i społeczne korzyści za pomocą naturalnych rozwiązań ekosystemowych, co pozwala na połączenie celów i zadań związanych z gospodarowaniem wodami w miastach oraz różnymi formami zieleni. Rozwinięta zieleń złagodzi efekty upałów, suszy, zatrzyma wodę opadową osłabiając miejskie powodzie.

przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.		Badania statystyczne pokazują, że poziom świadomości w zakresie adaptacji do zmian klimatu jest nadal niewystarczający, a jest to ważny problem dla 94% badanych (odsetek osób uważających ten problem za bardzo ważny wzrasta (2020: 68% vs 2018: 39%)). Prowadzenie kompleksowej edukacji ekologicznej i klimatycznej w oparciu o nowoczesne metody i narzędzia nauczania, a także we współpracy i dialogu z różnymi interesariuszami będzie stanowiło jedno z wyzwań. Niwelowanie wpływu zmian klimatu w województwie to również działania na rzecz zwiększenia jakości ostrzegania i informowania ludności o zagrożeniach oraz reagowania na nie. Działania te wymagają spójności z podnoszeniem sprawności, kwalifikacji i umiejętności służb ratowniczych oraz zwiększeniem świadomości, zmianą postaw i nawyków mieszkańców i mieszkanek.
2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki w obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Województwo notuje jeden z najwyższych poziomów zwodociągowania i skanalizowania w Polsce. W 2020 r. odsetek liczby mieszkańców województwa korzystających z wodociągu wynosił 96,2%, a odsetek liczby mieszkańców korzystających z systemu kanalizacji 80,7%. Między miastami i obszarami wiejskimi utrzymują się jednak duże dysproporcje, a skala zróżnicowania pomiędzy miastem, a wsią sięga 33 p.p. (w zakresie odsetka mieszkańców korzystających z kanalizacji). W kontekście zmian klimatu i mogących się pojawić fal upałów i susz istotne jest zapewnienie dobrej jakości wody pitnej. Susza hydrologiczna w największym stopniu zagraża północnej i środkowej części regionu. Mimo poczynionych postępów ścieki komunalne nadal nie są odprowadzane i oczyszczane w odpowiednim stopniu. Potrzeby te są priorytetowe, aby promować zrównoważoną gospodarkę wodną, w szczególności poprzez dalszy rozwój systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracjach z myślą o przyczynieniu się do realizacji strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego. Konieczne jest zapewnienie finansowania inwestycji w zwiększenie efektywności wykorzystania wody, jako surowca wykorzystywanego w przedsiębiorstwach. W związku z powyższym wyzwaniem jest priorytetowe podejście do przedsięwzięć dotyczących gospodarowania wodą, w tym wdrażanie rozwiązań, technologii wykorzystywanych w gospodarowaniu zasobami w przestrzeniach i obiektach publicznych, czy wykorzystanie technologii cyfrowych do zbierania, przetwarzania i analizowania danych, aby zapewnić bardziej wydajne i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych. Ze względu na utrzymujący się zły stan wód przybrzeżnych i przejściowych konieczne jest dokończenie realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, a także ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód z innych źródeł m.in. z terenów rolniczych.
2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki w obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	Do najważniejszych wyzwań w zakresie gospodarki odpadami należą: promowanie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym, finansowanie potrzeb inwestycyjnych w zakresie recyklingu odpadów komunalnych i efektywnego gospodarowania zasobami w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz podnoszenie świadomości obywateli oraz MŚP w celu wywołania zmiany ich zachowań i strategii biznesowych, promowania strategii zero waste i wdrażania rozwiązań związanych z oszczędnością surowców naturalnych. Konsultacje przeprowadzone z przedstawicielami uczelni w regionie wykazały, że są one zainteresowane pracami nad wdrożeniem nowatorskich metod recyklingu odpadów oraz usprawnieniem GOZ. Zgodnie z przyjętą w SRWZ 2030 misją Pomorze lider niebieskiego i zielonego wzrostu zapewniającego wysoką jakość życia mieszkańców działania władz regionu zakładają wsparcie działań inwestycyjnych opartych na gospodarce o GOZ w całym – od projektu po odzysk materiałów – łańcuchu wartości. Zgodnie z WPGO konieczna jest kompleksowa organizacja gospodarowania odpadami między innymi w zakresie odpadów wielkogabarytowych, opakowaniowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. W województwie nadal nie został zakończony proces unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Region boryka się także z brakami mocy przerobowych w zakresie termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych.

się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.		Łączną ilość zebranych odpadów komunalnych na mieszkańca w roku 2019 r. (rok przed pandemią COVID-19) wyniosła 259 kg. Jest to drugi największy wynik w kraju. Wynika to głównie z turystycznego charakteru województwa. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku wyniósł w 2019 r. 10,1%. Jest to jeden z najniższych wyników w kraju. Z kolei udział odpadów zdeponowanych na składowiskach w ilości odpadów zebranych zmieszanych wyniósł w tym samym roku 16,8%. Ilość odpadów odebranych z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) wyniósł w 2019 r. (rok sprzed pandemii) 167 000 ton. Był to czwarty wynik w kraju. Na koniec 2020 r. w województwie zachodniopomorskim niezrekultywowana powierzchnia terenów składowania odpadów wynosiła 536 ha.
2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki w obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	Województwo zachodniopomorskie skupia różne cenne formy ochrony przyrody i chronionego krajobrazu, w tym znaczną jego część pokrywają liczne obszary Natury 2000 (30,3% powierzchni ogólnej stanowią obszary specjalnej ochrony ptaków; 18,6% powierzchni ogólnej stanowią specjalne obszary ochrony siedlisk). Bogactwo przyrodnicze zobowiązuje do podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska, ograniczenia negatywnego wpływu zanieczyszczeń i zmian klimatu oraz do racjonalnego gospodarowania jego zasobami. Wobec zmian klimatu konieczna będzie adaptacja, utrzymanie i odtwarzanie struktury obszarów naturalnych, zachowanie ciągłości i sieci powiązań przestrzennych, a także zachowanie i kształtowanie zadrzewień. Zagrożeniem spowodowanym ociepleniem klimatu jest również migracja gatunków obcych, w tym obcych inwazyjnych. Ważnym działaniem dla ochrony stanu środowiska przyrodniczego i zachowania różnorodności biologicznej oraz zabezpieczenia zasobów i walorów przyrodniczo-krajobrazowych są dokumenty planistyczne określające cele ochrony, zasoby, twory i składniki przyrody oraz wartości krajobrazowe. Jednym z wyzwań dla regionu względem rosnącego znaczenia obszarów cennych przyrodniczo jako miejsc rozwoju różnych form aktywności człowieka kluczowym jest poszukiwanie rozwiązań zrównoważonego korzystania z tych zasobów. Nieodłącznym działaniem będzie edukacja ekologiczna mająca na celu podniesienie świadomości i wiedzy na temat znaczenia dóbr przyrody, zachodzących zmian związanych z wpływem zmian klimatu oraz promocja postaw ekologicznych. W ostatnich latach handel dziką przyrodą stał się 4. najbardziej intratnym nielegalnym handlem na świecie. Z uwagi na przygraniczne położenie województwa istnieje potrzeba podjęcia działań zapobiegających odpowiednim warunkom dla przechowywania zwierząt pochodzących z przemytu lub odebranych właścicielom, którzy nie zapewnili zwierzętom odpowiedniej opieki.
2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki w obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.	(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Województwo zachodniopomorskie jest silniej zurbanizowane w porównaniu do całego kraju. W regionie w 2019 r. 68,43% ludności mieszkało w miastach (w Polsce: 60,01%; 2 pozycja województwa wśród 16 regionów), a odsetek ludności mieszkających w miastach od 2005 r. nieznacznie zmniejszył się, identycznie jak w całej Polsce (w regionie w 2005 r. 69,17% ludności mieszkało w miastach, zaś w całej Polsce – 61,39%; 3 pozycja województwa wśród 16 regionów), co należy wiązać przede wszystkim z procesem suburbanizacji. Rozrost miast, a jednocześnie brak zmian w komunikacji publicznej, zwiększa liczbę samochodów. Badania pokazują, że emisja gazów cieplarnianych jest w dużej mierze generowana przez środki transportu – przede wszystkim indywidualnego. Wsparcie w ramach priorytetu w zakresie transportu miejskiego zakłada wdrożenie zrównoważonej mobilności miejskiej, wyrażającej się poprzez zwiększenie liczby osób rezygnujących z indywidualnego transportu samochodowego na rzecz transportu publicznego, rowerowego lub pieszego, a także poprzez zmniejszanie/uspokajanie ruchu samochodowego w centrach miast dzięki wdrażaniu przyjaznych środowisku rozwiązań. Działania realizowane w celu szczegółowym będą miały w głównej mierze wpływ na ograniczenie emisji CO2 poprzez uatrakcyjnienie transportu publicznego. Badania ewaluacyjne i analizy w zakresie technologii niskoemisyjnych wskazują, że główną barierą we wdrożeniu „zielonych” technologii jest brak wiedzy na temat korzyści ekonomicznych wynikających z zastosowania tego rodzaju rozwiązań.

się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.		
3 Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	Ze względu na układ przestrzenny województwa, , najbardziej wykluczonymi transportowo obszarami są te leżące w jego centrum. Wszystkie duże miasta, stanowiące bieguny wzrostu, położone są na granicach zewnętrznych regionu. Powiaty położone w centrum tj. łobeski, świdwiński, drawski, białogardzki, szczególnie narażone są na ryzyko wyludniania, ze względu na ograniczony dostęp do usług publicznych. Miasta tego obszaru klasyfikowane są jako małe lub średnie, często tracące swoje funkcje i nie zawsze stanowią odpowiednią masę dla zdynamizowania rozwoju tych obszarów. Obszar wschodniej części województwa w dokumentach strategicznych wskazywany jest jako jeden z najgorzej skomunikowanych w kraju, zarówno w odniesieniu do dostępu do stolicy regionu, jak i do stolicy kraju. Istniejąca i planowana infrastruktura transportowa poziomu krajowego nie przewiduje rozwiązania tego problemu. Drogi ekspresowe zaplanowane są wzdłuż granic województwa – drogi S3, S6, S10 i S11. Identyczna sytuacja dotyczy infrastruktury kolejowej – z wyjątkiem linii kolejowej 210, przecinającej ten obszar, zmodernizowanej ze środków RPO WZ 2014-2020. W celu jak najlepszego skomunikowania kolejowego wykluczonych obszarów województwa konieczna jest dalsza wymiana taboru na niskoemisyjny, bez konieczności elektryfikacji linii, co podnosiłoby cenę usługi. Strategia Programu przewiduje inwestycje drogowe, ułatwiające dostęp wykluczonych obszarów do istniejącej i powstającej sieci TEN-T (zarówno drogowej jak i kolejowej oraz umieszczonych w sieci portów morskich i lotniczego). Zadaniem jest skomunikowanie wykluczonych transportowo obszarów z sieciami transeuropejskimi oraz centrami usług publicznych umieszczonych w miastach regionu.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(ii) Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji osób dorosłych ma kluczowe znaczenie dla poprawy konkurencyjności regionu oraz zapobieganiu zjawisku wykluczenia społecznego. Poprawa jakości oferty edukacyjnej regionu powinna być ściśle powiązana z zapewnieniem do niej równego dostępu. Konieczne jest podejmowanie działań na rzecz wzmocnienia infrastruktury edukacyjnej oraz poprawa dostępu do nowoczesnej bazy lokalowej oraz dydaktycznej. Wiele placówek oświatowych odbiega od wymaganych standardów i tym samym nie spełnia oczekiwań regionalnego rynku pracy, dlatego konieczna jest poprawa dostępu do nowoczesnej bazy lokalowej oraz dydaktycznej. W województwie zachodniopomorskim obserwuje się dużą dysproporcję w dostępie do infrastruktury oświatowej na wszystkich etapach kształcenia. Dostęp do infrastruktury przedszkolnej, szczególnie na obszarach wiejskich, nadal stanowi duży problem. Ograniczenie szans edukacyjnych oraz bezpośredni wpływ na możliwości aktywizacji zawodowej opiekunów dotyczy przede wszystkim osób z terenów wiejskich, które charakteryzuje najniższy w kraju poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej. Dużym wyzwaniem dla zachodniopomorskich uczelni jest zatrzymanie najzdolniejszych uczniów i zachęcenie ich do podjęcia nauki w regionie. Rozwój potencjału naukowego regionu wymaga tworzenia kierunków studiów odpowiadających potrzebom gospodarki. Szczęólnego wsparcia wymaga powstawanie i rozwój jednostek naukowo-badawczych poza strukturami uczelni, współpracujących na zasadach rynkowych z sektorem gospodarki. Realizacji działań związanych z profilaktyką zdrowotną mieszkańców województwa i promowaniem zdrowego stylu życia obejmującego aktywność ruchową w każdym wieku, służyć mają inwestycje w obiekty sportowe.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca	(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich	Prognozy do 2030 roku dla regionu wskazują na wzrost liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej; dalsze zmniejszenie zasobu mieszkaniowego znajdującego się w zasobach gmin; wzrost udziału osób/rodzin doświadczających problemu niepełnosprawności/długotrwalej i ciężkiej choroby wśród klientów pomocy społecznej; zwiększenie napływu dzieci do pieczy zastępczej.

włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	Konieczne jest przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym, skutkujących starzeniem się społeczeństwa i prowadzącym do wzrostu zapotrzebowania na usługi społeczne. Potrzebne jest wsparcie działań realizowanych w oparciu o horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji (DI), przy równoczesnym, stopniowym ograniczaniu usług świadczonych przez całodobowe instytucje. Kwestia DI usług społecznych wciąż jest słabo rozpoznana przez przedstawicieli zachodniopomorskich JST. 43% z nich wskazuje, że nie ma wystarczających zasobów (np. wiedzy, finansów), by przeprowadzić proces DI usług społecznych i potrzebuje wsparcia zewnętrznego w tym zakresie. Z uwagi na niższy niż w całej Polsce wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnością (OzN) niezbędny jest rozwój infrastruktury wsparcia prozatrudnieniowego tej grupy (54 tys. osób w wieku produkcyjnym). Pomimo rozwoju sieci ZAZ w regionie (obecnie 10 ZAZ zatrudnia ok. 700 osób), skuteczność systemu aktywizacji zawodowej OzN jest niska. Wg raportu Kampanii Przeciw Homofobii "Sytuacja społeczna osób LGBT+ w Polsce za lata 2015 - 2016" 69,4% młodzieży LGBT+ ma myśli samobójcze, tylko 25% matek i 12% ojców akceptuje w pełni nieheteronormatywność swojego dziecka. Dodatkowo zgodnie z ogólnopolskim badaniem liczby osób bezdomnych, w 2019 roku najwięcej osób bezdomnych było w województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim. W regionie działa obecnie: 12 mieszkań chronionych i 32 wspomaganych/treningowych (dla 144 osób) oraz 9 mieszkań chronionych (dla 23 osób). Czynnikiem wciąż bardzo silnie wpływającym na poziom ubóstwa w gminach, jest wysoki udział obszarów popegeerowskich. W 2018 r. w grupie 13 gmin o najwyższym poziomie ubóstwa w regionie aż 7 gmin dotyczyło bardzo duże obciążenie problemowymi miejscowościami popegeerowskimi.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(iv) Wsparcie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	Widoczny w ostatnich latach coraz większy napływ do regionu obywateli państw trzecich powoduje konieczność prowadzenia aktywnej i włączającej polityki integracyjnej, która ułatwi ich zatrudnianie, pomoże im w budowaniu dobrych relacji i więzi z mieszkańcami regionu oraz zachęci do zamieszkania w regionie na stałe. Olbrzymią część tj. 76,7% napływających obywateli państw trzecich stanowili Ukraińcy (11 458 osób w 2020 r.). Od 24.02.2022r. ta liczba znacząco się zwiększyła o uchodźców z Ukrainy. Wśród obywateli państw trzecich przebywających legalnie w Polsce znajdowali się także obywatele Białorusi, Rosji, Gruzji, Mołdawii i Wietnamu (23,3%). Większość z nich otrzymała zezwolenia na pobyt czasowy. W I półroczu 2019 r. wydano w zachodniopomorskim 11 354 pozwoleń na pracę, w tym niemal 69% obywatelom Ukrainy. Bariery administracyjne związane z udzielaniem pozwoleń na pracę i pobyt zniechęcają obywateli państw trzecich do osiedlania się na dłużej i integrowania się z polskim społeczeństwem. Większą skłonność i potrzebę integracji z miejscem zamieszkania oraz społecznością lokalną wykazują osoby przebywające w Polsce z rodzinami. Pogłębiające się braki na zachodniopomorskim rynku pracy oraz niekorzystne zmiany demograficzne powodują konieczność pozyskiwania pracowników z rynków zagranicznych, co może wiązać się z konkurencją o kapitał ludzki z krajami, które otwierają się na migrantów. Aby zwiększyć szanse na wypełnienie przez nich luki na rynku pracy, należy zwiększyć atrakcyjność osiedleńczą regionu i zintensyfikować działania na rzecz ich adaptacji. Planowane działania zapewnią wsparcie niezbędne dla powodzenia społeczno-gospodarczej integracji. Doświadczenia krajów europejskich z transferami ludności dowodzą, jak istotna jest integracja poprzez system edukacyjno-wychowawczy (obejmująca kompetencje językowe i kulturowe imigrantów), służąca wykorzystaniu kapitału społecznego ludności napływowej. Kwestia mieszkaniowa – obok zatrudnienia, edukacji i zdrowia – wskazywana jest jako podstawowa w integracji, gdyż ma duży wpływ na dobrostan psychiczny i fizyczny cudzoziemców dając szansę poczucia się „jak w domu”. Regionalne ośrodki wsparcia ułatwią adaptację obywateli państw trzecich stwarzając bezpieczną przestrzeń do spotkań i międzykulturowej wymiany.
4 Europa o silniejszym wymiarze	(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i	Wg prognoz do 2030 w regionie nastąpi dalsze rozwarstwianie się stanu zdrowia w poszczególnych grupach społ., pogarszanie się stanu zdrowia psychicznego mieszkańców oraz dalsze starzenie się społeczeństwa. Z

społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	utrzymującymi się niekorzystnymi trendami demograficznymi związany jest wzrost zachorowań na choroby przewlekłe oraz rosnące zapotrzebowanie na świadczenia pielęgnacyjno-opiekuńcze i rehabilitacyjno-lecznicze. Dostępność świadczeń w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych/opiekuńczo-leczniczych jest jedną z niższych w kraju, a w stacjonarnej opiece paliatywno-hospicyjnej najniższa. Dostępność świadczeń zdrowotnych podst. opieki zdrowotnej (POZ) jest na dobrym poziomie, ale zakres zabezpieczenia tych świadczeń jest zróżnicowany wewn. regionu. Wyposażenie placówek ochrony zdrowia w sposób niewystarczający odpowiada zdiagnozowanym przyczynom częściej zachorowalności i umieralności. Wskazuje to na potrzeby w zakresie bazy infrastrukturalnej i poprawy jakości świadczonych usług medycznych. Niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do przeprofilowania łóżek krótkoterminowych na miejsca na potrzeby rehabilitacji leczniczej, psychiatrii i geriatry. Na tle kraju szczególnie niekorzystnie wypada, dostępność mieszkańców regionu do poradni ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS): kardiologicznej, neurologicznej, reumatologicznej, endokrynologicznej i hematologicznej (jedno z ostatnich miejsc w kraju jeśli chodzi o liczbę porad na tys. mieszkańców). Istniejące braki w procesie diagnostyczno-leczniczym utrudniają szybkie rozpoczęcie procesu leczenia. Wg map potrzeb zdrowotnych np. w zakresie rezonansu magnetycznego, region zajmuje odległą pozycję w liczbie świadczeń na tys. mieszkańców. Wskazuje się, że duża śmiertelność wynika z braku profilaktyki, ale również z braku dostępu do wysokiej jakości usług medycznych, stosowania nowych technologii dostępnych w zakresie terapii medycznych, w tym wyposażenia szpitali. Leczenie szpitalne ma duże znaczenie w zaspokajaniu potrzeb zdrowotnych pacjentów, których stan nie pozwala na zapewnienie im opieki w warunkach ambulatoryjnych. Właściwa jakość tego rodzaju opieki jest możliwa przy odpowiednim dostosowaniu infrastruktury podmiotów leczniczych do wymaganych standardów.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Szerokie uczestnictwo kulturalne sprzyja rozwojowi społeczeństwa wiedzy. Wysoka aktywność w tym obszarze to również sposób na wyrównywanie szans społecznych oraz – co jest niesłychanie istotne – inwestowanie w kapitał ludzki. Kultura to świadectwo rozwoju społeczności, należy więc zadbać o jej możliwie jak najszerzy rozwój, przynajmniej w skali regionalnej, poprzez stworzenie odpowiedniej bazy materialnej. Z analiz regionalnych wynika, że w regionie ma swoją siedzibę niedostateczna liczba instytucji kultury o znaczeniu ponadregionalnym. Województwo zachodniopomorskie na tle innych regionów wyróżnia odnośnie do sąsiedztwa morza i jego zasobów – zarówno w ogólnie pojętym stylu życia, jak również w działalności ekonomicznej. Bogactwo walorów naturalnych województwa tworzy jego specyfikę, a jednocześnie stanowi stale niewykorzystany w pełni potencjał regionu. Większość jezior nadaje się doskonale do zagospodarowania pod kątem turystyki i rekreacji, ale tylko nieliczne posiadają odpowiednią infrastrukturę do uprawiania sportów wodnych. Dodatkowego impulsu rozwojowego wymaga proces zagospodarowania szlaków wodnych atrakcyjnych dla kajakarzy – Drawy, Iny, Regi, Parsęty czy Piławy. Ponadto poza pasem wybrzeża region nie posiada rozwiniętej infrastruktury służącej obsłudze ruchu turystycznego. Ten deficyt jest dostrzegalny w szczególności na obszarach wiejskich. Na terenie województwa zachodniopomorskiego znajdują się zabytki o międzynarodowej renomie, niestety wiele z nich wymaga renowacji oraz przywrócenia dawnej świetności. Ponieważ ruch turystyczny ukierunkowany jest nie tylko na wypoczynek nadwodny, ale również na aktywność związaną ze zwiedzaniem miejsc związanych z historią i kulturą regionu, ważną kwestią stanowi udostępnienie zabytków i ich otoczenia. Turystyka odgrywa ogromną rolę w rozwoju regionu. Wynika to z jej ogromnego potencjału w dziedzinie stymulowania innych sektorów oraz tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza dla młodych ludzi.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym,	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób	Sytuacja na zachodniopomorskim rynku pracy przed kryzysem wywołanym pandemią COVID-19 była dobra. Stopa bezrobocia od lat ulegała zmniejszeniu. W lutym 2021 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie zachodniopomorskim wyniosła 8,8% i była o 1,6 p.p. większa niż przed rokiem.

bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej	Wzrost bezrobocia w skali roku odnotowano we wszystkich regionach, największy w woj. zachodniopomorskim. Na koniec lutego 2021 r. w rejestrach PUP znajdowało się 55 030 osób bezrobotnych, tj. o 10 231 osób (22,8%) więcej niż w analogicznym miesiącu 2020 r. W strukturze bezrobotnych większość stanowiły kobiety- 54,4%, osoby od 25 do 34 roku życia- 25,9%, osoby posiadające staż pracy od roku do 5 lat- 25,9%, oraz pozostające poza zatrudnieniem powyżej 24 miesięcy- 21,8%. Co trzecia osoba bezrobotna posiada wykształcenie gimnazjalne lub niższe.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy	Jednymi z najważniejszych czynników wpływających na przyszły stan zachodniopomorskiego rynku pracy są przemiany demograficzne, które od lat wykazują niekorzystne tendencje demograficzne. Następuje spadek liczba osób w wieku produkcyjnym natomiast wzrasta w wieku poprodukcyjnym. W latach 2017-2019 odnotowano spadek liczebności osób w wieku przedprodukcyjnym na poziomie -0,9% (trzecie miejsce w kraju) oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym o 6,4% (drugie miejsce w kraju). Spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym był jednym z najwyższych w kraju. Przewidywane utrzymanie się trendu demograficznego jakim jest starzenie się społeczeństwa, a w konsekwencji uszczuplanie zasobów rynku pracy wymuszają podejmowanie działań zmierzających do maksymalizacji wykorzystania zasobów kapitału ludzkiego. Pogłębiająca się luka na rynku pracy wskazująca na deficyt pracownika w korelacji z niedostosowaniem ich kompetencji do potrzeb nowoczesnej gospodarki stawia nowe oczekiwania wobec Publicznych Służb Zatrudnienia.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	W województwie zachodniopomorskim w 2018 r. działalność prowadziło 223 953 przedsiębiorstw (wg rejestru REGON). Dominują mikropresiębiorstwa, stanowiąc 96,7% ogółu zarejestrowanych podmiotów (małe 2,7%, średnie 0,6%). Rynek pracy ulega przemianom w bardzo szybkim tempie, spowodowanym przez rozwój cyfryzacji, rozkwit technologii czy szybki przepływ informacji. Przedsiębiorca, który dąży do rozwoju firmy, musi inwestować w rozwój zarówno technologiczny jak i kapitału ludzkiego. Podnoszenie kompetencji pracownika powinno być kluczowym elementem strategii każdego przedsiębiorstwa, któremu zależy na pozostaniu konkurencyjnym. Pracodawca powinien stworzyć swoim pracownikom możliwości rozwoju w ramach wykonywanej przez nich pracy. Wpływa to na zwiększenie efektywności i profesjonalizmu przedsiębiorstw. Podnosi się jakość i wydajność firmy co bezpośrednio przekłada się na jej zyski. Współczynnik aktywności zawodowej w 2018 r. dla mieszkańców województwa wyniósł 54,8%. Najwyższy był w grupie osób w wieku 35–44 lata (84,6%). Osoby te mają za sobą okres kształcenia i rzadko zmagają się z chorobami utrudniającymi wykonywanie pracy. Najniższą aktywnością zawodową charakteryzowały się osoby w wieku 55 lat i więcej. Ma to duże znaczenie dla opieki zdrowotnej, ponieważ po 55 roku życia wzrasta liczba zachorowań i związana z tym liczba interwencji medycznych oraz potrzeb w zakresie zapewnienia wieloprofilowej opieki zdrowotnej. W latach 2016-2017 największy wzrost zgonów nastąpił z przyczyn chorób: układu krążenia, naczyń mózgowych i miażdżycy, układu oddechowego. Województwo należy do regionów o największej umieralności na nowotwory złośliwe- 58% kobiet i 77% mężczyzn którzy zachorowali na nowotwór zmarło.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w	Na przestrzeni ostatnich lat liczba przedszkoli w regionie systematycznie rośnie, lecz nadal nie jest wystarczająca. W roku szkolnym 2018/2019 w województwie funkcjonowało 426 przedszkoli i tylko 85 na wsi. Miejsc w placówkach było dla łącznie 55 818 dzieci, w tym w samych przedszkolach dla 41 938 dzieci (pozostałe miejsca to oddziały przedszkolne w szkołach, punkty

włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	szczegółności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego). W roku szkolnym 2019/2020 funkcjonowało już 435 przedszkoli. Naukę w szkole podstawowej od roku szkolnego 2018/2019 kończy przystąpienie do egzaminu ósmoklasisty. Do egzaminu ósmoklasisty w województwie zachodniopomorskim w roku szkolnym 2020/2021 przystąpiło 14 314 uczniów. W przypadku egzaminu języka polskiego uczniowie z województwa uzyskali średnio 55,58 proc. punktów – o 4,42% mniej niż wynik ogólnopolski, z matematyki - 42,20 % przy średniej ogólnopolskiej o 4,8% p. proc. wyższej. Z języków angielskiego i niemieckiego osiągnęli wynik o 3 p. proc. niższy od średniej krajowej. Średnie wyniki matur w województwie wynoszą ok. 70% i wypadają poniżej średniej dla całego kraju. Widoczny jest wzrost bezrobocia wśród młodych ludzi. W roku szkolnym 2015/2016 funkcjonowały 302 szkoły prowadzące kształcenie zawodowe (bez szkół specjalnych), zaś w roku szkolnym 2018/2019 funkcjonowało już tylko 276 takich szkół (bez szkół specjalnych). Na przestrzeni ostatnich lat liczba szkół prowadzących edukację zawodową zmniejszyła się (spadek o 8,61%).
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Wg informacji wskazanych w „Monitorze edukacji i kształcenia 2019”, jeden z kluczowych wskaźników w dziedzinie kształcenia i szkolenia – udział dorosłych w wieku 25-64 lat w kształceniu ustawicznym, wyniósł w Polsce w 2018 roku 5,7%. Liczbę tę zestawioną ze wskaźnikiem procentowym oszacowanym w roku 2009, który wynosił 4,7%. Przez dekadę liczba osób biorących udział w kształceniu ustawicznym w Polsce zwiększyła się o 1 p.p, a zatem jest to nieznaczny wzrost. Dla porównania, średnia dla Unii Europejskiej wyniosła w 2009 roku 9,5%, aby do 2018 roku wzrosnąć do wartości 11,1%. Faktem jest zatem utrzymywanie się nadal na niskim poziomie odsetka osób uczestniczących w kształceniu dorosłych – mimo niewielkiej tendencji wzrostowej. W zakresie uzyskiwania kwalifikacji na poziomie ponadgimnazjalnym przez osoby dorosłe, jedynie 7,6% Polaków takich kwalifikacji nie uzyskało. W porównaniu do średniej w UE, która wyniosła prawie 22%, jest to zadowalający wynik. Jeśli chodzi natomiast o osoby dorosłe o statusie osoby zatrudnionej, posiadające niskie kwalifikacje, to ich odsetek wynosił już 43,1% i zbliżony jest do średniej w UE, która wynosi prawie 57%. Wskazuje to jednoznacznie na zasadność podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez Polaków oraz podkreśla fakt, że edukacja tak naprawdę nie ma wyznaczonego horyzontu końcowego, a jej permanentny charakter wpływa bezpośrednio na całokształt życia zawodowego.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	Świadczenie pieniężne z pomocy społecznej otrzymało 80% rodzin województwa zachodniopomorskiego. Z powodu ubóstwa pomoc społeczną przyznano w 2018 r. 24 528 osobom. Głównym powodem przyznawania świadczeń z systemu pomocy społecznej – obok ubóstwa - jest bezrobocie. Stopa bezrobocia w Polsce w grudniu 2018 r. wyniosła 5,8%. Bezrobocie w województwie zachodniopomorskim jest zróżnicowane terytorialnie. Ogólna liczba ludności w wieku 15 lat i więcej wyniosła 1 342 tys., przy czym liczba aktywnych zawodowo wyniosła 735 000 osób, a biernych zawodowo 607 tys. osób. Wśród osób wykluczonych dużą grupę stanowią osoby niepełnosprawne. W Polsce pod koniec 2018 r. pracujące osoby z niepełnosprawnością stanowiły 3,6% ogólnej liczby pracujących. Różnice między aktywnością zawodową osób sprawnych i z niepełnosprawnością są znaczące. W roku 2017 współczynnik aktywności zawodowej osób sprawnych w wieku produkcyjnym wynosił 79,8%, wskaźnik zatrudnienia 75,9% a stopa bezrobocia 4,9%. Różnica między wskaźnikiem zatrudnienia osób sprawnych a osób z niepełnosprawnością w wieku produkcyjnym wynosiła 49,6% a między stopą bezrobocia tych dwóch grup 4,4 pkt %.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	W województwie zachodniopomorskim liczba cudzoziemców posiadających ważne dokumenty uprawniające do pobytu w Polsce wydane przez Wojewodę Zachodniopomorskiego w 2018 r. wyniosła 20 252. W porównaniu z danymi z roku 2016 liczba ta zwiększyła się o 31,26%. Według danych z analizy „Powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcom na podstawie oświadczenia pracodawcy w województwie zachodniopomorskim w 2017 roku”, na obszarze województwa zachodniopomorskiego pracodawcy lub podmioty zamierzające powierzyć wykonywanie krótkoterminowej pracy cudzoziemcowi złożyli łącznie 70 478 niezbędnych oświadczeń wobec 55 604 rok wcześniej. Liczba złożonych oświadczeń jest zróżnicowana terytorialnie.

4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które promują dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	Analizując strukturę ludności województwa zachodniopomorskiego w oparciu o zestawienie jej według ekonomicznych grup wieku, stwierdzić można, że wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Ta niekorzystna zmiana w strukturze wiekowej populacji związana jest ze wzrostem współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem ulega systematycznemu zwiększeniu. Na 1 osobę w wieku produkcyjnym przypadają 3 osoby w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie, co 25 mieszkańców Pomorza Zachodniego w wieku poprodukcyjnym jest beneficjentem pomocy społecznej. W kontekście danych za 2020 oraz prognoz demograficznych na 2025 rok obejmujących liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym, wartości te będą wzrastać. Województwo zachodniopomorskie cechuje się wśród województw jednym z największych spadków wskaźnika liczby łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców, przy jednoczesnym jednym z największych wzrostów wskaźnika liczby osób leczonych na 10 tys. mieszkańców. Wzrasta zapotrzebowanie na personel medyczny. Województwo zachodniopomorskie cechuje się największym udziałem osób starszych w ogólnej liczbie udzielonych porad specjalistycznych oraz porad stomatologicznych.
4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	W województwie w 2018 r. funkcjonowały ogółem 2 408 rodziny zastępcze. Sprawowały one opiekę nad 3 717 dziećmi. To o 243 dzieci mniej niż w 2017 roku. Od lat obserwuje się proces spadku odsetka dzieci objętych pieczą zastępczą. Wśród rodzinnych pieczy zastępczych 1 626 funkcjonowało w formie rodziny zastępczej spokrewnionej, 604 rodziny zastępcze niezawodowe, 119 rodziny zastępcze zawodowe oraz 59 jako rodzinne domy dziecka. W zakresie rodzinnej pieczy zastępczej nastąpił spadek liczby rodzin zastępczych spokrewnionych i rodzin zastępczych niezawodowych. Na podobnym poziomie utrzymuje się liczba rodzin zastępczych zawodowych, natomiast zwiększyła się o 2 liczba rodzinnych domów dziecka. Najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych występuje w powiecie m. Szczecin (384), w powiecie stargardzkim (125) i goleniowskim (105), natomiast najmniej w powiecie łobeskim (22). W porównaniu do roku 2017 w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej nastąpił spadek liczby rodzin zastępczych spokrewnionych i rodzin zastępczych niezawodowych. W 2019 r. na terenie województwa prowadzonych było 60 placówek opiekuńczo-wychowawczych, o jedną mniej niż w roku poprzednim. W ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej prowadzone były 22 placówki typu socjalizacyjnego, 23 placówki łączące zadania placówek, 14 placówek typu rodzinnego oraz 1 typu interwencyjnego. W placówkach tych, na koniec roku 2018 przebywało 880 dzieci, o 18 dzieci mniej niż w roku ubiegłym. W 2018 r. w instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczono 273 dzieci, a 140 ją opuściło, z czego 68 powróciło do rodzin naturalnych.
5 Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych	(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Dotychczasowe doświadczenia oraz dokumenty programowe wskazują na potrzebę odejścia od interwencji punktowej na rzecz realizacji wielosektorowych strategii terytorialnych. Instrument ZIT realizowane w Miejskich Obszarach Funkcjonalnych partnerstw zbudowanych na obszarze całego województwa zapewnią realizację projektów odpowiadających zidentyfikowanym terytorialnie potencjałom i deficytom, powiązanych i komplementarnych, efektywnych pod względem kosztów, o szerszym oddziaływaniu prorozwojowym i skali rozwiązywanych problemów. Skoordynowana terytorialnie interwencja, ukierunkowana na wzmocnienie potencjałów rozwojowych danych obszarów, będzie przyczyniała się do wzmocnienia lokalnych powiązań oraz wzrostu potencjału gospodarczego regionu.

2. Priorytety Programu

I. Priorytet 1 – Fundusze Europejskie na rzecz przedsiębiorczego Pomorza Zachodniego

Cel szczegółowy (i) – Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz /wykorzystywanie zaawansowanych technologii

Interwencja w ramach funduszy

Wsparcie w ramach przedmiotowego celu szczegółowego będzie koncentrować się na inteligentnych specjalizacjach Pomorza Zachodniego, którymi są: *Inteligentne metody wytwarzania urządzeń i maszyn, Nowoczesne przetwórstwo rolno-spożywcze, Nowoczesne produkty chemiczne, Technologie i usługi przyszłości, Niebieska gospodarka i zielony transport, Turystyka*. Przy czym kontynuowane będzie elastyczne podejście do możliwości poszukiwania nowych niszowych obszarów o dużym potencjale rozwojowym, tzn. że podobnie jak w poprzedniej perspektywie finansowej ok. 10% alokacji celu szczegółowego zostanie przeznaczony na projekty badawczo – rozwojowe przedsiębiorstw działających poza inteligentnymi specjalizacjami. Dzięki temu możliwe będzie prowadzenie w sposób ciągły procesu przedsiębiorczego odkrywania i identyfikowanie tych projektów b+r, które mają zbyt małą masę krytyczną, by zaistnieć w zagregowanych danych konkretnej specjalizacji, jednak mogą okazać się bardzo istotne dla przyszłego rozwoju regionu i kierunków ewaluacji specjalizacji.

Kluczową cechą wsparcia projektów przedsiębiorstw w sferze B+R powinna być modułowość form wsparcia, pozwalająca na lepsze dostosowanie pomocy do realnych potrzeb odbiorcy, zawodności rynku oraz stopnia zaawansowania technologicznego projektów (różne wielkości projektów, większa komplementarność wsparcia B+R i wdrożeń). Modułowe podejście stworzy przedsiębiorstwom możliwość finansowania w jednym projekcie kilku elementów procesu badawczego, w zależności od ich bieżących potrzeb, a Instytucji Zarządzającej FEPZ umożliwi dopasowanie poziomu dofinansowania do stopnia ryzyka właściwego dla danego etapu. Największym ryzykiem niepowodzenia objęty jest etap prac badawczych, w związku z tym będzie miał on najwyższy poziom dofinansowania.

Konieczna jest kontynuacja wsparcia działalności innowacyjnej i badawczej przedsiębiorstw niezależnie od ich statusu, ponieważ każde z nich pełni ważną i odmienną funkcję w ekosystemie innowacji. Tyczy się to zarówno nowych firm, doświadczonych MŚP, jak i dużych przedsiębiorstw jako liderów łańcuchów wartości i produkcji, w które włączone są podmioty sektora MŚP. Zakłada się, że głównymi beneficjentami wsparcia będą mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, dla których zgodnie z obowiązującymi przepisami przewidziano zachętę w postaci wyższych poziomów dofinansowania. Rolą dużych przedsiębiorstw w projektach B+R będzie przede wszystkim dzielenie się wiedzą, dyfuzja innowacji i budowanie powiązań kooperacyjnych z sektorem MŚP. Wspierane będą projekty B+R o różnej wielkości – począwszy od niewielkich projektów obejmujących zakup usług B+R w jednostce naukowej lub akredytowanym laboratorium, przez większe projekty B+R realizowane samodzielnie, po projekty realizowane we współpracy z innymi przedsiębiorstwami lub z organizacjami badawczymi. Przy czym planuje się zastosowanie zachęt do realizacji projektów we współpracy (pomiędzy przedsiębiorstwami,

jaki i z jednostkami naukowymi), gdyż tego typu działania zwiększają generowanie innowacji, transfer wiedzy i technologii.

MŚP będą mogły ubiegać się także o wsparcie na wdrożenie wyników własnych projektów B+R do działalności gospodarczej czy rozwój bazy laboratoryjnej. Tego typu działania będą mogły stanowić odrębne projekty, jak i projekty kompleksowe obejmujące w sposób maksymalny inwestycję w rozwój potencjału B+R danego przedsiębiorstwa. Dodatkowo MŚP będą miały również możliwość uzyskania wsparcia w zakresie prac przedwdrożeńowych, ochrony własności intelektualnej, jak i rozwoju kompetencji personelu badawczego. Dalsze zwiększanie potencjału gospodarki do tworzenia innowacyjnych rozwiązań wymaga także wzmocnienia podaży innowacji ze strony sektora nauki. W tym celu wspierane będą inwestycje w publiczną infrastrukturę B+R (w tym doposażenie istniejących zasobów) wraz z możliwością poprawy stopnia cyfryzacji jednostek naukowych oraz rozwojem kompetencji kadr w zarządzaniu infrastrukturą badawczą i komercjalizacji wyników prac B+R.

Niezależnie od sposobu wykorzystania infrastruktury (gospodarczo i/lub niegospodarczo) celem wspieranych przedsięwzięć będzie zwiększanie potencjału organizacji badawczych do tworzenia i poszukiwania innowacyjnych rozwiązań na rzecz regionalnej gospodarki i przedsiębiorstw. Projekt dotyczący publicznej infrastruktury badawczej może być wspierany tylko jeśli służy realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją i zaopiniowany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Ważnym elementem przedsięwzięć planowanych w ramach celu szczegółowego będzie wykorzystanie szans rozwoju w obszarze zielonych technologii oraz transformacja do zielonej gospodarki (green economy). Projekty ukierunkowane na poszukiwanie rozwiązań w zakresie zielonych technologii będą traktowane priorytetowo – możliwe będzie zarówno premiowanie projektów w tym zakresie na poziomie kryteriów oceny przedsięwzięć, jak i organizacja naborów na projekty B+R skoncentrowane na poszukiwaniu innowacji prośrodowiskowych.

Niezbędne są także dalsze działania na rzecz wypracowania efektywnych mechanizmów zaangażowania w proces przedsiębiorczego odkrywania przedsiębiorców, JST i IOB. Przewidywany do realizacji w tym zakresie projekt Samorządu Województwa ma wymiar długofalowy i modułowy. Realizowane w nim działania będą koncentrować się na stworzeniu przyjaznego innowacjom otoczenia gospodarczego i społecznego. Do kluczowych obszarów (modułów), które mogą być realizowane w ramach projektu i mają na celu zwiększenie potencjału gospodarki do tworzenia innowacyjnych rozwiązań należą działania mające na celu:

- upowszechnianie działalności B+R+I;
- wzrost świadomości mieszkańców na temat RIS3, transformacji przemysłowej i rozwoju przedsiębiorczości;
- zwiększenie podaży rozwiązań B+R poprzez granty dla interdyscyplinarnych zespołów naukowych
- wsparcie rozwoju współpracy między: (1) przedsiębiorstwami, (2) przedsiębiorstwami a sektorem nauki oraz (3) przedsiębiorstwami, sektorem nauki, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz podmiotami sektora publicznego w procesie tworzenia, rozwoju i wdrażania innowacji oraz rozwoju mechanizmów dyfuzji wiedzy w gospodarce, jak również transferu technologii;

- wsparcie potencjału klastrów załączkowych i wzrostowych regionalnych w związku z wprowadzaniem nowych usług;
- budowanie i rozwijanie kompetencji instytucji tworzących ekosystem innowacji oraz ich sieciowanie;
- monitorowanie rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu,
- rozwój regionalnego ekosystemu startupowego;
- budowanie postaw innowacyjnych wśród ludzi młodych.

Duża liczba przedsiębiorstw współpracujących w ramach określonych branż zwiększa prawdopodobieństwo osiągnięcia wyższego poziomu wydajności i innowacji. To również skuteczne narzędzie wspierające proces dyfuzji innowacji i transferu wiedzy ze sfery B+R do przedsiębiorstw. Stąd tak istotne jest wsparcie powiązań klastrowych oraz sieciowania przedsiębiorstw i instytucji. Jednym z działań będzie mobilizacja przedsiębiorstw do podejmowania współpracy na płaszczyźnie regionalnej na jak najwcześniejszym etapie, np. poprzez identyfikację priorytetowych obszarów badawczych w danej specjalizacji.

W ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania zakłada się także realizację działań związanych z opracowywaniem i testowaniem nowych instrumentów w odpowiedzi na pojawiające się potrzeby i wyzwania gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Celem jest m.in. pobudzenie sektora naukowego do tworzenia rozwiązań szytych na miarę w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby grup przedsiębiorstw.

Z uwagi na bardzo szerokie spektrum planowanych do realizacji działań w zakresie PPO zakłada się, że poszczególne obszary wsparcia będą mogły być implementowane także poprzez konkursy dla np. klastrów, IOB bądź też przedsięwzięć - w pilotażowej formie realizowanych w partnerstwach klastrów, IOB i Samorządu Województwa. Celem tego typu działań jest bowiem zwiększenie zaangażowania klastrów oraz IOB w realizację regionalnej strategii innowacji, w kreowanie nowatorskich pomysłów i rozwiązań, w zacieśnianie współpracy przedsiębiorstw i jednostek naukowych, itp. Forma realizacji poszczególnych modułów zostanie zoptymalizowana – dostosowana do zdolności organizacyjnej i finansowej poszczególnych instytucji oraz przepisów, w szczególności w zakresie zamówień publicznych.

Jednym z działań podejmowanych w ramach celu szczegółowego będzie przygotowanie IOB i klastrów do świadczenia wysokiej jakości proinnowacyjnych usług na rzecz przedsiębiorstw, w tym usług doradczych/brokerskich w zakresie opracowania i wdrożenia innowacji produktowych i procesowych o charakterze technologicznym, doradztwa w zarządzaniu własnością intelektualną, wdrażania nowych modeli biznesowych.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- przedsiębiorstwa;
- organizacje badawcze.

Typy beneficjentów:

- przedsiębiorstwa, w szczególności mikro, małe i średnie;
- partnerstwa przedsiębiorstw;
- partnerstwa przedsiębiorstw i organizacji badawczych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (i) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów :

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Projekty dotyczące PPO realizują zadania publiczne Samorządu Wojew., są niedochodowe, zatem będą finansowane dotacyjnie.

Kompleksowe projekty B+R MŚP będą finansowane w formie dotacyjnej. Pszukując najbardziej optymalnej formy finansowania uwzględniono poniższe aspekty:

- a. projekty B+R są obarczone bardzo dużym ryzykiem, zróżnicowanym w zależności od etapu projektu. Specyfika regionalna i kumulacja ryzyk powoduje, że przewidywana stopa zwrotu z inwestycji w B+R jest odalona w czasie i niepewna. Powstrzymuje to MŚP od podejmowania działań B+R.
- b. inwestycje w infrastrukturę B+R przedsiębiorstw mają charakter kosztowy, nie generują zysku po zakończeniu realizacji projektu, są wręcz pierwszym etapem procesu B+R
- c. brak masy krytycznej dla budowania odrębnego IF w obszarze wdrożeń B+R (koszty obsługi i ryzyka niewspółmierne do efektów i skali)
- d. zwiększenie nakładów MŚP na B+R stanowi jedno z kluczowych wyzwań w regionie. Zastosowanie dotacji pozwoli zbudować system wyboru i oceny projektów w taki sposób, by dofinansowaniem obejmowane były projekty o jak najwyższym potencjale B+R+I, wpisujące się w cele i założenia polityki gospodarczej regionu.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa		
RCO 05	Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	przedsiębiorstwa		
RCO 08	Nominalna wartość sprzętu na potrzeby badań naukowych i innowacji	euro		
RCO 16	Udział podmiotów instytucjonalnych w procesie przedsiębiorczego odkrywania	szt.		

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
------------------------	----------------	-----------------	--	------------------	------------	---------------------	-------------

RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	euro	0,00	Nie dotyczy	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym
--------	--	------	------	-------------	--

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	004 Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	6 000 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	010 Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	28 000 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	011 Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	2 000 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	024 Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	3 400 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	023 Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności przedsiębiorstw dostosowania się do zmian	6 000 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	028 Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego	2 000 000
	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	029 Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi	1 000 000

				i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	
	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	030 Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	1 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	01 – dotacja	49 400 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	49 400 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

¹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

1	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	03-Netralność płciowa	49 400 000
---	------	-----------------------	-----	--------------------------	------------

Cel szczegółowy (ii) – Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

Interwencja w ramach funduszy

W ramach celu szczegółowego projekty będą się koncentrowały na transformacji cyfrowej regionu. Projekty przyczyniały się będą do realizacji Agendy Cyfrowej Unii Europejskiej oraz przekształcania gospodarki regionalnej w kierunku gospodarki 4.0.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, przewiduje się wsparcie projektów administracji oraz działania skierowane bezpośrednio do mieszkańek i mieszkańców.

Przewidywane są następujące typy projektów:

- transformacja cyfrowa polegająca na wdrożeniu programów stymulujących wprowadzanie w sektorze publicznym rozwiązań cyfrowych; budowa infrastruktury instytucjonalnej dla transformacji cyfrowej w takich dziedzinach życia, jak: urzędy, usługi dla biznesu i usługi publiczne (w tym m.in. zdalna edukacja); zwiększanie podaży i podnoszenie jakości e-usług sektora publicznego (w tym wspieranie projektów m.in. z zakresu e-administracji, e-edukacji i e-zdrowia);
- cyfryzacja i zwiększanie dostępności danych publicznych, a także cyfrowych zasobów o znacznym potencjale ponownego wykorzystania (np. w zakresie kultury i dziedzictwa), pozostających w dyspozycji podmiotów spoza sektora publicznego, jako katalizatora popytu na produkty rewolucji cyfrowej;
- zapewnienie spójnego systemu standaryzacji i interoperacyjności całego środowiska cyfrowego w sferze publicznej i pozarządowej z naciskiem na wysoki poziom cyberbezpieczeństwa;
- wsparcie rozwoju innowacyjnych usług dla przedsiębiorstw (m.in. w zakresie uświadamiania korzyści wynikających z cyfryzacji i zastosowania rozwiązań w zakresie gospodarki 4.0, rozwój potencjału wybranych instytucji świadczących tego rodzaju usługi (m.in. centra innowacji cyfrowych).

Wsparcie w ramach celu szczegółowego przyczyni się do realizacji celów Agendy Cyfrowej UE w zakresie cyfrowej transformacji polskiej gospodarki, w tym rozwoju Przemysłu 4.0, e-administracji oraz modeli biznesowych wykorzystujących rozwiązania cyfrowe, opartych na gromadzeniu, analizie, wymianie i przetwarzaniu danych m.in. na potrzeby rozwoju nowych technologii. Koniecznym warunkiem będzie interoperacyjność i komplementarność e-usług z poziomem krajowym (preferencyjnie w oparciu o Architekturę Informacyjną Państwa). Planuje się wspierać jedynie e-usługi o pełnej dostępności online (4-5 poziom dojrzałości).

Na skutek interwencji zaplanowanej w celu szczegółowym zakłada się osiągnięcie przede wszystkim zwiększenia zaawansowania cyfrowego sektora publicznego i pozarządowego.

W województwie konieczne jest wsparcie rozwoju sprawnej, efektywnej opieki zdrowotnej poprzez poprawę skuteczności leczenia i wysoką jakość świadczonych usług, wdrażanie idei kompleksowego i zindywidualizowanego podejścia do procesu diagnostyczno-terapeutycznego pacjenta, z uwzględnieniem

racjonalnego wydatkowania środków na ten cel. Wdrażanie i upowszechnianie takich działań powinno być oparte na powiązaniach funkcjonalnych ośrodków medycznych i współdziałaniu wszystkich interesariuszy sektora ochrony zdrowia oraz komplementarności z rozwiązaniami szczebla krajowego.

Na rzecz wzmocnienia zaplecza infrastrukturalnego ochrony zdrowia, podejmowane będą konsekwentne działania inwestycyjne. Ukierunkowane będą nie tylko na przezwyciężenie zidentyfikowanych deficytów, ale również systematyczne ulepszanie warunków funkcjonowania i wyposażenia placówek.

Ważnym działaniem w zakresie informatyzacji w obszarze zdrowia powinno być sukcesywne wprowadzanie świadczenia usług zdrowotnych i opiekuńczych w modelu telemedycznym oraz zastosowanie elementów sztucznej inteligencji.

Nie mniej istotne jest wsparcie samorządów lokalnych i samorządu regionalnego w zakresie cyfryzacji. Szczególnie pandemia COVID-19 uwidoczniła znaczenie systemów informatycznych dla funkcjonowania nowoczesnego samorządu, w tym niezbędnego dla funkcjonowania tych systemów sprzętu.

Samorządy terytorialne muszą usprawniać swoje funkcjonowanie zarówno względem obywateli, umożliwiając realizację coraz większej liczby usług przez internet, ale także wdrażać systemy wspierania zarządzania jednostką, w tym systemy wspierania podejmowania decyzji czy zarządzania budżetem (m.in. wykorzystanie monitoringu danych dla spójnego transgranicznego regionu poprzez udostępnienie zharmonizowanych danych, np. porównawczych w przyjętym horyzoncie czasowym w drodze wykorzystania danych geoprzestrzennych i danych pozyskiwanych w ramach statystyki publicznej; zapewnienie nowych możliwości w zakresie analizy zjawisk, diagnozy sytuacji oraz monitoringu na obszarach transgranicznych).

Ważnym obszarem wsparcia instytucji jest również cyfryzacja procesów inwestycyjnych, w tym przygotowanie cyfrowych danych przestrzennych i geodezyjnych, które umożliwią realizację spraw urzędowych drogą elektroniczną.

Ponadto rozszerzona winna być możliwość ucyfrowienia e-usług związanych z realizacją zadań obejmujących między innymi takie obszary jak turystyka, sport, rolnictwo, ochrona środowiska, komunikacja i organizacja transportu oraz mobilność realizowanych z wykorzystaniem danych przestrzennych.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- przedsiębiorstwa;
- jednostki samorządu terytorialnego;
- podmioty lecznicze;
- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (ii) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów :

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Wsparcie realizowane będzie wyłącznie w formie dotacji. Grupę docelową stanowią podmioty publiczne, które świadczą usługi interesu ogólnego i nie generują dochodu. Projekty w tym zakresie mają na celu poprawę dostępności mieszkańców do szeroko pojętych e-usług i e-zasobów publicznych świadczonych nieodpłatnie. Dodatkowymi trudnościami finansowymi będą dotknięte jednostki samorządu terytorialnego z uwagi na

spadek dochodów w okresie pandemii COVID-19 i ograniczone możliwości w zakresie realizacji inwestycji lub ich finansowania.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 13	Wartość usług, produktów i procesów cyfrowych opracowanych dla przedsiębiorstw*	euro	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	Szt.		

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych*	Użytkownicy / rok	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym				

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	016 Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne,	37 000 000

				aplikacje dla administracji	
--	--	--	--	-----------------------------	--

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	01 – dotacja	37 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	37 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+”²

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii)	03-Netralność płciowa	37 000 000

² W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (iii) – Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Interwencja w ramach funduszy

Przewidywane w ramach celu szczegółowego działania zakładają rozwijanie potencjału zachodniopomorskich przedsiębiorstw poprzez wsparcie w zakresie tworzenia i wdrażania innowacji, utrzymywania miejsc pracy, zwiększaniu udziału w łańcuchach kooperacji oraz zwiększenie ekspansji zagranicznej. Kluczowym obszarem wsparcia będzie rozwój przedsiębiorstw poprzez inwestycje w środki trwałe, wartości niematerialne i prawne, nowoczesne technologie, rozwiązania IT, itp.

Szeroko rozumiana gospodarka przyszłości wymusza na zachodniopomorskich przedsiębiorstwach poszukiwanie nowych strategii biznesowych, transformację cyfrową i ukierunkowanie ekspansji na nowe rynki. Sprzyja temu położenie regionu warunkujące współpracę przedsiębiorstw z silnymi europejskimi partnerami gospodarczymi.

Zakłada się działania ukierunkowane na dalszą transformację przemysłową regionu, tj. wzrost udziału przemysłu i usług wiedzochłonnych, większą automatyzację, robotyzację i cyfryzację przedsiębiorstw, rozwój przemysłów kreatywnych, zwiększenie wykorzystania wiedzy i nowoczesnych rozwiązań technologicznych we wszystkich sektorach gospodarki. W tym kontekście jednym z wyzwań będzie aktywizacja gospodarcza obszaru Specjalnej Strefy Włączenia (SSW). Jest to jednym z trzech celów programu interwencyjnego Samorządu Województwa dla tego obszaru. Od lat obserwowana jest koncentracja inwestycji przedsiębiorstw na terenie obszarów funkcjonalnych – Koszalina i Szczecina. Tymczasem na obszarze SSW identyfikuje się wysoki poziom bezrobocia, odpływ wykwalifikowanych pracowników i niewielkie perspektywy na znaczący i innowacyjny rozwój działalności. Niezbędne jest zagwarantowanie kompleksowego systemu wsparcia dla przedsiębiorstw podejmujących ryzyko inwestycji na tym obszarze. Pozwoli to pełniej wykorzystywać potencjały regionu i włączyć te przedsiębiorstwa w łańcuchy powiązań gospodarczych regionu.

Priorytetem będzie także wsparcie dynamicznego rozwoju przedsiębiorstw działających w obszarze inteligentnych specjalizacji Pomorza Zachodniego (IS), zarówno tych, które konkurując swymi produktami i usługami na rynkach zagranicznych, muszą stale inwestować w nowoczesne technologie i podnoszenie swojej konkurencyjności, jak i tych, których rozwój oparty jest o naturalne zasoby i potencjały regionu (np. nowoczesne przetwórstwo rolno – spożywcze, turystyka). Stanowi to wyzwanie w zakresie zapewnienia zrównoważonego, a jednocześnie dynamicznego rozwoju regionu. W związku z tym duży nacisk zostanie położony także na uzupełnienie wsparcia inwestycyjnego przedsiębiorstw szeregiem działań wzmacniających otoczenie gospodarcze.

Dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość wymaga od przedsiębiorstw otwartości na zmiany modeli biznesowych, zacieśniania współpracy, wzajemnego uczenia się i budowania wspólnej konkurencyjności. Wspierając działania w tym obszarze, przewiduje się m.in. realizację projektów opartych o współpracę grup przedsiębiorstw w ramach klastrów i/lub z Instytucjami Otoczenia Biznesu. W ramach tego typu projektów możliwa będzie np. realizacja wspólnych projektów przedsiębiorstw, zakładających tworzenie produktów

sieciowych (np. wspólny produkt, wspólny znak towarowy, wspólna obsługa klienta, wspólna promocja na nowych rynkach zbytu). Przewiduje się także kontynuację działań w zakresie promocji eksportu i dalszej internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz umacnianie wizerunku Pomorza Zachodniego jako regionu innowacyjnego, przyjaznego przedsiębiorcom. Bazując na doświadczeniach poprzednich perspektyw finansowych zakłada się realizację wyłącznie projektów kompleksowych obejmujących m.in. pomoc dla grup przedsiębiorstw w nawiązywaniu kontaktów gospodarczych z partnerami krajowymi i zagranicznymi, formułowanie strategii dotyczącej działań międzynarodowych, wsparcie udziału przedsiębiorstw w międzynarodowych targach i misjach gospodarczych. W sposób kompleksowy dla całego regionu podnoszone będą standardy obsługi inwestora i wsparcia rozwoju przedsiębiorczości. Działania w tych obszarach z powodzeniem realizowane były w poprzedniej perspektywie finansowej (projekty „Ster na eksport, Ster na innowacje, Inwestuj na Pomorzu Zachodnim) i jako element długofalowej polityki rozwoju innowacji regionu wymagają kontynuacji.

Planuje się także wzmocnienie rozwoju nowych przedsiębiorstw (zwłaszcza tych, które działać będą w oparciu o nowoczesne technologie, badania i rozwój oraz rozwiązania cyfrowe), których istnienie jest niezbędnym elementem każdej gospodarki. W tym celu wspierane będą projekty obejmujące usługi inkubacyjne, usługi dotyczące zakładania i prowadzenia działalności na wczesnym etapie rozwoju oraz inicjatywy zachęcające mieszkańców regionu do uruchamiania działalności gospodarczej. Zakłada się rozwój infrastruktury inkubatorów przedsiębiorczości, np. poprzez tworzenie pracowni i prototypowni wyposażonych w nowoczesne technologie, które umożliwią rozwój innowacyjnych pomysłów biznesowych, bez konieczności ponoszenia nakładów inwestycyjnych na początkowym etapie działalności. Przewiduje się następujące typy projektów:

- inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw;
- inwestycje przedsiębiorstw na obszarze SSW
- wsparcie tworzenia i rozwoju nowych przedsiębiorstw;
wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i obsługi inwestora;
- internacjonalizacja przedsiębiorstw, promocja eksportu i przedsiębiorczości,
- przygotowanie i wdrożenie nowych modeli biznesowych przedsiębiorstw (w tym wspólne projekty przedsiębiorstw i IOB).

Realizacja zaplanowanego wsparcia ma na celu osiągnięcie następujących efektów:

1. zwiększenie produktywności przedsiębiorstw;
2. poszerzenie grupy przedsiębiorstw opierających swoją działalność o wykorzystanie innowacji;
3. wzrost liczby przedsiębiorstw współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej;
4. wzrost działalności eksportowej przedsiębiorstw oraz wzrost udziału w eksporcie zaawansowanych technologicznie produktów;
5. zrównoważony rozwój gospodarki regionu w oparciu o jego endogeniczne potencjały.

Co do zasady w ramach celu szczegółowego premiowane będą projekty realizowane na obszarach rewitalizacji wskazanych w Gminnych Programach Rewitalizacji.

Główne grupy docelowe:

- mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa;
- grupy przedsiębiorstw;
- jednostki samorządu terytorialnego;
- Instytucje Otoczenia Biznesu;
- klastry;
- osoby fizyczne planujące założenie działalności gospodarczej;
- mieszkanki i mieszkańcy regionu.

Typy beneficjentów:

- mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa;
- Instytucje Otoczenia Biznesu;
- klastry;
- Samorząd Województwa;
- podmiot wdrażający instrument finansowy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (iii) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady

równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów :

Specjalna Strefa Włączenia – obszar o zdiagnozowanych deficytach rozwojowych, oobjęty programem interwencyjnym Samorządu Województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw będą wspierane poprzez instrumenty finansowe, w tym instrument łączony z dotacją w ramach jednej operacji. Zakłada się realizację pożyczek z umorzeniem części kapitału po spełnieniu określonych warunków. Planuje się umorzenie do 30% kapitału, jednak nie wyklucza się możliwości zastosowania maks. umorzenia, tj 50%. Dostępne pożyczki mają stanowić źródła finansowania różnorodnych przedsięwzięć MŚP, z zakresu innowacji, transformacji technologicznej, cyfryzacji, itp.

Wsparciem dotacyjnym objęte zostaną inwestycje MŚP na obszarze SSW, która z uwagi na liczne deficyty i specyfikę nie stanowi atrakcyjnego miejsca do inwestowania i wymaga zastosowania innego katalogu zachęt dla MŚP. Przujęty model pozwoli zbudować system wyboru i oceny projektów tak, by dofinansowaniem obejmować projekty realizujące w jak największym stopniu cele i założenia polityki gospodarczej regionu.

Projekty z zakresu promocji eksportu i wsparcia przedsiębiorczości będą realizowane przez Samorząd Województwa i IOB i jako realizacja zadań publicznych nie będą miały dochodowego charakteru, będą więc finansowane dotacyjnie.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określą	

RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym
RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	
RCO 05	Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	przedsiębiorstwa	

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	0,00	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym			
RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EURO	0,00				

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	013 Cyfryzacja MŚP (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	19 000 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	025 Inkubatory przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out i przedsiębiorstw typu start-up	2 000 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	024 Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	14 700 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	021 Rozwój działalności i umiędzynarodowienie MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	104 300 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	01 – dotacja	60 000 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	03 – wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	67 400 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii)	05- Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: dotacje w ramach operacji instrumentu finansowego	12 600 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	32 Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	30 000 000
1	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	110 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+³

³ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii)	03-Neutralność płciowa	140 000 000

II. Priorytet 2 – Fundusze Europejskie na rzecz zielonego Pomorza Zachodniego

Cel szczegółowy (i) – Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

Interwencja w ramach funduszy

Działaniami priorytetowymi w celu szczegółowym będą: promowanie efektywności energetycznej oraz energooszczędności, prowadzące do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i poprawy jakości powietrza wskutek redukcji niskiej emisji. Wspierane będzie również wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii, w tym z zakresu energetyki rozproszonej. Tam, gdzie jest to efektywne ekonomicznie, możliwa będzie rozbudowa infrastruktury do przesyłu energii ciepła i chłodu, a także magazynowania energii. Uzupełnieniem działań będzie digitalizacja energetyki (rozwój nowych technologii służących poprawie wydajności energetycznej).

W ramach działań dotyczących termomodernizacji oraz zmniejszenia zapotrzebowania na energię wspierane będą obszary, w których istnieje potencjał oszczędności energii. Wsparciu będą podlegać nie tylko inwestycje, które mają największy wpływ na poprawę efektywności energetycznej, ale również oddziałujące na poprawę stanu powietrza czy zmniejszenie zjawiska ubóstwa energetycznego. Zakres działań w odniesieniu do budynków, urządzeń technicznych lub instalacji i procesów technologicznych, powinien wynikać z audytów/ocen energetycznych lub dokumentów równoważnych.

Preferowane będą działania przyczyniające się w największym stopniu do poprawy jakości powietrza, poprzez ograniczanie niskiej emisji jako głównej przyczyny powstawania zjawiska smogu oraz ograniczanie emisji zanieczyszczeń (w szczególności NO_x i PM).

Obszarem o wysokim potencjale w zakresie redukcji wskaźnika energochłonności jest sektor przedsiębiorstw, w szczególności sektor energetyczny, budowlany i transportowy.

Wsparcie w zakresie źródeł ciepła będzie realizowane z uwzględnieniem traktowania gazu za paliwo przejściowe, które docelowo zostanie zastąpione rozwiązaniami bezemisyjnymi.

Wsparcie w zakresie modernizacji energetycznej będzie wpisywać się w procesy przygotowania i opiniowania planów energetycznych oraz lokalnych polityk energetycznych.

Wspierany będzie rozwój podmiotów gospodarczych działających na rzecz efektywnego wykorzystania energii, tworzenia i wdrażania innowacyjnych technologii, w tym wdrażania ich w urzędach publicznych oraz współpracy z instytucjami naukowymi oraz badawczo-rozwojowymi ukierunkowanych na wdrażanie prac badawczo-rozwojowych.

Projekt z zakresu termomodernizacji budynków publicznych i mieszkalnych wielorodzinnych musi wykazywać minimum 30% oszczędności energii.

Priorytetowo traktowane będą inwestycje ujęte w dokumentach opracowywanych zgodnie z wytycznymi wynikającymi z ustaw Prawo Energetyczne i Prawo Ochrony Środowiska, tj.: w aktualnych założeniach do

Planów lub Planach zaopatrzenia w ciepło energię elektryczną i paliwa, Programach ochrony powietrza, a także Planach Gospodarki Niskoemisyjnej.

W ramach projektów promowane będzie zastosowanie inteligentnych systemów zarządzania energią oraz wdrażanie technologii inteligentnego domu/budynku publicznego.

Wymiana źródła ciepła opartego na spalaniu paliw kopalnych możliwa będzie w oparciu o hierarchię źródeł ciepła.:

1. Odnawialne Źródła Energii.
2. Ciepło systemowe.
3. Źródła wykorzystujące paliwo gazowe.

Dopiero uzasadnienie dla braku możliwości technicznych może być podstawą wyboru źródła ciepła o niższej hierarchii. Dopuszczalne będzie wsparcie dla instalacji wytwarzających energię w oparciu o technologię pomp ciepła, jeśli będzie to miało istotne znaczenie dla zmniejszenia emisji CO₂.

Zróżnicowanego podejścia, czyli oddzielnego wsparcia lub premiowania, wymagają takie obszary jak Specjalna Strefa Włączenia, obszar uzdrowiskowy, strefa przybrzeżna, strefa występowania obiektów zabytkowych, strefy, w których liczba zgonów oraz liczba schorzeń układu oddechowego i układu krążenia są największe w stosunku do 10 tysięcy mieszkańców.

Wsparcie będą mogły uzyskać projekty badawcze, w tym realizowane z wykorzystaniem tzw. innowacyjnych zamówień publicznych, a w szczególności zamówienia przedkomercyjne (PCP), czy też partnerstw innowacyjnych. Pozwolą one stymulować określone sektory gospodarki oraz nadawać tym sektorom odpowiednie kierunki rozwoju.

W ramach celu szczegółowego premiowane będą projekty realizowane na obszarach rewitalizacji wskazanych w Gminnych Programach Rewitalizacji.

Typy projektów:

- poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach (wraz z audytem), inwestycje ograniczające zużycie energii, odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, zastosowanie efektywnych energetycznie technologii, kompleksowa modernizacja energetyczna budynków w przedsiębiorstwach, wymiana urządzeń na energooszczędne wraz z instalacją urządzeń OZE.
- projekty badawcze dotyczące efektywności energetycznej (w tym realizowane z wykorzystaniem tzw. innowacyjnych zamówień publicznych, a w szczególności zamówienia przedkomercyjne (PCP), czy też partnerstw innowacyjnych).
- zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (wraz z audytem), w tym mających na celu pełnienie wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie efektywności energetycznej (np. budynki pasywne) w kierunku rozwiązań kompleksowych (wraz z podłączeniem do sieci ciepłowniczej/chłodniczej, czy wraz z instalacją urządzeń OZE). Budynki publiczne należące

do JST oraz podległych im organów i jednostek organizacyjnych oraz jednostek zarządzanych (szpitale, szkoły, zakłady leczenia uzdrowiskowego), budynki użyteczności publicznej nie związane z administracją rządową.

- zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych (wraz z audytem), w tym zmniejszanie zjawiska ubóstwa energetycznego, w kierunku rozwiązań kompleksowych, (wraz z podłączeniem do sieci ciepłowniczej/chłodniczej, czy wraz z instalacją urządzeń OZE).
 - Wsparcie w formie instrumentów zwrotnych lub dotacji dla projektów zlokalizowanych na obszarze o szczególnie niekorzystnych parametrach ubóstwa energetycznego.
- budowa/rozbudowa/modernizacja systemów ciepłowniczych (w tym modernizacja/rozdzielenie węzłów ciepłowniczych pod warunkiem wykazywania znaczących oszczędności energii) i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła oraz przystosowaniem instalacji do spalania wodoru, celem transformacji w kierunku uzyskania efektywnych systemów ciepłowniczych.
 - Inwestycje o mocy zamówionej nie więcej niż 5 MW.
- modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne.
 - Realizacja projektów w oparciu o dokument potwierdzający zasadność i efektywność przedsięwzięcia.
- promocja, doradztwo, podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkanek i mieszkańców, i przedsiębiorców i władz publicznych, m.in. w zakresie działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym efektywności energetycznej i wykorzystania OZE. Projekty obejmują także wprowadzenie narzędzi do zachęcania społeczności korzystającej naprzemiennie z kilku źródeł ciepła do wyboru mniej emisyjnego źródła. Projekty polegające na kształtowaniu postaw ekologicznych będą komplementarne do projektów doradczych zdefiniowanych we właściwym krajowym programie operacyjnym.
- budowa regionalnego systemu monitorującego klimat.
 - Regionalna sieć stacji pomiarowych monitorujących parametry klimatyczne powinna wspierać podnoszenie świadomości publicznej i edukacji m.in. w dziedzinie efektywności energetycznej i jakości powietrza.

Oczekiwane rezultaty:

- spadek zużycia energii pierwotnej;
- spadek liczby gospodarstw domowych wykorzystujących węgiel kamienny do ogrzewania pomieszczeń;
- spadek dynamiki emisji gazów cieplarnianych;
- poprawa jakości powietrza;
- zmniejszenie zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych;
- zmniejszenie zużycia energii w przedsiębiorstwach.

Główne grupy docelowe

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa;
- przedsiębiorstwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne JST, spółki komunalne;
- organizacje non profit;
- przedsiębiorstwa energetyczne (w myśl Ustawy prawo energetyczne);
- przedsiębiorstwa (mikro i małe);
- organizacje badawcze;
- jednostki oświatowe;
- klastry energetyczne;
- spółdzielnie energetyczne;
- wspólnoty energetyczne; wspólnoty mieszkaniowe, TBS i inne formy zarządzania komunalnymi budynkami mieszkalnymi;
- podmiot wdrażający instrument finansowy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (i) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i

umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Przeważającą formą wsparcia, zwłaszcza w obszarze efektywności energetycznej przedsiębiorstw będzie instrument finansowy (w tym IF łączony z dotacją w ramach jednej operacji). Zakłada się realizację pożyczek z umorzeniem części kapitału po spełnieniu określonych warunków (do 50% kapitału). W ramach IF możliwe dotacje na audyty energetyczne.

Wiele budynków w zasobie publicznym pełni istotne funkcje publiczne, np. szkoły, szpitale, ośrodki kultury. Zadłużenie/możliwości finansowe sektora publicznego, zwłaszcza w obecnej niepewnej sytuacji społ.- gosp. mogą być przeszkodą dla realizacji projektów w opraciu IF. Zmniejsza się stronę dochodową JST, przybywa zadań publicznych. Ponadto potencjalna oszczędność dla budżetu JST widoczna będzie w dłuższej perspektywie czasowej.

Budynki komunalne w większości przeznaczone na cele społeczne o największym potencjale termomodernizacyjnym są najbardziej niedoinwestowane. Istotnym elementem decydującym o formie wsparcia będzie wyznacznik ubóstwa energetycznego. Społeczność dotknięta tym zjawiskiem ma niską skłonność do korzystania ze wsparcia w formie zwrotnych instrumentów finansowych.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	m2	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 20	Wybudowane lub zmodernizowane sieci ciepłownicze i chłodnicze	km		
RCO 18	Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej	Lokale mieszkalne		
RCO 123	Lokale mieszkalne wykorzystujące kotły i systemy ciepłownicze zasilane gazem ziemnym zastępujące instalacje zasilane stałymi paliwami kopalnymi	Lokale mieszkalne		

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 26	Roczne zużycie energii końcowej (w tym: (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych))	MWh/rok					Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym
RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych*	tony równoważnika CO2 /rok					Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym
RCR 105	Szacowana emisja gazów cieplarnianych z kotłów i systemów ciepłowniczych przekształconych z zasilania stałymi paliwami kopalnymi na zasilanie gazem	tony równoważnika CO2 /rok					Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	029 Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	1 000 000

2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	038 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz działania wspierające	9 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	040 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP lub w dużych przedsiębiorstwach oraz działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	9 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	9 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	042 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	9 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	6 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	9 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	046 Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi wspierające gospodarkę niskoemisyjną i odporność na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	5 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	055 Wysokosprawna kogeneracja, efektywny system ciepłowniczy i chłodniczy z niskimi emisjami w cyklu życia	3 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	01 – dotacja	17 800 000

2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	03 – Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	32 870 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i)	05- Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: dotacje w ramach operacji instrumentu finansowego	9 330 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	60 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁴

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	03-Netralność płciowa	60 000 000

⁴ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (ii) – Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

Interwencja w ramach funduszy

Interwencja w obszarze energetyki ukierunkowana jest na dekarbonizację sektora energetycznego. Wyzwaniem pozostaje zwiększenie udziału energii z OZE w miksie energetycznym.

Według danych Międzynarodowej Agencji Energii Odnawialnej, średnie koszty produkcji energii w ponad połowie elektrowni wiatrowych i fotowoltaicznych, które powstały w 2019 roku, są niższe od kosztu generacji nawet z najtańszych, nowych elektrowni węglowych. W kolejnych latach struktura paliw gazowych w polskim i regionalnym miksie energetycznym będzie podlegała zmianom m.in. w związku z rozwojem źródeł wytwarzających gazy zdekarbonizowane takie jak wodór, biometan itp.

Zalecenia Rady UE dla Polski w roku 2019 wskazują na konieczność ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej na czystsza energię, z uwzględnieniem różnic regionalnych.

Wytwarzanie energii z OZE nadal będzie istotnym czynnikiem obniżenia emisyjności gospodarki oraz dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii w krajowym miksie energetycznym. Ze względu na pozytywny wpływ na środowisko produkcja energii z OZE będzie stanowić odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku gospodarki bezemisyjnej, zgodnie z polityką zrównoważonego rozwoju. Podobnie jak w przypadku efektywności energetycznej przedsięwzięcia w obszarze OZE mogą być realizowane w formie projektów parasolowych. Wspierane będzie wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii, w tym z energetyki prosumenckiej. Oczekiwany jest społecznościowy charakter projektów spółdzielni energetycznych i wysp energetycznych.

Ciepłownie otrzymają wsparcie na budowę, rozbudowę lub modernizację odnawialnych źródeł energii w celu przekształcenia systemów ciepłowniczych i chłodniczych, które pozwoli na osiągnięcia statusu „efektywnego systemu ciepłowniczego i chłodniczego” (odpowiedni udział energii produkowanej z OZE lub kogeneracji). Wsparcie uzyskać będą mogły także projekty parasolowe, klastrowe i spółdzielni energetycznych oraz wyspy energetyczne.

Dopuszczalne będzie wsparcie dla instalacji wytwarzających energię w oparciu o technologię pomp ciepła, jeśli będzie to miało istotne znaczenie dla zmniejszenia emisji CO₂.

Wsparcie będą mogły uzyskać projekty badawcze, w tym realizowane z wykorzystaniem tzw. innowacyjnych zamówień publicznych, a w szczególności zamówienia przedkomercyjne (PCP), czy też partnerstw innowacyjnych. Pozwolą one stymulować wybrane sektory gospodarki oraz nadawać tym sektorom odpowiednie kierunki rozwoju. Finansowanie przedsięwzięć badawczych poprzez innowacyjne zamówienia publiczne pozwoli na finansowanie projektów, w ramach których – w odpowiedzi na konkretną potrzebę związaną np. z poprawą wydajności odnawialnych źródeł energii lub określony przez podmiot publiczny cel – opracowane zostaną rozwiązania o parametrach dotychczas niedostępnych na rynku. W modelu tym publiczny zamawiający kreuje nowy lub stymuluje istniejący rynek dla nowatorskich produktów.

W ramach innowacyjnych zamówień publicznych finansowane będą prace B+R prowadzące do uruchomienia technologii w skali 1:1, czyli w pełni działającego demonstratora technologii.

Typy projektów:

- budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej wraz z ewentualnymi magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci; dopuszczalne moce energii elektrycznej:
 - wiatr: poniżej 5 MWe;
 - biomasa: poniżej 5 MWe;
 - biogaz: poniżej 0,5 MWe;
 - woda: poniżej 5 MWe;
 - promieniowanie słoneczne: poniżej 0,5 MWe.
- budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła wraz z ewentualnymi magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE; dopuszczalne moce energii cieplnej:
 - biomasa: poniżej 5 MWth;
 - promieniowanie słoneczne: poniżej 0,5 MWth;
 - geotermia: poniżej 2 MWth;
 - biogaz: poniżej 0,5 MWth.

Dopuszcza się w ramach ww. typów projektów wsparcie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła z biogazu/biometanu oraz rozwój infrastruktury z tym związanej.

- projekty z zakresu energii rozproszonej (np. klastry energetyczne, spółdzielnie energetyczne); projekty wspierające wzrost energetyki prosumenckiej, w przypadku klastrów inwestycje kompleksowe, a więc także przyłącza, źródła OZE itd.

W ramach projektów możliwe będzie wsparcie na:

- budowę i rozbudowę instalacji produkcji energii z odnawialnych źródeł wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE w zakresie wytwarzania (energia elektryczna i energia cieplna) – obowiązkowo;
- niwelowanie niestabilności produkcji energii z OZE poprzez instalacje towarzyszące i równoważące produkcję energii, tj. instalacje hybrydowe oraz wdrażanie na szerszą skalę instrumentów zarządzania popytem (DSM) – opcjonalnie.

Przewiduje się możliwość wnoszenia udziałów do projektów polegających na budowie wspólnej infrastruktury (np. zbiorcze instalacje fotowoltaiczne oraz systemy magazynowania energii).

- projekty z zakresu energii rozproszonej (projekty parasolowe); projekty wspierające wzrost energetyki prosumenckiej; projekty polegające na wymianie źródeł ciepła opartego o paliwa kopalne, na odnawialne źródła energii;
- projekty badawcze dotyczące wydajności odnawialnych źródeł energii (w tym realizowane z wykorzystaniem tzw. innowacyjnych zamówień publicznych, a w szczególności zamówienia przedkomercyjne (PCP), czy też partnerstw innowacyjnych);

- budowa/rozbudowa/modernizacja odnawialnych źródeł energii na potrzeby systemów ciepłowniczych o niewielkiej mocy wraz z magazynami ciepła w celu uzyskania statusu efektywnych systemów ciepłowniczych;
- budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła lub energii elektrycznej wraz z ewentualnymi magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE. Wsparcie w formie instrumentów finansowych lub łączonych z dotacją (umorzenia na podstawie efektu ekologicznego).

Oczekiwane rezultaty:

- wzrost udziału OZE w końcowym zużyciu energii;
- spadek udziału węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej;
- spadek zużycia energii pierwotnej;
- spadek liczby gospodarstw domowych wykorzystujących węgiel kamienny do ogrzewania pomieszczeń;
- spadek dynamiki emisji gazów cieplarnianych;
- wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa;
- przedsiębiorstwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne JST;
- organizacje non profit;
- przedsiębiorstwa energetyczne (w myśl Ustawy prawo energetyczne);
- przedsiębiorstwa (mikro i małe);
- organizacje badawcze;
- klastry energetyczne;
- wspólnoty energetyczne;
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS i inne formy zarządzania komunalnymi budynkami mieszkalnymi;
- podmiot wdrażający instrument finansowy;
- podmioty zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (ii) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet

i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: :

Nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Podstawową formą wsparcia dla projektów MŚP będą instrumenty finansowe lub łączone z dotacją w jednej operacji (umorzenia w oparciu o uzyskany efekt ekologiczny, umorzenie do 50%, możliwe dotacje na audyty energetyczne). Dotacją mogą być objęte projekty realizowane przez niekoncesjonowane ciepłownie o niewielkiej skali (np. wytwarzające ciepło w oparciu o ciepło odpadowe). Możliwe także dotacje na audyty energetyczne. Zaprojektowane rozwiązania organizacyjne (wspólnoty i spółdzielnie energetyczne) mogą napotkać szereg problemów w zawiązywaniu tych podmiotów i ich późniejszego funkcjonowania; Może to skutecznie zniechęcać potencjalnych zainteresowanych w tworzeniu wspólnot/ spółdzielni energetycznych;

konieczny jest silny impuls w postaci pilotażowego wsparcia dotacyjnego w celu przezwyciężenia barier i wypracowaniu wzorców postępowania i promocji dobrych praktyk.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 97	Liczba wspartych społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej	Społeczności lokalne		

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła)	MWh/rok			Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy		
RCR 32	Dodatkowa moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii*	MW					

					poziomem krajowym i regionalnym
--	--	--	--	--	---------------------------------

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	029 Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	1 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	046 Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi wspierające gospodarkę niskoemisyjną i odporność na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	1 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	047 Energia odnawialna: wiatrowa	3 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	048 Energia odnawialna: słoneczna	26 590 771
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	049 Energia odnawialna: biomasa	3 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	050 Energia odnawialna: biomasa o wysokim poziomie redukcji emisji gazów cieplarnianych	6 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii) - wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami	052 Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna)	6 000 000

			zrównoważonego rozwoju.		
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	053 Inteligentne systemy energetyczne (w tym inteligentne sieci i systemy TIK) oraz związane z nimi magazynowanie	6 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	054 Wysokosprawna kogeneracja, system ciepłowniczy i chłodniczy	6 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	01 – dotacja	18 590 771
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	03 – wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	31 600 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i)	05- Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: dotacje w ramach operacji instrumentu finansowego	8 400 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	58 590 771

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁵

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	03-Neutralność płciowa	58 590 771

⁵ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (iv) – Wsparcie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

Interwencja w ramach funduszy

Podejmowane działania w ramach celu szczegółowego mają za zadanie ograniczyć negatywne skutki zmian klimatu oraz poprawić bezpieczeństwo i jakość życia mieszkank i mieszkańców województwa.

Celem planowanych interwencji będzie podjęcie skutecznych i efektywnych działań adaptacyjnych, edukacyjnych, jak również inwestycji związanych z małą retencją wodną. Ważnym obszarem interwencji będzie zwiększenie potencjału i gotowości służb ratowniczych oraz rozwój systemów informacyjnych i ostrzegania mieszkank i mieszkańców regionu.

Planowane wsparcie przyczyni się do realizacji kierunków interwencji *Przeciwdziałanie zmianom klimatu i adaptacja do nich* oraz *Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji z Polityki Ekologicznej Państwa 2030* oraz do strategicznych kierunków działań adaptacyjnych ujętych w *Strategicznym Planie Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*. Zielone przestrzenie miejskie, których istotną rolę podkreślono w Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 ograniczą zanieczyszczenie powietrza, wody, fale upałów i susz oraz utrzymają więź między człowiekiem a przyrodą. W obszarze potrzeb związanych z małą retencją, kształtowaniem zasobów wodnych, interwencja wpisuje się w *Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy*.

Zakres interwencji jest też odzwierciedleniem celów Polityki ekologicznej województwa zachodniopomorskiego, jednego z narzędzi realizacyjnych Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030.

Celem interwencji jest dostosowanie do zmian klimatycznych z poszanowaniem środowiska, zwłaszcza ekosystemów wodnych oraz różnorodności biologicznej.

W ramach celu szczegółowego premiowane będą projekty realizowane na obszarach rewitalizacji wskazanych w Gminnych Programach Rewitalizacji.

Typy projektów:

- adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu;

Wspierane będą projekty w miastach o gęstości zaludnienia nie większej niż 1 000 mieszkańców/km², zwiększające odporność tych obszarów na negatywne skutki zmian klimatu, tj. przeciwdziałające miejskim wyspom ciepła, suszom miejskim, a skutkom powodzi błyskawicznych. Wsparcie obejmować będzie gospodarowanie wodami opadowymi polegające na ich zatrzymaniu w miejscu ich opadu w formie np. ogrodów deszczowych, zielonych dachów, poprzez lokalne obniżenia z bioretencją, rozszczelnienie powierzchni nieprzepuszczalnych. Wsparcie dla działań związanych z budową lub przebudową kanalizacji deszczowej (rozdzielnej od ściekowej) będzie możliwe tylko wtedy jeśli wynikać będzie z planów adaptacji

miast i nie będzie związane z budową kanalizacji ściekowej oraz gdy będzie połączone z zastosowaniem zielonej i niebieskiej infrastruktury i rozwiązań opartych na przyrodzie.

Wdrażane również będą działania zapobiegające utracie różnorodności biologicznej i spójności ekosystemów miejskich np. poprzez zadrzewienia, parki kieszonkowe i parki miejskie, skwery. Inwestycje te w szczególności powinny być oparte na podejściu ekosystemowym, zapewniającym równowagę pomiędzy ochroną i trwałym użytkowaniem lokalnych zasobów przyrody. Dodatkowo, w miastach, w których występuje koncentracja problemów i zagrożeń związanych ze zmianami klimatu oraz istnieje konieczność podjęcia planistycznych działań adaptacyjnych możliwe będzie uzyskanie wsparcia na przygotowanie miejskich planów adaptacji.

Priorytetowo wsparcie zostanie skierowane na działania wynikające z uchwalonych planów adaptacji do zmian klimatu.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie konkurencyjnym.

- mała retencja wodna w regionie;

Dla ograniczenia wyraźnej tendencji pogłębiającego się deficytu wody w regionie, ważne jest w szczególności podjęcie działań na rzecz ochrony i odtworzenia naturalnych lub seminaturalnych ekosystemów retencjonujących wodę (np. torfowiska, tereny podmokłe, stawy, starorzecza) w celu spowolnienia odpływu wody ze zlewni, niwelacji skutków suszy, kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony środowiska.

Przewiduje się wykluczenie wsparcia dla prac utrzymaniowych na rzekach, renaturyzacji przekształconych cieków wodnych i wód zależnych oraz budowy sztucznych zbiorników retencyjnych.

Projekty w zakresie małej retencji będą mogły być realizowane przez podmioty inne niż podlegające administracji centralnej.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie konkurencyjnym.

- rozwój systemów prognozowania i ostrzegania przed zagrożeniami naturalnymi oraz wzmocnienie służb ratownictwa;

Zakłada się wdrożenie działań, które będą skutecznym narzędziem przekazywania informacji o ekstremalnych zjawiskach pogodowych, zagrożeniach środowiskowych i meteorologicznych. Dopelnieniem tego będzie wsparcie działań ukierunkowanych na podnoszenie sprawności, gotowości i zwiększanie potencjału służb ratowniczych, m.in. poprzez doposażenie w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia skutecznych akcji ratowniczych (doposażenie Państwowej Straży Pożarnej będzie możliwe pod warunkiem koordynacji podejmowanych działań i współpracy z Wojewódzkim Oddziałem Związku Ochotniczych Straży Pożarnych).

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie niekonkurencyjnym z uwagi na strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju i bezpieczeństwa regionu. Dotychczasowa realizacja tego typu projektów w formule konkursowej odpowiadała na najpilniejsze potrzeby. Natomiast planowane zamierzenia inwestycyjne pozwolą na właściwe dostosowanie potrzeb do skali zidentyfikowanych zagrożeń w wymiarze regionalnym. Powtórzenie trybu konkursowego spowoduje rozproszenie środków, nie pozwalając wdrożyć kompleksowych rozwiązań. .

- działania edukacyjne dla mieszkank i mieszkańców/instytucji;

Cyklicznie wykonywane badanie świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski pokazuje, że świadomość ekologiczna ulega zmianie i widoczny jest zdecydowany wzrost poziomu właściwych działań i postaw społecznych w odniesieniu do środowiska naturalnego. Ważna jest kontynuacja kształtowania postaw i zachowań ekologicznych, pozwalających na dostrzeganie wpływu własnych zachowań na jakość środowiska naturalnego. Wsparcie skierowane zostanie w szczególności do mieszkanki i mieszkańców województwa lub instytucji publicznych. Projekty będą zachowywać komplementarność ze wsparciem w tym zakresie dostępnym z poziomu krajowego.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie konkurencyjnym.

Wspierane inwestycje nie mogą powodować znaczącego negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód ani znaczącego negatywnego wpływu na sieć Natura 2000. Projekty powinny zachować zgodność z dyrektywą siedliskową, dyrektywą w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i ramową dyrektywą wodną.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe;
- spółdzielnie socjalne;
- jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej;
- Państwowa Straż Pożarna;
- Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe;
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- parki krajobrazowe;
- rezerваты przyrody;
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska;
- organizacje pozarządowe;
- uczelnie;
- instytucje naukowe;
- spółki wodne i ich związki.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (iv) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze

względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

SSW – działania na rzecz odporności miast na zagrożenia związane ze skutkami zmian klimatu, w tym udostępnianie zachowującej funkcje przyrodnicze wysokiej jakości przestrzeni publicznej;
ZIT – działania na rzecz odporności miast na zagrożenia związane ze skutkami zmian klimatu, w tym udostępnianie zachowującej funkcje przyrodnicze wysokiej jakości przestrzeni publicznej oraz mała retencja wodna.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Planowane do wsparcia przedsięwzięcia mają charakter niekomercyjny, niedochodowy i nie generują oszczędności, które pozwoliłyby na spłatę zaciągniętych zobowiązań z tego tytułu. Z tego też powodu

powinny być wspierane w formie dotacji. Są to działania ważne dla zrównoważonego gospodarowania wodami, podnoszenia stopnia adaptacji do zmian klimatu oraz poprawy jakości i bezpieczeństwa życia mieszkańców regionu. Na ogół są to projekty realizowane przez instytucje publiczne, a efekty nie służą bezpośrednio prowadzeniu działalności gospodarczej.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 24	Inwestycje w nowe lub zmodernizowane systemy monitorowania, gotowości, ostrzegania i reagowania w kontekście klęsk żywiołowych i katastrof w przypadku klęsk żywiołowych	EUR	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 26	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha		

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
					Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy		
RCR 36	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed pożarami	osoby					
RCR 37	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed	osoby					

	klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (innymi niż powodzie i pożary)				poziomem krajowym i regionalnym
--	--	--	--	--	------------------------------------

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	20 070 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	24 530 000

Wymiar 2- forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	01 – dotacja	44 600 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	02 Miasta, małe miasta i przedmieścia	15 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	08 Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	5 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	32 Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	10 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	14 600 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁶

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iv)	03-Netralność płciowa	44 600 000

⁶ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (v) – Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

Interwencja w ramach funduszy

Województwo zachodniopomorskie posiada stosunkowo wysoki poziom objęcia kanalizacją sanitarną. Nadal diagnozowane są jednak obszary, które są w minimalnym stopniu skanalizowane oraz zwodociągowane.

Z uwagi na to, że podstawowym źródłem zanieczyszczeń wód w regionie są zrzuty ścieków, należy kontynuować działania związane z budową i modernizacją oczyszczalni ścieków zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Niezbędne jest równoległe prowadzenie edukacji ekologicznej, zwłaszcza na terenach wiejskich, których to ludność przy braku systemu kanalizacyjnego wykorzystuje zbiorniki bezodpływowe. Efektem wsparcia zaplanowanego w celu szczegółowym będzie również zmniejszenie strat wody wskutek modernizacji sieci wodociągowych oraz urządzeń gospodarki wodnej. System dostarczania wody zdatnej do spożycia wymaga modernizacji z uwagi na jego na zły stan techniczny.

Projekty z zakresu kanalizacji ściekowej powinny prowadzić do zwiększenia dostępności usług związanych z oczyszczaniem ścieków.

W ramach celu szczegółowego priorytetem będzie realizacja przedsięwzięć przyczyniających się do wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych – tzw. Dyrektywy ściekowej.

Wsparcie obejmie aglomeracje z przedziału 2-15 tys. RLM. W pierwszej kolejności realizowane będą inwestycje w aglomeracjach między 10 a 15 tys. RLM, wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej. W dalszej kolejności wsparcie uzyskają aglomeracje między 2 a 10 tys. RLM wymagające dostosowania do wymogów Dyrektywy ściekowej.

Przesłanką do przystąpienia do prowadzenia naborów na projekty w aglomeracjach z przedziału 2-10 tys. RLM będzie zaspokojenie potrzeb inwestycyjnych w aglomeracjach z przedziału 10-15 tys. RLM. Inwestycje te nie muszą być ukończone.

Celem tego typu projektów jest budowa, modernizacja, rozbudowa infrastruktury oczyszczalni ścieków dla dostosowania jej do wypełnienia zobowiązań wynikających z prawa unijnego.

Budowa lub modernizacja sieci kanalizacji deszczowej, jedynie w przypadku konieczności rozdziału kanalizacji ogólnospławnej, zwłaszcza na terenach miejskich, będzie mogła stanowić element projektów, zapewniając sprawność sieci kanalizacji sanitarnej. Realizacji tego typu projektów przyczyni się również do poprawy jakości usług publicznych.

Dodatkowo zaplanowano przedsięwzięcia, które będą miały na celu stworzenie warunków do zagospodarowania osadów ściekowych, powstałych w wyniku procesów technologicznych w oczyszczalniach ścieków komunalnych. Przedsięwzięcia będą polegały na budowie infrastruktury do kompostowania, suszenia oraz przetwarzania osadów pościekowych w ramach innych dostępnych nowoczesnych technologii. Powstała infrastruktura będzie służyć uzyskiwaniu osadów o mniejszej szkodliwości dla środowiska naturalnego.

Planowane jest wsparcie działań mających na celu rozwój inteligentnych sieci wodno-kanalizacyjnych. Realizowane projekty będą miały charakter kompleksowy i umożliwią zdalne i stałe monitorowanie,

diagnozowanie problemów oraz zarządzanie dystrybucją wody w sieci. W ramach projektu możliwy będzie zakup urządzeń do pomiaru, uzdatniania i kontroli jakości wody. Elementem uzupełniającym w projekcie może być zaplanowanie komponentu dotyczącego podniesienia bezpieczeństwa krytycznej infrastruktury publicznej (np. ujęć wody). W efekcie wdrożenia tego typu przedsięwzięć nastąpi poprawa jakości świadczonych usług, jakości wody pitnej i infrastruktury oraz optymalizacja kosztów utrzymania.

Konieczne jest wsparcie dla działań zmierzających do zwiększenia dostępności do wody zdatnej do spożycia oraz poprawa jakości wody dostarczanej mieszkańcom i mieszkańcom województwa.

W celu szczegółowym planowane jest także wsparcie projektów polegających na usuwaniu zanieczyszczeń spoczywających w korytach rzek/dolin zalewowych oraz na dnie jezior oraz w ich strefie brzegowej. Przedsięwzięcia będą realizowane w partnerstwie z PGW Wody Polskie. Przedsięwzięcia będą miały charakter kampanii edukacyjnych, promujących zmianę postaw. Możliwe będzie wsparcie monitoringu miejsc o szczególnych walorach przyrodniczych i turystycznych.

W ramach celu szczegółowego premiowane będą projekty realizowane na obszarach rewitalizacji wskazanych w Gminnych Programach Rewitalizacji.

Typy projektów:

- rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych, w tym budowa lub przebudowa oczyszczalni ścieków zgodnie z priorytetami Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) – aglomeracje od 2 do 15 tys. RLM);
- inwestycje dotyczące zagospodarowania osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków komunalnych;
- inwestycje dotyczące inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi;
- inwestycje w ograniczanie strat wody do spożycia na sieciach wodociągowych;
- inwestycje w poprawę jakości wody zdatnej do spożycia;
 - Wspierane będą inwestycje podmiotów działających w zakresie gospodarki wodno-ściekowej działające w celu implementacji wymagań dyrektywy w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- zwiększenie efektywności dostaw wody, rozwój systemów ujęć, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody (budowa, modernizacja, rozbudowa sieci wodociągowej oraz stacje uzdatniania wody);
 - Projekty realizowane na obszarach gmin o liczbie ludności do 15 tys. mieszkańców (na obszarach, gdzie funkcjonuje kanalizacja sanitarna);
- budowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej do ujmowania, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia w sytuacji zmniejszenia dostępnej ilości wody lub obniżenia jakości wody wskutek suszy lub w sytuacji, gdy infrastruktura staje się niewydolna w warunkach fal upałów lub suszy itp.;
 - Projekty realizowane na obszarach gmin o liczbie ludności do 15 tys. mieszkańców.
- inwestycje pozwalające na zmniejszenie zużycia wody, ujęcia jej w obieg zamknięty oraz wtórne wykorzystanie wody w gospodarce komunalnej i MŚP;

- projekty polegające na oczyszczaniu śródlądowych wód stojących i płynących (zmniejszenie ilości odpadów niesionych przez wody do morza), wraz z zagospodarowaniem terenów przy wodach / ciekach wodnych.

Typ projektu realizowany przez PGW Wody Polskie w partnerstwie z JST oraz organizacjami pozarządowymi.

Oczekiwane rezultaty:

- poprawa efektywności gospodarowania wodą do spożycia;
- poprawa efektywności zagospodarowania ścieków komunalnych.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego;
- podmioty zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków;
- przedsiębiorstwa (MŚP);
- organizacje pozarządowe;
- PGW Wody Polskie.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (v) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: :

Nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Obszar ten na poziomie regionalnym będzie wspierany poprzez dotacje przede wszystkim z uwagi na to, iż obejmuje zadania z zakresu usług publicznych i będzie miał charakter niekomercyjny, nie będzie prowadził do generowania zysków a inwestycje będą realizowane w głównej mierze przez podmioty publiczne na rzecz ogółu mieszkańców regionu.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla	
RCO 32	Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych instalacji oczyszczania ścieków	RLM		
RCO 30	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km		

			województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym
--	--	--	--

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 41	Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby					Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym
RCR 42	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby					Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym
RCR 43	Straty wody w zbiorowych systemach zaopatrzenia w wodę	m3 / rok					

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	4 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	063 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) zgodne z kryteriami efektywności	4 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(v) - Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	4 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	4 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	066 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne	4 000 000

				z kryteriami efektywności energetycznej	
--	--	--	--	---	--

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	01 – dotacja	20 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	20 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁷

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	03-Netralność płciowa	20 000 000

⁷ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (vi) – Wsparcie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

Interwencja w ramach funduszy

Transformacja procesów produkcyjnych w przedsiębiorstwach, w kierunku GOZ.

Promowane będą rozwiązania zmierzające do strategii „zero waste” i strategii opartych o technologie przyjazne dla środowiska. Ponadto przewiduje się wsparcie rozwoju zdolności recyklingu wyselekcjonowanych odpadów komunalnych.

W zakresie działań dotyczących wdrożenia gospodarki obiegu zamkniętego na obszarach przemysłowych i produkcyjnych projekty mogą polegać np. na:

- wdrożeniu i wsparciu efektu synergii w przemyśle;
- zainicjowaniu modelu zielonych parków przemysłowych poprzez między innymi wsparcie współpracy interesariuszy i transfer wiedzy w ramach projektów.

Kompleksowe projekty w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami (projekty o małej skali).

Projekty w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi będą realizowane w zgodzie z hierarchią postępowania z odpadami (Reduce, reuse, recycle – 3R > 10R).

Projekty ukierunkowane będą przede wszystkim na usprawnienie systemu przyjmowania i przetwarzania odpadów komunalnych, w tym wzrost ilości odpadów komunalnych podlegających przygotowaniu do ponownego użycia, recyklingu i innych metod odzysku.

Realizacja tego typu przedsięwzięć zapobiegnie negatywnemu wpływowi na środowisko naturalne, w szczególności na wody powierzchniowe, podziemne, glebę, powietrze oraz zdrowie ludzkie. Przyczyni się to także do ponownego wykorzystania surowców.

W zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów komunalnych wsparcie mogą uzyskać projekty, w ramach których tworzone będą:

- centra napraw produktów, które właściciele chcieliby w dalszym ciągu użytkować;
- punkty odbioru tekstyliów i urządzeń nadających się do użytkowania w celu dalszej ich dystrybucji do potrzebujących,
- banki żywności gromadzące i dystrybuujące żywność o krótkim czasie przydatności do spożycia,
- punkty wymiany produktów dające możliwość pozostawienia sprawnych, a już niepotrzebnych sprzętów/urządzeń;
- giełdy wymiany sprzętów/urządzeń oraz ubrań i obuwia organizowane cyklicznie lub sieci ponownego użycia produktów.

Zapewnione będzie wsparcie rozwoju centrów, w których produkty przygotowywane będą do ponownego użycia (tworzone na przykład przy punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych). Działania prowadzone w ramach centrów będą obejmować selekcję produktów, sprawdzenie, czyszczenie, naprawę lub renowację celem ich przekazania do ponownego użytkowania.

W zakresie recyklingu wsparcie będzie kierowane na budowę, przebudowę i remont oraz wyposażenie infrastruktury związanej z selektywnym zbieraniem odpadów oraz ich zagospodarowaniem w zakresie:

- punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych;
- automatów do odbierania odpadów opakowaniowych;
- instalacji do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji odpadów;
- instalacji do recyklingu poszczególnych frakcji materiałowych (np. instalacje recyklingu tworzyw sztucznych);
- instalacji do przetwarzania bioodpadów (w tym kompostownie odpadów zielonych lub odpadów organicznych wyselekcjonowanych z odpadów zmieszanych oraz instalacje fermentacji bioodpadów);
- zakupu pojemników na poszczególne frakcje odpadów.

W zakresie odzysku wsparcie będzie kierowane na budowę, przebudowę instalacji służących procesom odzysku określonych w załączniku nr 1 do ustawy o odpadach z wyłączeniem odzyskiwania energii w procesach spalania.

Warunkiem uzyskania wsparcia będzie zgodność z planem inwestycyjnym WPGO.

Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami innymi niż komunalne (przemysłowe, azbest, odpady medyczne).

Realizowane zadania będą dotyczyć utylizacji azbestu, a także odpadów niebezpiecznych pochodzących z gospodarstw domowych (np. zużyte baterie, przeterminowane substancje farmakologiczne, żarówki). Wsparcie będzie obejmować takie działania jak wyposażenie punktów do selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych. Projekty dotyczące utylizacji azbestu mogą polegać na realizacji projektów parasolowych, w ramach których gmina uzyska wsparcie na usunięcie elementów azbestowych z budynków i zabezpieczenie transportu odpadów do wyznaczonych miejsc utylizacji azbestu. Możliwe będzie wsparcie na zwiększanie pojemności kwater do utylizacji azbestu.

Edukacja w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Dopuszczalnym elementem projektów inwestycyjnych będą kampanie edukacyjne, kładące nacisk na promocję GOZ.

Wsparcie na prowadzenie kampanii edukacyjnych oraz zapewnienie systemu doradztwa będzie także możliwe jako odrębny typ projektu, pod warunkiem ich regionalnego zasięgu.

Typy projektów:

- kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami;
 - Projekty o ograniczonej skali.
- systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponowne użycie (PSZOK);
- rozwijanie recyklingu odpadów (projekty w kierunku gospodarki zasobooszczędnej);
 - Projekty nie mające charakteru badawczo-rozwojowego, dotyczące wdrażania technologii.
- zapobieganie powstawaniu odpadów;
 - Projekty obejmujące organizację centrów napraw, redystrybucji tekstyliów i urządzeń, banki żywności, punkty i giełdy wymiany produktów, itp.
- kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami innymi niż komunalne (przemysłowe, azbest, odpady medyczne).
- transformacja procesów produkcyjnych w przedsiębiorstwach w kierunku GOZ (w tym strategię „zero waste”);
 - projekty realizowane przez przedsiębiorstwa lub parki przemysłowe, realizowane w oparciu o instrumenty finansowe lub łączone z dotacją.
- edukacja ekologiczna oraz systemy doradztwa, mające na celu zwiększenie świadomości konsumentów, przedsiębiorców i podmiotów publicznych oraz zmianę ich postaw i modeli biznesowych na zgodne z GOZ.

Oczekiwane rezultaty:

- poprawa efektywności gospodarowania odpadami komunalnymi;
- poprawa jakości środowiska naturalnego;
- zmiana procesów produkcyjnych na zasobooszczędne;
- spadek ilości zalegających na składowiskach odpadów komunalnych;
- poprawa procesu recyklingu odpadów komunalnych.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne JST;
- spółki ze 100% udziałem gminy;
- przedsiębiorstwa świadczące UOIG w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego;
- organizacje non profit;
- jednostki sektora finansów publicznych;

- przedsiębiorstwa (mikro, małe, średnie, duże), w tym zlokalizowane na terenie parków przemysłowych;
- parki przemysłowe;
- organizacje badawcze;
- zakłady opieki zdrowotnej;
- podmiot wdrażający instrument finansowy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (vi) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów :

Nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Przeważającą formą wsparcia będzie dotacja.

System gospodarki odpadami za który odpowiedzialne są gminy jest oparty na samofinansowaniu się, czyli na opłatach mieszkańców, których wysokość powinna być ustalona na poziomie zabezpieczającym pokrycie kosztów funkcjonowania systemu. Opłaty te są z roku na rok coraz wyższe. W tym przypadku finansowania dłużnego mogłoby doprowadzić do dodatkowego wzrostu cen i kosztów utylizacji odpadów u mieszkańców, spadek społecznego poparcia do transformacji w kierunku GOZ, a także zwiększyć skalę istniejących w tym obszarze problemów, związanych np. ze wzrostem liczby nielegalnych wysypisk śmieci. Potencjał do zastosowania instrumentów finansowych jest dostrzegany w przypadku projektów dotyczących transformacji przedsiębiorstw w kierunku GOZ.

Inwestycje z zakresu transformacji procesów produkcyjnych w przedsiębiorstwach w kierunku GOZ wspierane będą poprzez instrument finansowy (w tym IF łączony z dotacją w ramach jednej operacji). Zakłada się realizację pożyczek z umorzeniem części kapitału po spełnieniu określonych warunków (do 20% kapitału). W ramach IF możliwe także dotacje na audyty odpadowe.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 34	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony / rok	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 107	Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów	EUR		
RCO 119	Odpady przygotowane do ponownego użycia	tony / rok		

--	--	--	--

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 103	Odpady zbierane selektywnie	tony / rok			Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym		
RCR 47	Odpady poddane recyklingowi	tony / rok					
RCR 48	Odpady wykorzystywane jako surowce	tony / rok					

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	030 Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	2 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	066 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	1 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	067 Gospodarowanie	2 000 000

				odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	068 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: przetwarzanie odpadów reszkowych	2 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	069 Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	10 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	070 Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: odpady reszkowe i niebezpieczne	2 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	071 Promowanie wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców	3 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	072 Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	1 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	075 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	5 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	080 Inne działania służące redukcji emisji gazów cieplarnianych w dziedzinie zachowania i odtwarzania obszarów	1 000 000

				naturalnych o wysokim potencjale pochłaniania i składowania dwutlenku węgla, np. poprzez ponowne nawadnianie wrzosowisk, wychwytywanie gazu składowiskowego	
--	--	--	--	---	--

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	01 – dotacja	25 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	03 – wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	4 470 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i)	05- Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: dotacje w ramach operacji instrumentu finansowego	530 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
				33 Brak ukierunkowania terytorialnego	30 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+”⁸

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	(vi)	03-Neutralność płciowa	30 000 000

⁸ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (vii) – Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Interwencja w ramach funduszy

Wsparcie w ramach celu szczegółowego przewiduje w szczególności podejmowanie działań zwiększających ochronę przyrody i krajobrazu, zahamowanie spadku różnorodności biologicznej oraz wzmocnienie potencjałów przyrodniczych w przestrzeni miejskiej i pozamiejskiej.

Skuteczna realizacja celów ochrony środowiska na terenie województwa jest wynikiem podnoszenia efektywności realizowanych działań ochronnych i zrównoważonego rozwoju. W ramach tego procesu niezbędna jest kontynuacja działań dotyczących ochrony ekosystemów, różnorodności biologicznej, likwidacja zagrożeń dla rodzimych gatunków, a także zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa i zachęcanie do działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Kluczowym zadaniem będzie zatrzymanie postępującej degradacji środowiska, zanikania siedlisk na skutek eutrofizacji lub wpływu zmian klimatu, pogarszania warunków hydrologicznych czy ekspansji gatunków obcych.

Ważnym obszarem w ramach interwencji będzie zarządzanie środowiskowe, mające odzwierciedlenie w dokumentach planistycznych, które zwiększają dbałość o obszary chronione i pozwalają lepiej zaplanować działania w kierunku obniżania niekorzystnego oddziaływania na środowisko. Wsparciem mogą zostać objęte działania zidentyfikowane w Priorytetowych Ramach Działania (PAF) na lata 2021-27.

Przyjęte w programie założenia będą się przyczyniały do realizacji kierunku interwencji *Polityki Ekologicznej Państwa 2030 – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu*. Działania te wpisują się również w realizację celów Strategii Bioróżnorodności do 2030, kluczowego filaru Europejskiego Zielonego Ładu.

Przedsięwzięcia planowane w obszarze ochrony zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zielonego rozwoju regionu odzwierciedlają cele Polityki ekologicznej województwa zachodniopomorskiego, stanowiącej narzędzie realizacji Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030.

Typy projektów:

- ochrona siedlisk i gatunków (ochrona in-situ, ex-situ) oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego i jego zasobów;

Wdrażanie zapisów dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych, w szczególności dla parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, obejmie działania w zakresie ochrony, odtwarzania lub przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i populacji zagrożonych gatunków, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wodno-błotnych jako tych najbardziej zagrożonych. Interwencja obejmie również zwalczanie gatunków obcych w szczególności inwazyjnych na obszarach chronionych i poza nimi. Zakłada się wdrożenie działań w zakresie ochrony i zachowania dziedzictwa przyrodniczego tj. cennych pod względem

przyrodniczym i siedliskowym zadrzewień przydrożnych (zachowanie starodrzewu). Wsparciem mogą zostać również objęte działania zidentyfikowane w Priorytetowych Ramach Działania (PAF) na lata 2021-27.

- azyle dla zwierząt;

Celem interwencji będzie budowa lub przebudowa azyli dla zwierząt egzotycznych tj. gatunków obcych, chronionych, niebezpiecznych, objętych ochroną gatunkową niezdolnych do życia w środowisku przyrodniczym, pochodzących z interwencji, porzuconych lub zatrzymanych na granicy państwa.

- dokumentacja planistyczna dla obszarów chronionych oraz inwentaryzacja zasobów przyrodniczych i krajobrazowych;

W ramach wsparcia przewiduje się opracowanie lub aktualizację dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych – parków krajobrazowych oraz projekty dotyczące sporządzenia lub aktualizacji inwentaryzacji przyrodniczej i krajobrazowej. Efektem podjętych działań będzie poprawa efektywności zarządzania obszarami o szczególnych walorach przyrodniczych.

- ograniczenie skutków antropopresji na tereny chronione i cenne przyrodniczo;

Wsparcie uzyskają tylko inwestycje służące ochronie przyrody, ukierunkowane na zapobieganie niekontrolowanej presji aktywnej formy zwiedzania obszarów cennych przyrodniczo. Zakres realizowanych przedsięwzięć nie może prowadzić do wspierania infrastruktury turystycznej oraz do zwiększania presji człowieka na przyrodę. Inwestycje, które nie przyczyniają się do ochrony, odnowy oraz zrównoważonego użytkowania obszarów chronionych, takie jak parkingi, drogi dojazdowe, nie będą kwalifikowalne.

- wsparcie ośrodków edukacji ekologicznej oraz działania edukacyjne;

Wsparcie polegać będzie na doposażeniu, unowocześnieniu i uatrakcyjnieniu oferty programowej ośrodków edukacji ekologicznej, nakierowane na zwiększenie efektywności prowadzonych działań edukacyjnych.

Celem działań edukacyjnych będzie zwiększenie świadomości mieszkanek i mieszkańców w zakresie ochrony przyrody, dziedzictwa przyrodniczego, obecnego wpływu zmian klimatycznych na różnorodność biologiczną oraz promocja postaw ekologicznych.

- rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym nielegalnych składowisk odpadów oraz remediacja (w tym dekontaminacja) terenów zanieczyszczonych;

Wsparcie skierowane zostanie do jednostek samorządu terytorialnego i ich związków na terenach nie należących do Skarbu Państwa, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony odpowiedzialnością za sfinansowanie remediacji lub rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”.

Projekty powinny prowadzić do przeznaczenia terenu na cele przyrodnicze oraz do rozwoju nowych terenów zielonych i zielonej infrastruktury.

Wybór projektów do dofinansowania w ramach wszystkich typów projektów będzie dokonywany w trybie konkurencyjnym.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe;
- spółdzielnie socjalne;
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- parki krajobrazowe;
- rezerваты przyrody;
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska;
- organizacje pozarządowe;
- uczelnie;
- instytucje naukowe;
- ośrodki edukacji ekologicznej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (vii) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i

możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach celu szczegółowego (vii) mają charakter niekomercyjny i niedochodowy, nie będą one również generować oszczędności pozwalających na spłatę ewentualnych rat pożyczki i jako takie nie kwalifikują się do wsparcia w postaci instrumentów finansowych. Jednocześnie są to działania ważne dla poprawy stanu środowiska i jakości życia mieszkańców regionu i z tego powodu powinny być wspierane formą wsparcia o największym efekcie zachęty, tj. dotacjami. Na ogół są to projekty realizowane przez instytucje publiczne, a efekty nie służą bezpośrednio prowadzeniu działalności gospodarczej. Wdrożenie w tym obszarze instrumentów finansowych prawdopodobnie oznaczałoby bardzo małe lub wręcz zerowe zainteresowanie realizacją projektów, co oznacza odroczenie w czasie lub rezygnację z ważnych przedsięwzięć.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
PLRO074	Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody	szt.	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja	

			między poziomem krajowym i regionalnym .
--	--	--	--

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
PLRR043	Powierzchnia obszarów chronionych, dla których opracowano dokumenty planistyczne	ha			Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym		

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vii)	073 Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	2 000 000
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vii)	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i	53 000 000

				niebieska infrastruktura	
--	--	--	--	--------------------------	--

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vii)	01 – dotacja	55 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vii)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	55 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+”⁹

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	słabiej rozwinięty	(vii)	03-Netralność płciowa	55 000 000

⁹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

III. Priorytet 3 – Fundusze Europejskie na rzecz mobilnego Pomorza Zachodniego

Cel szczegółowy (viii) – Wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Interwencja w ramach funduszy

Ekologiczny transport miejski, zapewniający dostęp do miejsc pracy, nauki czy wypoczynku, wskazany jest jako jedna z inicjatyw przewodnich w unijnej Strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności – europejski transport na drodze ku przyszłości. Zrównoważona mobilność miejska ma prowadzić do poprawy jakości życia mieszkanki i mieszkańców województwa, tak poprzez dostosowanie transportu do lokalnych potrzeb, jak i poprawy środowiska naturalnego, w tym powietrza oraz przestrzeni przyjaznych pieszym i niezmotoryzowanym. Wszystkie projekty muszą realizować cele wskazane w *Nowych unijnych ramach mobilności miejskiej*. Wsparcie w ramach celu szczegółowego przeznaczone będzie na rozwój zrównoważonego publicznego transportu zbiorowego oraz bezemisyjnej mobilności w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych, a także wdrażanie w miastach inteligentnych i pilotażowych rozwiązań technologicznych oraz innowacji społecznych służących lepszemu zarządzaniu i organizacji tkanki miejskiej i przekształcaniu miast w miejsca przyjazne do życia. Głównym założeniem jest wsparcie działań, które prowadzą do tworzenia systemów transportowych spełniających potrzeby wszystkich użytkowników systemów transportowych miast.

Podstawą dla zmian zachowań powinno być założenie, że każdy mieszkaniec w mniejszym lub większym stopniu porusza się po mieście pieszo. Podejmowane w miastach działania należy ukierunkować przede wszystkim na wsparcie infrastruktury przyjaznej dla ruchu pieszego oraz ograniczenie ruchu samochodowego.

Z uwagi na ukierunkowanie celu szczegółowego na poprawę jakości powietrza oraz zmiany nawyków transportowych, planowana jest realizacja działań służących bardziej efektywnemu i przyjaznemu dla środowiska podziałowi zadań przewozowych, w tym rozwój infrastruktury dla niezmotoryzowanych oraz promowanie nowych, bardziej zrównoważonych sposobów na przemieszczanie się po mieście (np. współdzielenia pojazdów lub korzystania z urządzeń transportu osobistego).

Wszystkie projekty wspierane w ramach celu szczegółowego muszą zakładać rozwiązania dla osób o ograniczonej mobilności oraz uwzględniać systemy informacji wizualnej i głosowej dla osób z innymi niepełnosprawnościami.

Typy projektów:

- centra przesiadkowe łączące minimum trzy środki transportu;

- obiekty P&R położone na obrzeżach miast i zintegrowane z transportem publicznym- transport publiczny na życzenie w oparciu o wykorzystanie pojazdów zeroemisyjnych lub autonomicznych spełniających wymogi „czystych ekologicznie pojazdów” w rozumieniu dyrektywy 2009/33/WE;

- niskoemisyjny i zeroemisyjny tabor publicznego transportu zbiorowego spełniający wymogi „czystych ekologicznie pojazdów” w rozumieniu dyrektywy 2009/33/WE, w tym autobusy z zielonymi dachami;

– infrastruktura dla ruchu pieszego (ciągi pieszce, przejścia dla pieszych, azyle dla pieszych itp.);

- drogi rowerowe, ciągi pieszo-rowerowe oraz obiekty Bike & Ride, wraz z infrastrukturą towarzyszącą taką jak: stojaki, wiaty rowerowe, stacje samoobsługowej naprawy rowerów. W przypadku łączenia miejscowości, przebieg drogi rowerowej na obszarze wiejskim musi być uzasadniony połączeniem drogi rowerowej z dojazdem do miejsca pracy, nauki lub łączący się z węzłem przesiadkowym lub przystankiem obsługiwanym przez miejski transport publiczny; - zaplecze techniczne do obsługi taboru, modernizacja zajezdni autobusowych wraz z infrastrukturą do ładowania i tankowania pojazdów zeroemisyjnych, a także przystanki, wysepki, infrastruktura punktowa służąca poprawie jakości transportu publicznego;

- inwestycje w infrastrukturę drogową transportu publicznego (np. buspasy, przebudowa skrzyżowań w celu ułatwienia oraz/lub nadania priorytetu transportowi publicznemu w ruchu: pasy skrętów dla autobusów, śluzy na skrzyżowaniach, infrastruktura drogową przy pętlach autobusowych, stacjach kolejowych lub obiektach P&R, B&R, wraz z odcinkami dróg łączących je bezpośrednio z drogami miejskimi, budowa/przebudowa kanalizacji teletechnicznej, wyposażenie dróg i ulic w niezbędne obiekty i urządzenia drogowe służące bezpieczeństwu ruchu pojazdów transportu publicznego) – tylko jako element projektu;

- infrastruktura ładowania i tankowania pojazdów zeroemisyjnych dla użytkowników indywidualnych – jeżeli infrastruktura spełnia wymogi Dyrektywy 2014/94/UE i zapewnia niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników;

- inwestycje (budowa, rozbudowa, modernizacja) związane z systemami zarządzania ruchem i energią (ITS), jak również rozwiązania cyfrowe umożliwiające integrację taryfową (wspólny bilet) i wdrożenie koncepcji „Mobilność jako Usługa” (MaaS); wyklucza się konserwację lub nieznaczne ulepszenia;

działania promocyjne w zakresie podnoszenia świadomości mieszkanek i mieszkańców na temat korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego i ruchu niezmotoryzowanego – obligatoryjnie jako element każdego projektu.

Priorytetowo będą traktowane inwestycje dotyczące wymiany taboru na autobusy wodorowe wraz z infrastrukturą towarzyszącą, a także projekty w zakresie publicznego transportu zbiorowego powiązane z wprowadzaniem integracji taryfowej lub wdrażaniem koncepcji „Mobilność jako Usługa” (MaaS).

Wszystkie inwestycje w infrastrukturę i tabor transportu miejskiego powinny być uzupełnione działaniami poszerzającymi zasięg transportu publicznego i podnoszącymi jakość oferowanych usług (np. nowe/częstsze połączenia, lepsza punktualność, oferta lepiej dopasowana do potrzeb różnych grup osób, w tym osób z grup marginalizowanych (aspekt cenowy) itp.).

W ramach celu szczegółowego wsparciem objęta będzie również realizacja działań związanych z przygotowaniem i aktualizacją Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej opracowywanych i wdrażanych przez odpowiednie organy gmin lub umocowane do tego formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego.

Wszystkie przedsięwzięcia realizowane w ramach celu szczegółowego muszą przyczyniać się do osiągnięcia przez miasta neutralności klimatycznej.

Projekty realizowane w ramach celu szczegółowego muszą wynikać ze strategii ZIT oraz dotyczyć publicznego transportu miejskiego.

Projekty uzyskujące wsparcie w celu szczegółowym, zlokalizowane w Szczecinie muszą wynikać z SUMP, a w przypadku pozostałych Miejskich Obszarów Funkcjonalnych muszą wynikać z SUMP lub innych dokumentów z zakresu mobilności miejskiej.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie niekonkurencyjnym z uwagi na strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju i bezpieczeństwa regionu.

Wszystkie projekty w ramach celu szczegółowego będą realizowane w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- przedsiębiorstwa świadczące usługi publicznego transport zbiorowego;
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
- zarządcy infrastruktury kolejowej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (viii) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji

na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji, Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W obszarze transportu publicznego zdiagnozowano niewielki potencjał możliwości zastosowania wsparcia zwrotnego. Transport publiczny w miastach to usługi nierentowne, które muszą być wspierane z budżetów samorządów lokalnych. Usługi transportu publicznego nie generują zysku lub zysk jest bardzo niski, a pokrycie strat rozliczane jest w ramach rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych. Ponadto sytuacja finansowa miast wynikająca z epidemii COVID-19 pogorszyła się, jeżeli chodzi o utrzymanie transportu. Dlatego też zastosowanie wsparcia zwrotnego mogłoby opóźnić przeprowadzenie ważnych inwestycji, opóźnić rozwój (wdrażanie) niskoemisyjnych form transportu i wpłynąć na osiągnięcie celów obniżania emisyjności transportu w miastach. Finansowanie projektów transportowych poprzez formy pozadotacyjne może skutkować koniecznością przerzucenia kosztów na odbiorców tych usług (mieszkańców) przez podniesienie cen usług w tym zakresie, a tym samym pogorszenie atrakcyjności transportu publicznego.

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 58	Wspierana infrastruktura rowerowa	km		

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy / rok			Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym		
RCR 64	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	użytkownicy / rok					

Kategorie interwencji**Wymiar 1 – zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

3	EFRR	słabiej rozwinięty	(viii)	077 Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	10 000 000
3	EFRR	słabiej rozwinięty	(viii)	081 Infrastruktura czystego transportu miejskiego	40 000 000
3	EFRR	słabiej rozwinięty	(viii)	082 Tabor czystego transportu miejskiego	10 000 000
3	EFRR	słabiej rozwinięty	(viii)	083 Infrastruktura rowerowa	10 000 000
3	EFRR	słabiej rozwinięty	(viii)	084 Cyfryzacja transportu miejskiego	10 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	słabiej rozwinięty	(viii)	01 – dotacja	80 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	słabiej rozwinięty	(viii)	03 Miejskie obszary funkcjonalne	80 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁰

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	słabiej rozwinięty	(viii)	03-Neutralność płciowa	80 000 000

¹⁰ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci, zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku, gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

IV. Priorytet 4 – Fundusze Europejskie na rzecz połączonego Pomorza Zachodniego

Cel szczegółowy (ii) – Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

Interwencja w ramach funduszy

W ramach celu szczegółowego projekty będą się koncentrowały na zapewnieniu dostępności transportowej najbardziej wykluczonych transportowo obszarów województwa, w tym również obszarów pozbawionych dogodnego dostępu do transportu publicznego.

Zadaniem projektów drogowych będzie połączenie obszarów o niskiej dostępności transportowej z kluczowymi szlakami komunikacyjnymi TEN-T wyznaczonymi w szczególności przez drogi S3, S6, wraz z Zachodnim Drogowym Obejściem Miasta Szczecina, a docelowo także dróg S10 i S11. Nie mniej istotna będzie poprawa skomunikowania regionu w układzie transgranicznym oraz w relacji z sąsiednimi regionami.

Kluczowym zadaniem będzie tworzenie obejść miejscowości, wyprowadzających ruch z ich centrów – szczególnie w odniesieniu do miejscowości, przez które wiodą szlaki obsługujące ruch ciężki. Zmiana przebiegu dróg wojewódzkich poprzez realizację obwodnic otworzy możliwość wprowadzenia w miastach stref ruchu uspokojonego, zwiększenia bezpieczeństwa drogowego na terenie miasta i ograniczenia ruchu pojazdów szczególnie uciążliwych (pojazdów ciężkich i przewożących materiały niebezpieczne). Budowa lub modernizacja dróg gminnych i powiatowych będzie możliwa pod warunkiem spełniania odpowiedniej funkcji drogi, w tym wpływ na zrównoważony transport, ułatwienia dla transportu zbiorowego oraz zapewnieniem minimalnej nośności wynikającej z Traktatu Akcesyjnego. Inwestycje te muszą wynikać z regionalnego planu transportowego.

W zakresie projektów drogowych nie mniej istotne będzie skomunikowanie istniejących i powstających terenów inwestycyjnych ze szkieletem transportowym, w tym z obszarami wykluczonymi transportowo oraz zapewnienie dostępu do innych gałęzi zrównoważonego transportu (np. terminali intermodalnych, węzłów kolejowych)..

Bardzo ważnym obszarem interwencji będzie także zapewnienie bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz bezpieczeństwa wszystkich użytkowników dróg – w tym także niechronionych (pieszych i rowerzystów). Przewiduje się możliwość realizowania oddzielnych projektów mających na celu tylko poprawę bezpieczeństwa.

Przy wyborze do realizacji projektów drogowych istotną rolę będzie odgrywała funkcja tej inwestycji w budowaniu sprawnego i niskoemisyjnego transportu zbiorowego. W związku z tym jedną z kluczowych

przesłanek wyboru do dofinansowania inwestycji drogowych, będzie ich wpływ na zrównoważony transport, w tym ułatwienia dla publicznego transportu zbiorowego.

Tam, gdzie jest to technicznie możliwe, realizowane projekty w zakresie infrastruktury drogowej będą obejmowały zapewnienie retencji i podczyszczania wód opadowych poprzez wykorzystanie zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz rozwiązań opartych na przyrodzie. Zgodnie z zapisami Traktatu Akcesyjnego wspierane będą tylko projekty podnoszące nośność drogi do nacisku pojedynczej osi do 115 kN.

Z zastrzeżeniem obwodnic i obiektów P+R, inwestycje drogowe realizowane na obszarach miast nie będą obejmowały budowy nowych dróg lub parkingów ani zwiększenia pojemności lub przepustowości istniejących dróg lub parkingów i nie będą przyczyniały się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego w obszarach miejskich. W przypadku inwestycji realizowanych na obszarach miejskich, inwestycje te będą musiały być zgodne z właściwymi Planami Zrównoważonej Mobilności Miejskiej.

Istotne znaczenie będzie miało także zwiększenie roli publicznego transportu zbiorowego. Działania w tym zakresie będą obejmowały:

- Zakup i modernizację taboru autobusowego wykorzystywanego w pozamiejskim publicznym transporcie zbiorowym na zasadach użyteczności publicznej i spełniającego wymogi „czystych ekologicznie pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2009/33/EC (z preferencją dla transportu bezemisyjnego).
- Zakup bezemisyjnego taboru kolejowego, wyposażonego w urządzenia pokładowe ERTMS i spełniającego wymagania w zakresie interoperacyjności.
- Budowę i modernizację infrastruktury publicznego transportu zbiorowego, w tym węzłów przesiadkowych. Wsparcie dla obiektów P+R („parkuj i jedź”) będzie możliwe pod warunkiem zlokalizowania ich poza centrami miast, w miejscach zapewniających odpowiednią integrację z publicznym transportem zbiorowym.

Ponadto, wspierane będą systemy ITS, w tym dla taryfowej integracji transportu zbiorowego w skali regionalnej i lokalnej (systemy typu „wspólny bilet”).

Wsparciem będzie również objęta budowa i modernizacja infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego, w tym drogi rowerowe oraz ciągi pieszo-rowerowe

Wspierane projekty będą ukierunkowane na następujące cele:

- poprawę dostępności transportowej województwa;
- poprawę warunków życia mieszkanki i mieszkańców poprzez ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko oraz poprawę bezpieczeństwa ruchu;
- poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych;
- - poprawę dostępności mieszkańców obszarów wykluczonych (małych miasteczek i obszarów wiejskich) do terenów inwestycyjnych, ośrodków gospodarczych i usług społecznych;
- - poprawę wewnętrznej sieci drogowej łączącej ośrodki gminne i powiatowe z istniejącymi drogami wojewódzkimi.

Zadania realizowane w ramach celu szczegółowego wynikać będą z Regionalnego Planu Transportowego oraz Polityki transportowej województwa.

W odniesieniu do regionalnego transportu kolejowego planowana jest w ramach celu szczegółowego dalsza wymiana taboru kolejowego na nisko lub zeroemisyjny.

W efekcie podejmowanych działań województwo zachodniopomorskie stanie się regionem lepiej skomunikowanym – przede wszystkim z wykorzystaniem publicznych form transportu. Ulepszona komunikacja dotyczyła będzie zarówno wykluczonych transportowo obszarów Specjalnej Strefy Włączenia, jak i układu transgranicznego i połączeń z sąsiednimi regionami. Wszystkie projekty wynikały będą z Regionalnego Planu Transportowego, co zapewni komplementarność podejmowanych działań oraz ukierunkowanie inwestycji na łączenie różnych form transportu z naciskiem na preferencję dla transportu zbiorowego.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie pozakonkursowym determinowanym zapisami Regionalnego Planu Transportowego.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST,
- Spółki komunalne z 100% udziałem gminy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (ii) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw

podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Charakter projektów przewidzianych do realizacji w tym celu szczegółowym tj. publicznej, bezpłatnej infrastruktury drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej, powoduje że nie będą generowane oszczędności ani przychody w wyniku realizacji projektu. W związku z powyższym podstawową formą wsparcia będzie dotacja. Jedynie w odniesieniu do ewentualnych projektów infrastruktury ładowania pojazdów paliwami alternatywnymi, rozważone zostanie wykorzystanie instrumentu finansowego.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 55	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	Pasażerokilometr / rok					Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym

Kategorie interwencji
Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	słabiej rozwinięty	(II)	89 Nowo wybudowane lub rozbudowane drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T	80 303 739
4	EFRR	słabiej rozwinięty	(II)	93 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	115 000 000
4	EFRR	słabiej rozwinięty	(II)	107 Bezemisijny / zasilany energią elektryczną tabor kolejowy	25 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	słabiej rozwinięty	(II)	01 – dotacja	220 303 739

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	słabiej rozwinięty	(II)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	220 303 739

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+”¹¹

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	03-Netralność płciowa	220 303 739

¹¹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

V. Priorytet 5 – Fundusze Europejskie na rzecz przyjaznego mieszkankom i mieszkańcom Pomorza Zachodniego

Cel szczegółowy (ii) – Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

Interwencja w ramach funduszy

Wyzwaniem stojącym przed Polską, a w tym przed województwem zachodniopomorskim, jest dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy i rozwoju osobistego.

Celem postawionym przed interwencją celu szczegółowego jest edukacja nowoczesna, skuteczna, zgodna z oczekiwaniami rynku i wyzwaniami przyszłości.

Podstawowym instrumentem polityki wsparcia podażowej strony kształcenia w województwie zachodniopomorskim jest system oświaty publicznej, obejmujący swoim oddziaływaniem dzieci i młodzież poddane powszechnemu obowiązkowi kształcenia. Region charakteryzuje duża dysproporcja w dostępie do infrastruktury edukacyjnej na wszystkich szczeblach kształcenia, dlatego planowane są działania polegające na budowie (tylko w uzasadnionych sytuacjach, przy wykazaniu potrzeb wynikających z długofalowych analiz demograficznych), przebudowie, rozbudowie i funkcjonalnym dostosowaniu szkół i placówek oświatowych. Poprawa dostępu do wysokiej jakości infrastruktury przyczyni się do zwiększenia frekwencji na zajęciach oraz do poprawy jakości przeprowadzanych zajęć, co wpłynie na uzyskiwanie lepszych wyników w nauce.

Planowane jest wsparcie innowacyjnej infrastruktury wychowania przedszkolnego, w szczególności na obszarach wiejskich, spełniającej wymagania dla obiektów wielofunkcyjnych, która będzie mogła w pierwszej kolejności spełniać rolę przedszkola, szkoły podstawowej oraz miejsca aktywności dla mieszkank i mieszkańców w ramach budowania kultury uczenia się przez całe życie.

Priorytetowo będzie traktowane wzmacnianie zdrowego dorastania i starzenia się. Z uwagi na wyzwania stojące przed populacją, związane z chorobami cywilizacyjnymi, planowane są inwestycje w obiekty służące wzmacnianiu sprawności fizycznej uczniów, takie jak szkolna infrastruktura sportowa. Aktywność fizyczna wpływa pozytywnie na rozwój psychofizyczny dzieci i młodzieży. Infrastruktura sportowa jest istotnym uzupełnieniem zaplecza infrastrukturalnego w zakresie zarówno potrzeb edukacyjnych, jak i społecznych. Ma także wpływ na profilaktykę zdrowotną. Jako element infrastruktury towarzyszącej w obrębie infrastruktury edukacyjnej będzie oddziaływać na tworzenie przestrzeni dla działań integracyjnych i włączających w ramach walki z wykluczeniem społecznym.

Podmioty realizujące projekty z zakresu infrastruktury sportowej muszą zapewnić dostęp oraz dodatkowe rozwiązania w formie zajęć dla mieszkank i mieszkańców województwa, w tym dla osób starszych w celu

zachowania lub poprawy ich zdrowia. Zajęcia te muszą być planowane z uwzględnieniem potrzeb oraz budżetowania równościowego, tj. zakładać zrównoważone finansowanie każdej z grup wiekowych, kobiet i mężczyzn, dziewcząt i chłopców.

Wsparcie infrastruktury szkół wyższych musi mieć na celu wzmocnienie współpracy z pracodawcami i upowszechnienie kształcenia w miejscu pracy, również w stosunku do osób już zatrudnionych u tych pracodawców i doskonalenie ich samych, czy stosowania technologii wysokiej wydajności pracy.

Planowane jest wsparcie infrastruktury uczelni z uwzględnieniem preferencji dla branż mających strategiczne znaczenie dla rozwoju gospodarki na poziomie krajowym i regionalnym, identyfikowanych w dokumentach strategicznych lub definiujących inteligentne specjalizacje.

Możliwe będą inwestycje uczelni w infrastrukturę dydaktyczno-naukową, tworzącą warunki dla rozwoju badań i innowacji poprzez m.in. doposażenie zaplecza badawczego niezbędnego do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych. Projekty muszą przyczyniać się do zwiększania możliwości rozwojowych regionu. Wpływać zatem będą na wzrost konkurencyjności regionu oraz dalszy rozwój innowacji. Wszystkie nowo budowane obiekty uczelni muszą spełniać normy dla budynków pasywnych. Wsparcie infrastruktury uczelni będzie uzależnione od zapewnienia realizacji projektów miękkich we współpracy z placówkami wychowania przedszkolnego, ze szkołami podstawowymi oraz ponadpodstawowymi, jak również z Uniwersytetami Trzeciego Wieku.

Wszystkie nowo budowane obiekty muszą spełniać normy dla budynków pasywnych.

W ramach celu szczegółowego premiowane będą projekty realizowane na obszarach rewitalizacji wskazanych w Gminnych Programach Rewitalizacji.

Typy projektów:

- infrastruktura szkół podstawowych i ponadpodstawowych wraz z wyposażeniem;
- infrastruktura wychowania przedszkolnego wraz z wyposażeniem;
- infrastruktura szkolnictwa wyższego;
- szkolna infrastruktura sportowa.

Wszystkie projekty realizowane w ramach celu szczegółowego muszą zapewniać pełny dostęp dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie projekty infrastrukturalne muszą przewidywać odpowiednie rozwiązania w zakresie dotyczącym zmian klimatu.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie konkurencyjnym.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
- uczelnie - zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;
- organizacje pozarządowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (ii) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach celu szczegółowego nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych z uwagi na to, że usługi edukacyjne w Polsce na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym są bezpłatne. Wszystkie szczeble samorządów uzyskują subwencje oświatową na finansowanie potrzeb edukacyjnych. Brak jest możliwości zaangażowania kapitału prywatnego w ramach przedmiotowego obszaru. Edukacja jest świadczona w ramach usług interesu ogólnego i brak jest potencjału do generowania zysków czy oszczędności w tym zakresie. Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta, nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 66	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki nad dziećmi	osoby	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 67	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	osoby		

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
------------------------	----------------	-----------------	--	------------------	------------	---------------------	-------------

RCR 70	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	Użytkownicy/rok				Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym
RCR 71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	Użytkownicy/rok				

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	5 000 000
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	10 000 000
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	123 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa wyższego	10 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	01 – dotacja	25 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	28 Obszary wiejskie	10 000 000
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(ii)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	15 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹²

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii)	03-Netralność płciowa	25 000 000

¹² W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (iii) – Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.

Interwencja w ramach funduszy

W ramach celu szczegółowego projekty będą koncentrowały się na poprawie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i aktywizacji społecznej. Projekty będą bezpośrednio realizowały cele zapisane w Strategii Rozwoju Województwa do roku 2030. Projekty wpisują się w Politykę kapitału oraz spójności społecznej województwa zachodniopomorskiego.

W przypadku wszystkich grup użytkowników, jakość usług takich, jak opieka zdrowotna, pomoc społeczna, mieszkalnictwo, edukacja, kultura, rozrywka oraz transport, jest często znacznie mniej zadowalająca na obszarach wiejskich i oddalonych niż w miastach. Osoby starsze mieszkające na wsi narażone są na skutki urbanizacji i migracji siły roboczej. Może to pogłębiać poczucie osamotnienia oraz izolacji społecznej osób starszych. W związku z powyższym, planuje się wsparcie infrastruktury Rodzinnych Domów Pomocy, w szczególności na obszarach gmin SSW. Należy zaznaczyć, że z uwagi na depopulację w regionie, deinstytucjonalizacja w zakresie usług społecznych na wyludniających się obszarach będzie wymagała większych nakładów finansowych.

W celu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, osób starszych zależnych, osób opuszczających zakłady karne, osób i grup dyskryminowanych ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, niezbędne jest wspieranie mieszkalnictwa w formule deinstytucjonalizacji. Układy lokali, dostępność oraz zasady ich wykorzystania będą charakteryzowały się dopasowaniem do potrzeb osób o określonym profilu (wspierane będą różne formy usług bytowych, w tym mieszkania chronione, wytchnieniowe, wspomagane). Ponadto planowane jest wsparcie mieszkalnictwa społecznego i senioralnego w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych grup wykluczonych poprzez zapewnienie kompleksowego wsparcia w zakresie infrastruktury i działań miękkich. Wszystkie inwestycje będą uzupełnione komplementarnym wsparciem z EFS+. Planuje się uruchamianie wspólnych naborów, w obu funduszach EFRR i EFS+, jak również system premiowania projektów uzupełniających wsparcie.

W celu szczegółowym planuje się wsparcie infrastruktury schronisk i hosteli dla osób z doświadczeniem bezdomności, a także dla osób doświadczających przemocy związanej z dyskryminacją ze względu na orientację płciową. W pierwszej kolejności potrzeby te powinna zaspokajać infrastruktura mieszkań chronionych, jednakże w uzasadnionych sytuacjach możliwe będzie wsparcie schronisk czy hosteli dla osób ze wskazanych grup.

Do wykluczenia społecznego prowadzą również utrudnienia w dostępie do obiektów i przestrzeni publicznej, na które narażone są w szczególności osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby starsze. Brak równych szans w dostępie do usług publicznych przejawia się w wielu sferach życia społecznego, które są niezbędne do funkcjonowania poszczególnych osób w społeczeństwie. W celu szczegółowym planowane jest wsparcie

ukierunkowane na dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznej na rzecz poprawy dostępu dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Planowane jest wsparcie infrastruktury ośrodków wsparcia dziennego pobytu, których obecnie jest jedynie kilkanaście w województwie, a zapotrzebowanie z uwagi na starzejące się społeczeństwo wzrasta z roku na rok. Ponadto w ramach interwencji planuje się wsparcie ośrodków z miejscami całodobowego okresowego pobytu przy poszanowaniu zasady deinstytucjonalizacji. Dla zapewnienia efektywności wsparcia, ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych, podejmowane interwencje muszą mieć charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy. Oznacza to, że projekty finansowane z EFRR będą realizowane w ścisłym połączeniu z działaniami podejmowanymi z EFS+.

Wspierane będą procesy usamodzielniania się osób z niepełnosprawnościami przez dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb tych osób oraz poprawę warunków usług publicznych świadczonych na ich rzecz, połączone z działaniami finansowanymi z EFS+ w zakresie włączenia społecznego oraz aktywizacji społeczno-zawodowej. Planowane jest m. in. wsparcie infrastruktury Zakładów Aktywności Zawodowej, Centrów Integracji Społecznej, Warsztatów Terapii Zajęciowej. Infrastruktura ta musi zostać uzupełniona w zakresie obszarów bez wsparcia aktywizacji zawodowej dla osób z niepełnosprawnościami, jako uzupełnienie klasycznego zatrudnienia. Efektem wsparcia powinno być ostateczne usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych wsparciem.

W celu szczegółowym planuje się wsparcie infrastruktury rodzinnych domów dziecka w celu zapewnienia dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej warunków rozwoju zbliżonych do tych, będących udziałem rodzin naturalnych.

W ramach celu szczegółowego planuje się również wsparcie punktowej infrastruktury społecznej powiązanej z prowadzonymi działaniami animacyjnymi, wspieranymi z EFS+ na obszarze Specjalnej Strefy Włączenia i wynikającej z zapotrzebowania zgłoszonego przez środowisko lokalne, sprzyjającej włączeniu społecznemu oraz rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego.

W ramach celu szczegółowego premiowane będą projekty realizowane na obszarach rewitalizacji wskazanych w Gminnych Programach Rewitalizacji.

Typy projektów:

- infrastruktura społeczna powiązana z procesem integracji społecznej (w tym m. in. mieszkania chronione, schroniska dla osób bezdomnych), aktywizacji społeczno-zawodowej (w tym Zakłady Aktywności Zawodowej) i deinstytucjonalizacji usług;
- infrastruktura placówek zapewniających zdeinstytucjonalizowaną opiekę osobom z niepełnosprawnościami lub osobom w podeszłym wieku;
- dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznej na rzecz poprawy dostępu dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Rodzinne Domy Dziecka.

Wsparcie z EFRR musi być komplementarne do wsparcia miękkiego, niezależnie od źródła finansowania.

Kluczowe jest, aby wszystkie projekty infrastrukturalne przewidywały odpowiednie rozwiązania w zakresie dotyczącym zmian klimatu.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie konkurencyjnym.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
- podmioty ekonomii społecznej;
- organizacje pozarządowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (iii) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych. m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i

umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej, kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: :

Specjalna Strefa Włączenia – wsparcie punktowej infrastruktury społecznej powiązanej z prowadzonymi działaniami animacyjnymi, realizowanymi w ramach EFS+

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach celu szczegółowego kluczową rolą interwencji jest poprawa infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej, jednocześnie brak jest potencjału do generowania zysków czy oszczędności w tym zakresie. Głównymi beneficjentami będą instytucje publiczne, które nie działają dla zysku, a udostępniane usługi są bezpłatne i nie mają charakteru odpłatnego. W związku z powyższym formą wsparcia będzie dotacja.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 70	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej (innych niż mieszkania)	osoby		
RCO 113	Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji	osoby		

Wskaźnik rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	użytkownicy / rok			Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym		
RCR 74	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej	użytkownicy / rok					

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	126 Infrastruktura mieszkaniowa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	10 000 000
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	30 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	01 – dotacja	40 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	32 Inne rodzaje terytoriów objętych wsparciem	10 000 000
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(iii)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	30 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹³

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii)	03-Netralność płciowa	40 000 000

¹³ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (iv) – Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

Interwencja w ramach funduszy

Rozszerzenie obszaru wojny, poza Krym i część wschodnią Ukrainy, i zwiększona agresja Rosji w lutym 2022r. spowodowała, że do Polski w ciągu 2 tygodni przybyło 1,5 mln uchodźców. Liczba ta będzie się zwiększać w ciągu kolejnych miesięcy i lat. Dodatkowo, zgodnie z prognozami, w kolejnych latach ludność Afryki niemal się podwoi, a innych kontynentów – zwiększy co najmniej o jedną czwartą (Ameryki Łacińskiej i Karaibów o 25,3%, Azji o 26,9%). W związku z tym, musimy przygotować się na fale migracji związane z konfliktami zbrojnymi, ale też ze zmianami klimatu.

Mając na względzie potrzeby regionu wynikające z prognoz gospodarczych i demograficznych oraz narastające wyzwania związane z integracją społeczno-gospodarczą obywateli państw trzecich, planuje się uruchomić wsparcie na wzmocnienie instytucji zajmujących się świadczeniem usług na rzecz integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich. Jednym z takich działań będzie utworzenie w regionie kilku ośrodków pełniących rolę integratora, edukatora i animatora współpracy w środowisku lokalnym – z grupami obywateli państw trzecich, w tym uchodźców i migrantów zarobkowych. Planuje się utworzenie jednego głównego centrum wielokulturowego w stolicy województwa oraz kilku mniejszych ośrodków w innych miastach województwa.

Z uwagi na, że osoby przebywające w Polsce z rodzinami wykazują większą skłonność i potrzebę integracji z miejscem zamieszkania, wsparcie kierowane będzie zarówno do dorosłych, jak i do dzieci.

Ośrodki wspierania integracji będą podejmowały działania adaptacyjne uwzględniające specyficzne potrzeby kulturowe obywateli państw trzecich lub trudności spowodowane przez sytuacje kryzysowe lub traumatyczne, wynikające z konfliktów zbrojnych, klęsk żywiołowych lub innych kryzysów humanitarnych. Podejmowane działania przyczynią się do wsparcia procesów integracyjnych poprzez stworzenie bezpiecznej przestrzeni do spotkań sprzyjającej pokojowemu współistnieniu różnicowanej narodowo, etnicznie, językowo czy wyznaniowo wspólnoty oraz umacnianiu dialogu międzykulturowego.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkaniowego jako elementu wspierającego asymilację migrantów, przewiduje się tworzenie i udostępnianie w pełni wyposażonych mieszkań chronionych, wspomaganych, mieszkań z usługami oraz mieszkań w ramach najmu społecznego dla obywateli państw trzecich objętych indywidualnym planem integracji. Ponadto w zakresie związanym z potrzebami mieszkaniowymi, planuje się wsparcie budowy, rozbudowy hosteli, schronisk, które będą dostosowane do zapewnienia miejsc noclegowych w pierwszym miesiącach kolejnych fal uchodźców oraz stworzenia warunków do dalszego zaopiekowania się poszczególnymi grupami migrantów.

Wytyczne Unii Europejskiej wskazują na potrzebę dążenia do aktywnego obywatelstwa jako ważnego celu integracji obywateli państw trzecich. Niezbędnym elementem tak rozumianej integracji staje się – obok znajomości języka polskiego i znalezienia pracy – aktywny udział w życiu społeczności i społeczeństwa

obywatelskiego. Interakcje ze społeczeństwem obywatelskim stwarzają obywatelom państw trzecich nieformalny kontekst, w którym mogą oni posługiwać się nowym językiem i ćwiczyć jego używanie. Wspierane będą działania umożliwiające obywatelom państw trzecich aktywne uczestnictwo w społeczeństwie, usuwające bariery i zapewniające im dostęp do podstawowych usług oraz organizujące proces integracji w taki sposób, by obywatele państw trzecich mogli zaznajomić się ze społeczeństwem, w którym żyją. W szczególności, w przypadku emigracji rodzinnej, społeczność przyjmująca może odegrać istotną rolę w procesie integracji.

Skuteczne działania na rzecz wsparcia integracji obywateli państw trzecich w województwie prowadzone w oparciu o dobre praktyki i ekspercką wiedzę, powinny być procesem dwustronnym obejmującym przystosowanie zarówno po stronie imigrantów, jak i społeczeństwa przyjmującego. Zapewnienie egzekwowania praw w odniesieniu do ochrony przed dyskryminacją i rasizmem oraz aktywna polityka równych szans i braku dyskryminacji. Promowanie równego traktowania osób bez względu na pochodzenie narodowe czy etniczne. Konieczne jest upowszechnianie w zachodniopomorskich powiatach wiedzy o sytuacji migracyjnej i wiedzy o integracji.

O powodzeniu integracji decyduje jak najwcześniejsze rozpoczęcie wobec nowych przybyszy działań integracyjnych dostosowanych do lokalnej lub regionalnej specyfiki oraz przekonanie lokalnych społeczności o potrzebie ich podejmowania. Zwiększanie świadomości różnic kulturowych – występujących nawet pomiędzy państwami słowiańskimi – sprzyja wzrostowi akceptacji ze strony społeczności przyjmującej oraz ograniczaniu postaw dyskryminacji i rasizmu. Z drugiej strony, kraj przyjmujący ma do odegrania w integracji – jako procesie dwukierunkowym – ważną rolę.

W realizacji strategii integracyjnych kluczowymi partnerami dla władz regionalnych i lokalnych będą organizacje pozarządowe, społeczeństwo obywatelskie, sektor prywatny, wspólnoty religijne i mniejszościowe wspólnoty etniczne.

Typy projektów:

- infrastruktura społeczna powiązana z procesem integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej migrantów, w tym centra wielokulturowe;
- mieszkania chronione, wspomagane, mieszkania z usługami oraz mieszkania w ramach najmu społecznego dla obywateli państw trzecich objętych indywidualnym planem integracji, jak również schroniska i hostele.

Wszystkie projekty powinny zapewniać pełny dostęp dla osób z niepełnosprawnościami.

Kluczowym jest, aby wszystkie projekty infrastrukturalne przewidywały odpowiednie rozwiązania w zakresie dotyczącym zmian klimatu.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie konkurencyjnym.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
- podmioty ekonomii społecznej;
- organizacje pozarządowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (iv) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Kluczową rolą interwencji jest poprawa jakości infrastruktury i świadczenie usług w zakresie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich i migrantów, których inwestycje prowadzone będą przez JST, podmioty ekonomii społecznej czy organizacje pozarządowe. Charakter inwestycji powoduje, że brak jest potencjału do generowania zysków czy oszczędności w tym zakresie, co uzasadnia formę wsparcia, jaką stanowić będzie dotacja.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	
RCO 70	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej (innych niż mieszkania)	osoby		
RCO 113	Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji	osoby		

Wskaźnik rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	użytkownicy / rok			Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym		
RCR 74	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej	użytkownicy / rok					

Kategorie interwencji**Wymiar 1 – zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	125 Infrastruktura mieszkaniowa dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią	2 000 000
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	3 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	01 – dotacja	5 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(iv)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	5 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁴

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iv)	03-Neutralność płciowa	5 000 000

¹⁴ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (v) – Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

Interwencja w ramach funduszy

W ramach celu szczegółowego projekty będą koncentrowały się na poprawie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych oraz skuteczności i odporności systemu opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej. Projekty będą bezpośrednio realizowały cele zapisane w dokumencie *Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030 r.* oraz planach transformacji w obszarze zdrowia. Projekty wpisują się w Politykę ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego.

Niezbędna jest poprawa infrastruktury poszczególnych poziomów opieki zdrowotnej w POZ, AOS oraz leczeniu szpitalnym (szpitale regionalne), między innymi w zakresie opieki nad osobami starszymi, opieki długoterminowej, dziennej, środowiskowej, opieki onkologicznej i psychiatrycznej, wraz z komplementarnymi działaniami do realizacji w ramach EFS+. Planowane jest wsparcie funkcjonowania gabinetów ginekologicznych, urologicznych i stomatologicznych dostosowanych dla osób z niepełnosprawnością ruchową w każdym powiecie województwa.

Ważnym działaniem jest zapewnienie odpowiedniej dostępności do opieki zdrowotnej przewlekle chorym, m.in. poprzez stworzenie warunków dla bardziej dostępnej opieki długoterminowej, tj. zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, opiekuńczo-leczniczych, zlokalizowanych blisko miejsca zamieszkania. Istotne jest przy tym odciążenie szpitali specjalistycznych od opieki nad przewlekle chorymi i objęcie leczeniem szpitalnym jedynie przypadków wymagających niezbędnej hospitalizacji. Jednocześnie wymagany jest dalszy rozwój zdeinstytucjonalizowanych form opieki zdrowotnej nad osobami niesamodzielnymi, tj. opieki dziennej, domowej i środowiskowej w pobliżu miejsca zamieszkania, w tym deinstytucjonalizacja usług opiekuńczych i zdrowotnych oraz wprowadzanie świadczenia usług zdrowotnych w modelu telemedycznym. Istotną składową celu szczegółowego będzie również wsparcie infrastruktury podmiotów zajmujących się zdeinstytucjonalizowaną opieką hospicyjno-paliatywną.

Priorytetem będzie kontynuacja prowadzonych działań restrukturyzacyjnych w lecznictwie szpitalnym w celu dostosowania infrastruktury w wymiarze dostępności, jakości, organizacji i funkcjonalności.

Wymagane jest dostosowanie bazy szpitalnej do potrzeb zdrowotnych mieszkańek i mieszkańców województwa i w konsekwencji zmniejszenie kosztów ponoszonych na utrzymanie niepotrzebnej infrastruktury, w tym dążenie do optymalnego wykorzystywania łóżek, tj. zmianę sytuacji nadmiernej liczby łóżek w niektórych specjalnościach przy niedostatku w innych specjalnościach.

Głównym kierunkiem zmian w opiece psychiatrycznej musi być wdrożenie środowiskowego modelu ochrony zdrowia psychicznego, tj. zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej blisko miejsca ich zamieszkania. W szczególności należy zmierzać do tworzenia centrów zdrowia psychicznego i poprawy dostępności do psychiatrycznej opieki dla dzieci i młodzieży, a także utrzymania właściwych warunków funkcjonowania istniejących jednostek leczenia psychiatrycznego.

Typy projektów:

- budowa (w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach), przebudowa, modernizacja obiektów ochrony zdrowia, zakup aparatury medycznej, wyposażenia oraz wyrobów medycznych.

Podmioty ubiegające się o wsparcie infrastruktury instytucji ochrony zdrowia będą premiowane za zobowiązanie do realizacji Programów Zdrowotnych.

Wszystkie projekty realizowane w ramach celu szczegółowego muszą zapewniać pełny dostęp dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Ponadto kluczowe jest, aby wszystkie projekty infrastrukturalne przewidywały odpowiednie rozwiązania w zakresie dotyczącym zmian klimatu.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie konkurencyjnym. W przypadku projektów strategicznych dot. szpitali, dla których podmiotem tworzącym jest Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego, zastosowany zostanie tryb niekonkurencyjny.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, JST, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Działania w celu szczegółowym (v) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji

na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W obszarze zdrowia inwestycje będą nastawione na realizację zadań publicznych, które nie są nakierowane na generowanie zysków, a ich celem jest poprawa dostępności mieszkańców do wysokiej jakości usług zdrowotnych oraz wzmacnianie odporności i skuteczności systemu ochrony zdrowia. Ryzyko związane z finansowaniem jednostek opieki zdrowotnej pozostaje bardzo wysokie, co powoduje brak zainteresowania pośredników finansowych.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 69	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej		Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 73	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej				Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym		

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	128 Infrastruktura zdrowotna	40 000 000
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	129 Wyposażenie opieki zdrowotnej	10 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	01 – dotacja	50 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(v)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	50 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁵

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	(v)	03-Netralność płciowa	50 000 000

¹⁵ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Cel szczegółowy (vi) – Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Interwencja w ramach funduszy

Interwencja w ramach celu szczegółowego będzie ukierunkowana na wykorzystanie znaczenia kultury dla celów spójności społecznej i dobrostanu poprzez promowanie uczestnictwa w kulturze oraz ochrony dziedzictwa kulturowego, jak również wspieranie zatrudnienia i pobudzanie wzrostu gospodarczego w sektorze kultury i sektorze kreatywnym poprzez propagowanie sztuki i kultury w edukacji, promowanie odpowiednich umiejętności oraz zachęcanie do innowacji w dziedzinie kultury.

W celu zwiększenia udziału w kulturze mieszkanki i mieszkańców województwa planowane jest wsparcie dla kluczowych instytucji kultury.

Inwestycje będą nakierowane na budowę, rozbudowę i modernizację obiektów instytucji kultury przyczyniających się do włączenia społecznego, gdzie priorytetowo będą traktowane projekty realizujące założenia Nowego Europejskiego Bauhausu. Niezbędnym elementem każdego projektu każdorazowo musi być zorganizowanie wydarzeń kulturalnych, które przyczynią się do zwiększenia uczestnictwa mieszkanki i mieszkańców województwa w wydarzeniach kulturalnych, a przez to sprzyjanie włączeniu społecznemu.

Typy projektów:

- budowa (tylko w uzasadnionych sytuacjach), rozbudowa i modernizacja wraz z wyposażeniem obiektów kultury przyczyniających się do włączenia społecznego.

Duża liczba zabytków w województwie wymaga ukierunkowania wsparcia ochrony dziedzictwa kulturowego na obszary, które będzie można udostępnić turystom. Działania te umożliwią dywersyfikację oraz poprawę jakości oferty turystycznej oraz przyczynią się do wzrostu roli turystyki jako czynnika sprzyjającego rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu. Wyzwaniem w obszarze ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego, związanym również z podnoszeniem atrakcyjności turystycznej regionu, jest poprawa stanu zabytków.

Realizacja prac konserwatorskich i restauratorskich przyczyni się osiągnięcia celu szczegółowego poprzez dostosowanie obiektów do celów użytkowych oraz ich udostępnienie mieszkankom i mieszkańcom województwa oraz turystom. Dzięki realizacji tego typu projektów zwiększy się potencjał turystyczny, tj. powstaną miejsca ciekawe i cenne kulturowo, które przyczynią się do powstawania czy zachowania miejsc pracy. W ramach poszczególnych projektów będą prowadzone działania komplementarne w ramach ESF+ dotyczące m. in. rozwoju umiejętności w zakresie zarządzania miejscami dziedzictwa kulturowego oraz udostępniania ich turystom. Planuje się zapewnienie ochrony i zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez:

- prace restauratorskie i konserwatorskie obiektów zabytkowych i o znaczeniu historycznym;
- adaptację budynków, budowli i innych obiektów o znaczeniu historycznym wraz z otoczeniem w celu nadania lub rozwinięcia ich funkcji kulturalnych lub turystycznych;

- konserwację muzealiów, starodruków, archiwaliów, księgozbiorów oraz innych zabytków ruchomych wraz z dostosowaniem pomieszczeń do właściwego przechowywania zbiorów i ich zabezpieczenia oraz zakupem wyposażenia;
- cyfryzację zasobów kulturowych, udostępnianie zasobów kultury z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz tworzenie nowych treści cyfrowych.

Po okresie przestoju na skutek pandemii COVID-19, inwestycje zwiększające atrakcyjność turystyczną i kulturalną miejscowości, subregionów i regionów przyczynią się – poprzez wzrost dochodów – do odbudowy lokalnych gospodarek.

W obszarze turystyki planowana jest dywersyfikacja obszarowa turystyki, jak również poprawa jakości świadczonych usług turystycznych. Z uwagi na zmianę podejścia do turystyki wywołanej pandemią, inwestycje w tym sektorze muszą przyczyniać się do zmiany podejścia do podróżowania w formie turystyki grupowej na turystykę indywidualną. Ważne jest w tym kontekście wspieranie inwestycji pozwalających na wydłużenie pobytu turysty w regionie.

Priorytetami rozwojowymi sformułowanymi przez Samorząd Województwa w obszarze rozwoju i podnoszenia jakości kluczowych produktów turystycznych regionu są:

1. Program rozwoju szlaków kulturowych.
2. Program rozwoju szlaku turystycznego „Parki i ogrody”.
3. Koncepcja budowy i rozwoju szlaku kulinarnego „Smaki regionu”.
4. Koncepcja budowy i rozwoju turystyki wodnej „Małe szlaki wodne”.
5. Koncepcja sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego.
6. Program „Zachodniopomorski Szlak Żeglarski”.
7. Wzmocnienie potencjału turystycznego gmin uzdrowiskowych Pomorza Zachodniego.

W celu szczegółowym w obszarze turystyki planuje się wsparcie wyłącznie infrastruktury tras, szlaków i obszarów wynikających ze strategicznych dokumentów oraz koncepcji rozwojowych Samorządu Województwa.

W ramach projektów obejmujących rozwój poszczególnych szlaków planowane jest również wsparcie budowy i rozbudowy infrastruktury poprawiającej dostępność obiektów i atrakcji turystycznych (m.in. parkingi, ciągi komunikacyjne i infrastruktura dla osób z niepełnosprawnościami) oraz zagospodarowanie ich bezpośredniego otoczenia.

W województwie zachodniopomorskim zlokalizowanych jest 7 parków krajobrazowych. Każdy z nich ma swoje niepowtarzalne walory przyrodnicze i krajobrazowe. W ramach celu szczegółowego planuje się wsparcie endogenicznych potencjałów poszczególnych parków i udostępnienie ich turystom w taki sposób, by promować cenne zasoby przyrodnicze, zapewniając jednocześnie ich ochronę.

W ramach celu szczegółowego będą wspierane inwestycje w zakresie zrównoważonej turystyki, która polega na szerokim podejściu z uwzględnieniem środowiskowych, gospodarczych i społeczno-kulturowych aspektów rozwoju w celu zagwarantowania zrównoważonego charakteru turystyki w perspektywie długoterminowej.

Wsparcie w ramach celu szczegółowego będzie udzielane zgodnie z rekomendacjami wskazanymi w Sprawozdaniach specjalnych Europejskiego Trybunału Obrachunkowego „Wsparcie UE na rzecz turystyki – potrzeba nowej orientacji strategicznej i lepszego podejścia do finansowania” oraz „Unijne inwestycje w obiekty kultury – kwestia wymagająca lepszego ukierunkowania działań i sprawniejszej koordynacji”.

Projekty realizowane na obszarach objętych Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi w zakresie kultury i dziedzictwa kulturowego, realizowane przez podmioty inne niż Samorząd Województwa i jego jednostki organizacyjne, mogą być realizowane jedynie w ramach osi priorytetowej 7.

Wsparcie inwestycji będzie możliwe wyłącznie pod warunkiem zapewnienia stabilności finansowej obiektów kultury/turystyki.

Wszystkie wspierane działania muszą przyczyniać się do rozwoju społecznego i gospodarczego.

Wszystkie projekty muszą zapewniać pełny dostęp dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Wszystkie projekty infrastrukturalne muszą przewidywać odpowiednie rozwiązania w zakresie dotyczącym zmian klimatu.

Wybór projektów do dofinansowania będzie dokonywany w trybie konkurencyjnym. W przypadku projektów strategicznych dot. kultury i dziedzictwa kulturowego, zastosowany zostanie tryb niekonkurencyjny.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów w zakresie działań w sektorze kultury i dziedzictwa kulturowego:

- Samorząd Województwa i jego jednostki organizacyjne.

Typy beneficjentów w zakresie działań w sektorze turystyki:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST,
- organizacje pozarządowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (vi) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet

i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W obszarze kultury i turystyki nie przewiduje się realizacji inwestycji nastawionych na osiągnięcie zysku czy generowanie oszczędności. W tym obszarze inwestycje będą przede wszystkim realizować zadania publiczne o charakterze niekomercyjnym, promujące zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz zapewniające włączenie społeczne poprzez kulturę i turystykę. Przedsięwzięcia będą realizowane przez jednostki publiczne w celu zachowania dziedzictwa kulturowego oraz poprawy warunków społeczno – gospodarczych mieszkańców regionu.

Wskaźniki produktu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym	

Wskaźniki rezultatu:

Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
RCR 77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby			Wartości zostaną wskazane po ustaleniu podstawowych warunków realizacji programu, które określi Umowa Partnerstwa, zawierany z rządem Kontrakt Programowy dla województwa oraz demarkacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym		

Kategorie interwencji**Wymiar 1 – zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	35 045 133

5	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	50 000 000
---	------	--------------------	------	--	------------

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	01 – dotacje	85 045 133

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	słabiej rozwinięty	(vi)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	85 045 133

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁶

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	(vi)	03-Netralność płciowa	85 045 133

¹⁶ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

VI. Priorytet 6 – Fundusze Europejskie na rzecz aktywnego Pomorza Zachodniego

Cel szczegółowy (a) – Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

Jednym z głównych działań interwencyjnych będzie wdrażanie kompleksowych rozwiązań aktywizacji zawodowej, mających na celu zwiększenie dostępu do zatrudnienia dla wszystkich osób poszukujących pracy, zwłaszcza dla znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy tj.: osoby młode w wieku 18-29 lat, osoby w wieku 55 i więcej, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, kobiety oraz osoby o niskich kwalifikacjach i kompetencjach. Działania te będą realizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy (PUP). W ramach tych działań świadczone będzie m.in. indywidualne i kompleksowe poradnictwo w zakresie określenia ścieżki zawodowej, podnoszenie i uzupełnianie kompetencji i kwalifikacji, w tym także poprzez wykorzystanie walidacji i certyfikacji efektów nieformalnego uczenia się czy nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu poprzez udział w stażach i praktykach czy dotacje na rozpoczęcie działalności. Podejmowane inicjatywy powinny odpowiadać potrzebom poszczególnych uczestników projektów, a także w miarę możliwości obejmować ich indywidualne predyspozycje (z uwzględnieniem ich dotychczasowych doświadczeń zawodowych, kwalifikacji, umiejętności itp.). Planowane przedsięwzięcia powinny bazować na rzeczywistym zapotrzebowaniu na określone kwalifikacje i/lub umiejętności na regionalnym i lokalnym rynku pracy. Kompleksowe wsparcie aktywizacji zawodowo-edukacyjnej na rzecz osób młodych znajdujących się w szczególnej sytuacji realizowane będzie również w ramach projektów Ochotniczych Hufców Pracy. Projekty PUP będą rozliczane w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS.+

Ze względu na zachodzące zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, niska liczba urodzeń), niezwykle istotne dla rozwoju zachodniopomorskiego rynku pracy jest wykorzystanie potencjału osób młodych, wchodzących na rynek pracy lub się do tego przygotowujących. Dodatkowo pandemia COVID-19 uwiaryściła to, że najtrudniejsza sytuacja na rynku pracy dotyczy właśnie osób młodych. Na koniec 2020 roku odnotowano wyraźny spadek wartości współczynnika aktywności zawodowej dla kategorii wiekowej osób do 25 lat – spadek do poziomu 24,3%. Jest to wynik niższy od odnotowanego dla Polski (30,7%). To w tej grupie najszybciej wzrosło bezrobocie. Osoby te dopiero stawiają pierwsze kroki na rynku pracy, często wykonują pracę w ramach umów cywilno-prawnych (umowa o dzieło, zlecenie) i w sektorze usługowym (turystyce, handlu, usługach). Tymczasem pandemia najmocniej uderzyła właśnie w te sektory i okazała się największym obciążeniem dla ludzi młodych. Negatywny wpływ może mieć przy tym charakter długoterminowy. Osobom w tym wieku częściej grozi utrata pracy niż reszcie ludności aktywnej zawodowo. Pojawiły się utrudnienia w

procesie edukacji, doszło do przerywania szkoleń zawodowych. Na osoby młode negatywnie oddziałują nie tylko problemy w edukacji (m.in. nauka zdalna), ale również mniejsza liczba oferowanych szkoleń, a także mniejsza pula środków na szkolenia, przeznaczana przez pracodawców. Gorsza koniunktura oznacza, że młodzi napotykają na większe bariery przy wejściu na rynek pracy spowodowane mniejszym popytem ze strony pracodawców oraz niechęcią do delegowania do pracy zdalnej nowo zatrudnionych osób młodych. Odpowiedzią na wskazane problemy jest interwencja polegająca na wsparciu dla rozwoju młodej przedsiębiorczości – bon na działalność gospodarczą/dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób młodych kończących naukę.

Wsparcie kierowane do osób młodych będzie realizowane z uwzględnieniem zasad określonych w Zaleceniach Rady z dnia 30 października 2020 r. w sprawie pomostu do zatrudnienia - wzmocnienia Gwarancji dla młodzieży.

W ramach celu szczegółowego obszarem wymagającym podjęcia interwencji jest objęcie wsparciem osób w wieku 55+. Wskaźnik zatrudnienia rejestrowany wśród osób 55+ odnotowywany jest na poziomie około 50%. Osoby w tym wieku charakteryzuje bardzo niska aktywność zawodowa związana z wczesnym przechodzeniem na emeryturę. Ponadto zmiany demograficzne wynikające ze starzenia się społeczeństwa prowadzić będą w najbliższej przyszłości do jeszcze większego spadku liczby osób w wieku produkcyjnym. Oznacza to, że w obliczu braku wzrostu poziomu zatrudnienia osób po pięćdziesiątym roku życia, obciążenie kosztami pracy pracującej mniejszości jeszcze wzrośnie, co będzie prowadzić do spowolnienia wzrostu całej gospodarki oraz pogłębienia się różnic społecznych. Interwencją zaplanowaną w celu szczegółowym obejmie kompleksowe wsparcie procesów wydłużających pozostawanie w aktywności zawodowej poprzez promowanie działań zmierzających do dłuższego trwania w wieku aktywności zawodowej. W ramach tego wsparcia możliwe będzie tworzenie np. Biur Karier Seniora przy PUP, które będą wspierały osoby w wieku 55+ poprzez m.in. doradztwo zawodowe, szkolenia (m. in. zmiana kwalifikacji), mobilność zawodową (zwrot środków za dojazd do pracy), staż Seniora/Praktykant 55+. W ramach tego typu interwencji realizowane będą również działania o charakterze kampanii informacyjno-promocyjnej prowadzące do upowszechnienia wdrażanych programów, mające na celu zachęcenie do dłuższego pozostawania w aktywności zawodowej osób w wieku 55+.

Ponadto interwencja w ramach celu szczegółowego realizowana będzie poprzez projekty ukierunkowane na wdrażanie narzędzi aktywizacji, np. voucher zatrudnieniowy dla pracodawcy na zaktywizowanie osoby bez pracy (według potrzeb pracodawcy) oraz bon dla pracodawcy na zatrudnienie osoby bezrobotnej poprzez dofinansowanie pochodnych od wynagrodzenia za każdego pracownika, który utrzymałby zatrudnienie przez określony czas.

Znaczna część osób, która wychowuje dzieci, nie podejmuje zatrudnienia m.in. z powodu napotykanych barier w dostępie do opieki nad dziećmi do lat 5. Związane jest to głównie z brakiem miejsc w żłobkach/ przedszkolach oraz wysokimi kosztami zapewnienia niani czy miejsca w prywatnych żłobkach/przedszkolach. W celu niwelowania barier w dostępie do zatrudnienia dla osób bezrobotnych, biernych zawodowo, powracających na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka, zaplanowano interwencję polegającą na dofinansowaniu dla osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 5. Projekt ten będzie realizowany w trybie niekonkurencyjnym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie (WUP) w postaci kompleksowego regionalnego programu wsparcia, umożliwiającego powrót na

rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 5 po przerwie związanej z narodzinami dziecka. Program zapewni dostosowanie interwencji do potrzeb grup odbiorców na terenie całego województwa.

Typy projektów:

- kompleksowe wsparcie aktywizacyjne dla osób poszukujących pracy realizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy;
- wsparcie indywidualnej i kompleksowej aktywizacji zawodowo-edukacyjnej osób młodych realizowane przez Ochotnicze Hufce Pracy;
- wsparcie dla rozwoju młodej przedsiębiorczości wśród uczniów kończących szkołę i absolwentów szkół wyższych;
- kompleksowe wsparcie procesów wydłużających pozostawanie w aktywności zawodowej poprzez działania zmierzające do dłuższego trwania w wieku aktywności zawodowej;
- wypracowywanie i wdrażanie narzędzi aktywizacji osób pozostających bez pracy;
- niwelowanie barier w dostępie do zatrudnienia, m.in. dla osób bezrobotnych, biernych zawodowo powracających na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka do lat 5.

Projekty będą bezpośrednio realizowały cele *Sprawozdania krajowego – Polska 2020* oraz *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego*.

Projekty wybierane będą w trybie konkurencyjnym / niekonkurencyjnym, Oczekiwane rezultaty:

- zwiększenie poziomu zatrudnienia, zwłaszcza wśród osób młodych oraz osób z grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy,
- podniesienie kwalifikacji zawodowych osób młodych będących adresatami działań OHP, w tym pracowników młodocianych.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- klienci Powiatowych Urzędów Pracy;
- osoby poszukujące pracy, w tym osoby znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiety, osoby młode, osoby 55+, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach i kompetencjach, osoby z niepełnosprawnościami);
- osoby bierne zawodowo;
- osoby młode w wieku 15-24 lat znajdujące się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w tym osoby bierne zawodowo;
- osoby młode kończące szkoły ponadpodstawowe/uczelnie, absolwenci szkół/uczelni;
- osoby powracające na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka do lat 5.

Typy beneficjentów:

- Powiatowe Urzędy Pracy;
- Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie,
- Zachodniopomorska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (a) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego – zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta podjęto decyzję o niestosowaniu instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego. Działania przewidziane do realizacji nie generują dochodu ani oszczędności kosztów w sektorze usług publicznych. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

Wskaźniki produktu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby		Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
2.	EECO03	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby		Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
3.	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby		Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
4.	EECO07	Liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie	osoby		Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
5.	EECO08	Liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby		Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
6.	EECO12	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby		Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki rezultatu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	
2.	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	

Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(a)	134 Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	55 694 219
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(a)	136 Wsparcie szczególne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	19 500 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(a)	01 – dotacja	75 194 219

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(a)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	75 194 219

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(a)	10 Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	75 194 219

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(a)	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	75 194 219

Cel szczegółowy (b) – Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy

Interwencja w ramach funduszy

W ramach celu szczegółowego realizowane będą projekty skierowane do pracowników Publicznych Służbach Zatrudnienia (PSZ) ukierunkowane na ich profesjonalizację poprzez podniesienie kwalifikacji, kompetencji i umiejętności będących odpowiedzią na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku pracy. Zmiany zachodzące na rynku pracy, wynikające z czynników demograficznych, wymuszają podejmowanie działań zmierzających do wykorzystania zasobów kapitału ludzkiego najbardziej oddalonych od rynku pracy. PSZ powinny skoncentrować się nie tylko na zarejestrowanych bezrobotnych, ale również na tych osobach, które nie mogą znaleźć zatrudnienia oraz na osobach biernych zawodowo i cudzoziemcach. Wiele osób zarejestrowanych nie jest zainteresowanych działaniami aktywizacyjnymi i podjęciem zatrudnienia. Sprawne reagowanie na potrzeby zmieniającego się rynku pracy oraz zwiększenie poziomu aktywności zawodowej w województwie zachodniopomorskim, wymaga od pracowników PSZ aktualizacji wiedzy i umiejętności dostosowanych do potrzeb odbiorców usług, np. w zakresie pracy z trudnym klientem.

Istotne jest również doskonalenie potencjału pracowników PSZ szczególnie wobec konieczności dostosowania usług do szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych oraz ściślejszej współpracy z pracodawcami. Należy również dążyć do doskonalenia mechanizmów diagnozowania i prognozowania zapotrzebowania na kompetencje i kwalifikacje w gospodarce. Istotna jest również wymiana informacji, doświadczeń wśród pracowników PSZ, tak aby możliwa była implementacja wypracowanych modeli i rozwiązań, które wpływają na większą efektywność w procesie aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia.

Odpowiedzą na wskazane deficyty będzie realizacja projektu wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie w trybie niekonkurencyjnym.

Typy projektów:

- wsparcie dla pracowników PSZ w zakresie rozwoju ich kwalifikacji i kompetencji, szczególnie w zakresie pracy z osobami z niepełnosprawnościami, osobami biernymi zawodowo czy cudzoziemcami;
- wdrożenie instrumentów przeciwdziałających spowolnieniu gospodarczemu wywołanemu w szczególności przez czynniki egzogeniczne (np. sytuacja epidemiologiczna), wypracowanych lub uregulowanych na poziomie krajowym.

Projekty będą bezpośrednio realizowały cele *Sprawozdania krajowego – Polska 2020* oraz *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego*.

Oczekiwane rezultaty:

- podniesienie potencjału PSZ poprzez rozwój kwalifikacji i kompetencji pracowników PSZ.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- pracownicy Publicznych Służb Zatrudnienia.

Beneficjenci:

- Publiczne Służby Zatrudnienia.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (b) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta podjęto decyzję o niestosowaniu instrumentów finansowych w ramach celu szczegółowego. Działania przewidziane do realizacji nie generują dochodu ani oszczędności kosztów w sektorze usług publicznych. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

Wskaźniki produktu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	PLBCO01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki rezultatu:

Lp	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	PLBCR01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	%		2020	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST202 1	

Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji**Wymiar 1 – zakres interwencji**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(b)	139 Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynku pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	2 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(b)	01 – dotacja	2 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(b)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	2 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(b)	10 Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	2 000 000

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(b)	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	2 000 000

Cel szczegółowy (d) – Wsparcie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

Interwencja w ramach funduszy

Wsparcie w obszarze adaptacyjności

Sytuacja na rynku pracy zmusza pracowników i przedsiębiorstwa do rozwijania i ciągłego doskonalenia posiadanej wiedzy, umiejętności i kompetencji, a także zdobywania nowych kwalifikacji, na które istnieje zapotrzebowanie społeczno-gospodarcze. Rozwój technologiczny i cyfrowy (m.in. rozwój przemysłu 4.0), czy związany z gospodarką obiegu zamkniętego wpływa na funkcjonowanie przedsiębiorstw, co przekłada się na charakter pracy. Zmiany te będą wymuszać na pracownikach elastyczność, czyli umiejętność szybkiego dostosowywania się do zmian, jak i również otwartość na podnoszenie kompetencji i nieszablonowe działania. Istotne jest zatem podejmowanie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracowników przedsiębiorstw, zgodnie z ich zidentyfikowanymi potrzebami poprzez dostęp do usług rozwojowych. Pomoc w tej formie obejmie m.in. usługi szkoleniowe, w tym usługi prowadzące do uzyskania kwalifikacji funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji i innych, doradczych, diagnostycznych, wdrożeniowych, wspierających szeroko rozumiany rozwój działalności podmiotów gospodarczych w regionie. Pracodawcy samodzielnie określą, jakie usługi rozwojowe są potrzebne ich przedsiębiorstwom i pracownikom. Wsparcie rozwojowe będzie realizowane przez Podmiotowy System Finansowania (PSF) za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych. Działania oferowane zachodniopomorskim przedsiębiorcom powinny przyczyniać się zarówno do wzrostu zatrudnienia, jego stabilności i jakości, jak i do regionalnego postępu innowacyjnego. Powszechna dostępność do zróżnicowanych usług edukacyjnych, szkoleniowych i certyfikacyjnych umożliwi uzyskiwanie kompetencji i kwalifikacji zbieżnych z potrzebami regionalnej gospodarki.

W ramach wsparcia rozwojowego zakłada się projekty komplementarne z interwencją ramach CP 1 w zakresie inteligentnych specjalizacji, nowoczesnych technologii, transformacji przemysłowej czy w obszarze zielonych technologii.

Niekorzystne trendy w gospodarce wywołane pandemią COVID-19 mają bezpośredni wpływ na sytuację przedsiębiorstw i ich pracowników. Istotne jest jeszcze w większym stopniu efektywne zarządzanie zmianą w przedsiębiorstwach poprzez wprowadzenie działań związanych z outplacementem. Prowadzone będą działania obejmujące m.in. doradztwo psychologiczne, doradztwo zawodowe, pomoc w szukaniu nowego miejsca pracy, określenie optymalnej ścieżki rozwoju zawodowego i osobistego, finansowanie szkoleń, kursów doszkalających, walidacji i certyfikacji nabytych kompetencji w celu zdobycia nowych kwalifikacji, doradztwo w zakresie rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej, czy pomoc w przeprowadzce do nowego miejsca zamieszkania.

W ramach celu szczegółowego realizowane będą również projekty dla pracodawców i przedsiębiorców, mające na celu eliminację czynników ryzyka w miejscu pracy i zapewniające osobom, które z przyczyn zdrowotnych nie mogą wykonywać pracy na dotychczasowym stanowisku pracy, możliwość przekwalifikowania i przygotowania do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu

dla zdrowia. To również projekty z zakresu poprawy ergonomii miejsca pracy, ukierunkowane na wydłużenie aktywności zawodowej oraz niwelowanie ryzyka jej przerwania z powodów zdrowotnych (przedsięwzięcia realizowane poza formułą RPZ). Niekorzystne skutki zdrowotne, które mają związek z warunkami pracy i zagrożeniami występującymi w środowisku pracy należy eliminować poprzez monitorowanie stanu zdrowia osób pracujących, podejmowanie działań profilaktycznych i prowadzenie innych działań zapobiegających tym chorobom. Wsparcie obejmie m.in. bony dla pracodawców na finansowanie dodatkowych pakietów badań wykraczających poza podstawowe badania okresowe dla pracowników np. 55+ (USG, inne badania laboratoryjne, zabiegi rehabilitacyjne, itp.).

Typy projektów w obszarze adaptacyjności:

- wsparcie w podnoszeniu kwalifikacji i kompetencji pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami, w tym związane z transformacją cyfrową i transformacją w kierunku zielonej gospodarki (system popytowy w oparciu o BUR);
- szkolenia i doradztwo dla MŚP z zakresu polityki równościowej realizowane poza systemem BUR;
- outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn niedotyczących pracownika;
- wdrożenie programów przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie;
- wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, w tym z zakresu ergonomii pracy.

Realizacja wskazanych typów projektów możliwa będzie w naborach konkurencyjnych

Wsparcie w obszarze ochrony zdrowia

Dłuższe funkcjonowanie na rynku pracy jest silnie powiązane z aspektem zdrowotnym. Zły stan zdrowia oraz niepełnosprawność wpływają na ograniczenie aktywności zawodowej. Należy podejmować liczne działania związane z zapewnieniem właściwej opieki osobom w wieku aktywności zawodowej celem ograniczenia wyłączenia tych osób z rynku pracy. Istnieje zatem potrzeba realizacji programów zdrowotnych w zakresie chorób będących głównymi powodami wykluczenia z rynku pracy. Dominującymi czynnikami niezdolności do pracy są choroby nowotworowe, choroby układu krążenia, choroby metaboliczne, choroby układu kostno-stawowego i mięśniowego, choroby układu oddechowego.

Na wydłużenie okresu aktywności zawodowej oraz lepszą jakość życia w późniejszym wieku mają wpływ projekty związane z rehabilitacją leczniczą w zakresie schorzeń, będących najczęstszą przyczyną dezaktywizacji zawodowej. Realizacja tych projektów wpłynie na wydłużenie aktywności zawodowej, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku 55 lat i więcej.

W ramach projektów związanych z rehabilitacją leczniczą realizowane będą również działania związane z pandemią COVID-19 – rehabilitacja pocovidowa, umożliwiająca powrót do pełnej sprawności po przebytej chorobie. Konsekwencje przebytej choroby COVID-19 ograniczają codzienną aktywność, prowadzą do utraty samodzielności, zwiększają również podatność na infekcje i inne choroby, pogarszając w sposób istotny jakość życia.

Ważnymi czynnikami, wpływającymi na wykluczenie z rynku pracy, mogą być również choroby związane ze zdrowiem psychicznym. Praca może być źródłem zarówno satysfakcji, jak i rozwoju osobistego, ale też źródłem subiektywnego poczucia porażek i dyskomfortu psychicznego. To w konsekwencji niesie ze sobą negatywne skutki dla zdrowia psychicznego i fizycznego. Stresogenne czynniki w miejscu pracy są powodem życia w permanentnym stresie i doświadczania między innymi syndromu wypalenia zawodowego, który może skutkować licznymi, przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi i somatycznymi. Wypalenie zawodowe dotyka coraz więcej osób, niezależnie od profesji, wykształcenia czy wieku. Stąd w celu zapobieganiu temu zjawisku zaplanowano realizację programów wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego.

Typy projektów wpływające na wydłużenie aktywności zawodowej:

- Regionalne Programy Zdrowotne dotyczące profilaktyki chorób, stanowiących istotny problem zdrowotny regionu (kontynuacja lub realizacja nowych);
- działania wspierające rehabilitację ułatwiającą powrót na rynek pracy oraz zapobiegające przedwczesnemu kończeniu kariery zawodowej, w tym rehabilitacja lecznicza osób po chorobie COVID-19;
- programy wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, obniżające ryzyko m.in. wypalenia zawodowego czy depresji.

Projekty będą bezpośrednio realizowały cele zapisane w dokumencie *Zdrowa Przyszłość -Ramy strategiczne rozwoju z perspektywą do 2030 roku*. Projekty wpisują się w Politykę ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego. Wsparcie w obszarze zdrowia będzie komplementarne z interwencją zaplanowaną ze środków EFRR w Programie.

Realizacja wskazanych typów projektów możliwa będzie w naborach konkurencyjnych lub niekonkurencyjnych,

Oczekiwane rezultaty:

- w obszarze adaptacyjności: podniesienie kwalifikacji i kompetencji pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców;
- w obszarze ochrony zdrowia: wydłużenie aktywności zawodowej oraz niwelowanie ryzyka jej przerwania z powodów zdrowotnych.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- w obszarze adaptacyjności:
 - przedsiębiorcy i pracownicy mikro, małych i średnich przedsiębiorstw;
 - osoby zagrożone zwolnieniem lub zwolnione z przyczyn nie dotyczących pracownika;
 - pracodawcy, przedsiębiorcy i pracownicy, u których występują czynniki negatywnie wpływające na zdrowie.
- w obszarze ochrony zdrowia:
 - osoby w wieku aktywności zawodowej.

Beneficjenci:

- w obszarze adaptacyjności:
 - podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie odrębnych przepisów);
 - pracodawcy i przedsiębiorcy, u których występują czynniki negatywnie wpływające na zdrowie.
- w obszarze ochrony zdrowia:
 - JST, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
 - podmioty lecznicze wykonujące działalność leczniczą;
 - organizacje pozarządowe, których działalność dotyczy promocji i ochrony zdrowia;
 - podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz podmioty ekonomii społecznej świadczące usługi w obszarze ochrony i promocji zdrowia;

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (d) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego – zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich. Wsparcie będzie uwzględniało preferencje w kryteriach dla projektów z obszarów strategicznej interwencji, w szczególności z obszarów Specjalnej Strefy Włączenia. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach celu szczegółowego nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. Wsparcie co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów ani bezpośrednich oszczędności kosztów szczególnie w sektorze usług publicznym, charakteryzują się niską opłacalnością finansową i za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

Wskaźniki produktu w obszarze adaptacyjności:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	PLDCO01	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługami rozwojowymi	przedsiębiorstw a	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
2.	PLDCO04	Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
3.	PLDCO06	Liczba osób objętych wsparciem z zakresu outplacementu	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
4.	PLDCO07	Liczba pracodawców objętych wsparciem w zakresie	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu

		elastycznych form zatrudnienia, adaptacji środowiska pracy do szczególnych potrzeb pracowników			Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
--	--	--	--	--	--

Wskaźniki rezultatu w obszarze adaptacyjności:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	PLDCR01	Liczba pracowników, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	SL2021	
2.	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/adaptacji środowiska pracy/elastycznych form zatrudnienia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego. 1	SL2021	

Wskaźniki produktu w obszarze ochrony zdrowia:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	PLDKCO01	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

2.	PLDKCO02	Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej	szt.	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
----	----------	---	------	---	---

Wskaźniki rezultatu w obszarze ochrony zdrowia:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	PLDCR03	Liczba osób, które dzięki wsparciu w obszarze zdrowia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	SL2021	

Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(d)	144 Działania na rzecz zdrowego i dostosowanego środowiska pracy uwzględniające zagrożenia dla zdrowia i obejmujące m.in. promocję aktywności fizycznej	5 000 000

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(d)	146 Wsparcie na rzecz przystosowywania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	39 428 521
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(d)	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	10 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(d)	01 – dotacja	55 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(d)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	54 428 521

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(d)	10 Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	54 428 521

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(d)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	428 521
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(d)	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	54 000 000

Cel szczegółowy (f) – Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Interwencja w ramach funduszy

W zakresie edukacji włączającej prowadzone będą działania ukierunkowane na zwiększanie szans edukacyjnych dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, prowadzące do pełnego udziału w życiu przedszkola czy szkoły, zapewniające im warunki do rozwijania indywidualnego potencjału oraz pełne włączenie w życie społeczne. Wspierane będą projekty m.in. z zakresu nauki radzenia sobie ze stresem, nauki tolerancji, podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr w zakresie pracy z uczniami z niepełnosprawnościami wynikające z analizy potrzeb szkoleniowych w danej placówce, zapewnienia asystenta ucznia czy nauczyciela wspomagającego, a także w zakresie odpowiedniego wyposażenia (z uwzględnieniem modelu *Przestrzeń dostępnej szkoły*). Działania w celu szczegółowym uwzględniać będą potrzeby zarówno uczniów, jak i rodziców, opiekunów, a także placówek i ich kadry. Działania w zakresie edukacji włączającej będą realizowane na każdym poziomie edukacji (w tym przedszkolnej).

W ramach edukacji przedszkolnej działania koncentrować się będą zarówno na wspieraniu tworzenia nowych miejsc przedszkolnych, jak i na poprawie jakości edukacji. Działania te będą prowadzone w szczególności na terenach wiejskich oraz tam, gdzie wynika to z popytu i potrzeby środowiska lokalnego. Wspierane będą działania związane powstawaniem nowych miejsc, doposażaniem i utrzymaniem placówek oraz związane z poszerzaniem oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia dodatkowe, wyrównujące szanse edukacyjne, związane z rozwijaniem kompetencji kluczowych, w tym zielonych kompetencji, a także zajęcia pobudzające i rozwijające zainteresowania. Planowana jest indywidualizacja pracy z dziećmi. Ważnym elementem w ramach podejmowanych działań będzie preorientacja zawodowa, która pozwoli na wczesnym etapie przybliżyć dzieci do środowiska pracy. W związku z rosnącą liczbą dzieci migrantów w polskim systemie edukacji, w celu szczegółowym zaplanowano wsparcie metodyczne, doskonalenie i podnoszenie kompetencji oraz kwalifikacji nauczycieli, m.in. w zakresie edukacji międzykulturowej.

W zakresie kształcenia ogólnego i zawodowego realizowane będą działania przyczyniające się do poprawy jakości edukacji, prowadzące do wszechstronnego rozwoju dzieci, przygotowujące do kolejnych etapów edukacyjnych i zwiększające szanse na rynku pracy. Realizowane będą kompleksowe programy rozwojowe skierowane do uczniów, m.in. w postaci zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, organizacji kół zainteresowań, ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, w tym innowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, cyfrowych, proekologicznych czy prozdrowotnych, a także rozwój kompetencji, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną. Wspierani będą uczniowie o niskim statusie ekonomicznym, osiągający wysokie wyniki w nauce – poprzez programy stypendialne. Dla uczniów kształcenia zawodowego przewidziano również pomoc finansową umożliwiającą naukę w szkole poza miejscem zamieszkania w postaci zwrotu kosztów dojazdu lub zwrot kosztów zakwaterowania. Realizowane będą również działania służące

rozwijaniu kompetencji społecznych i obywatelskich w ramach edukacji pozaformalnej i nieformalnej w szczególności przez organizacje pozarządowe.

Wspierane będą projekty uwzględniające programy nauczania z zakresu innowacji pedagogicznych, eksperymentu pedagogicznego oraz kształcenie metodą projektu. Możliwa będzie realizacja projektów obejmujących doradztwo zawodowe czy brokering edukacyjny dla uczniów szkół ponadpodstawowych.

Prowadzone będą działania dotyczące podnoszenia kompetencji i wiedzy nauczycieli, nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz doradców zawodowych, wynikające ze zdiagnozowanych w danej placówce potrzeb – m.in. poprzez studia podyplomowe, kursy, szkolenia, staże i praktyki. Podnoszenie poziomu nauczania przyczynia się do osiągania przez uczniów lepszych wyników edukacyjnych. W przypadku kształcenia zawodowego nie wyklucza się włączania specjalistów-praktyków w teoretyczne i praktyczne nauczanie zawodowe w szkołach.

Podniesienie jakości edukacji realizowane będzie również poprzez działania związane ze wzmocnieniem integrującej roli szkół (społeczno-wychowawczej roli szkoły) oraz zacieśnieniem ich współpracy ze środowiskiem lokalnym. Realizowane będą działania w zakresie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów, a także działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym, agresji, przemocy wśród uczniów, depresji czy zaburzeń odżywiania.

Efektywność procesów edukacyjnych zależy od odpowiedniej reakcji na wymagania otoczenia, w tym związane z dynamicznie rozwijającym się społeczeństwem wiedzy oraz uwzględniania nowe trendy i adaptowania ich do praktyki szkolnej. Realizowane będą projekty wykorzystujące nowoczesne technologie, zwłaszcza narzędzia cyfrowe (doposażenie, szkolenia). Możliwe będzie także doposażenie szkół, w tym świetlic szkolnych, pracowni przedmiotowych i warsztatów szkolnych, w niezbędnym sprzęt.

Z danych opracowanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną wynika, że uczniowie z terenów wiejskich, miast liczących do 20 tysięcy mieszkańców osiągają niższe średnie wyniki z poszczególnych przedmiotów w porównaniu do średnich wyników uczniów z miast powyżej 20 tysięcy mieszkańców (na terenie kraju i województwa). Szkołom prowadzącym kształcenie ogólne na obszarów wiejskich zaoferowane zostanie szersze wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji uczniów z zakresu przedmiotów ścisłych, matematyczno-przyrodniczych oraz języków obcych. W przypadku kształcenia zawodowego realizowane będą działania prowadzące do inicjowania i wspierania współpracy z przedsiębiorstwami, polegającej na wspieraniu inicjatyw patronackich, stypendialnych i stażowych, wizytach studyjnych, ustalaniu szczegółowych planów nauczania zawodu w oparciu o wiedzę dotyczącą rynku pracy, a także tworzeniu oferty (specyfikacji programowej) dla zawodów nowych, jeszcze nieznanych. Wspierane będą działania na rzecz nawiązywania współpracy z branżowymi klastrami czy specjalnymi strefami ekonomicznymi.

Szczególnym wsparciem należy objąć profile zawodowe, kształcące w zawodach powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami województwa. Wsparciem zostaną objęte również projekty dotyczące m.in. stworzenia regionalnej sieci branżowych zakładów pracy, które współpracują ze szkołami i przyjmują uczniów na staż, czy stworzenia narzędzia raportującego o aktualnych potrzebach pracodawców (platforma o mikro i makro trendach występujących w branżach, monitorująca aktualne potrzeby kadrowe/ stażowe i oferty nawiązania współpracy).

Niedostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy powoduje trudności zarówno u pracodawców, związane z pozyskaniem pracowników, jak i u absolwentów poszukujących zatrudnienia. Ważnym elementem kształcenia zawodowego powinna być zatem realizacja praktycznej nauki zawodu odbywająca się w formie praktyk zawodowych, staży uczniowskich i zajęć praktycznych realizowanych jak najczęściej u pracodawcy. Praktyki stanowią dodatkowe zastosowanie i pogłębienie zdobytej wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy pod okiem profesjonalistów-praktyków (instruktorów praktycznej nauki zawodu). Staże uczniowskie będą rozliczane w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS.+

Zakłada się możliwość realizacji przedsięwzięć komplementarnych w ramach ww. typów projektów, które będą bezpośrednio powiązane z interwencją prowadzoną w CP4 (ii) współfinansowanym ze środków EFRR.

Zakłada się również możliwość komplementarnego wsparcia w ramach działań dotyczących wsparcia instytucji popularyzujących naukę i innowacje, finansowanych ze środków EFRR w Priorytecie 7. Programu. Finansowane będą działania edukacyjne związane z prowadzeniem zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych w centrach popularyzujących naukę i innowacje.

Typy projektów:

- poprawa jakości i dostępność edukacji przedszkolnej;
- poprawa jakości i dostępności kształcenia ogólnego w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych;
- poprawa jakości i dostępności kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych.

Typy projektów wpisują się w kierunki działań *Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030*.

Realizacja wskazanych typów projektów możliwa będzie w naborach konkurencyjnych lub niekonkurencyjnych. Oczekiwane rezultaty:

- poprawa jakości i dostępności edukacji na każdym etapie kształcenia, w tym edukacji włączającej;
- poprawa dostępności i jakości miejsc przedszkolnych, w tym na obszarach deficytowych;
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli i uczniów;
- dostosowanie edukacji do wymagań rynku pracy i kompetencji przyszłości;
- rozwój współpracy szkół zawodowych z otoczeniem gospodarczym;
- zwiększenie odporności edukacji (szkół, uczniów, nauczycieli) na zmiany wywołane pandemią.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- dzieci w wieku przedszkolnym;
- uczniowie;
- nauczyciele (w tym instruktorzy praktycznej nauki zawodu);
- psychologowie, pedagodzy;
- rodzice/opiekunowie;
- placówki wychowania przedszkolnego;

- szkoły (z wyłączeniem szkół dla dorosłych) oraz placówki systemu oświaty;
- przedsiębiorcy/pracodawcy.

Beneficjenci:

- przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz inne formy wychowania przedszkolnego i ich organy prowadzące;
- szkoły i placówki oświaty z zakresu kształcenia ogólnego i ich organy prowadzące;
- szkoły i placówki oświaty prowadzące kształcenie zawodowe i ustawiczne i ich organy prowadzące;
- organizacje pozarządowe;
- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie odrębnych przepisów).

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (f) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego - zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich. Wsparcie będzie uwzględniało preferencje w kryteriach dla projektów z obszarów strategicznej interwencji, w szczególności z obszarów Specjalnej Strefy Włączenia.

W ramach celu szczegółowego przewiduje się możliwość zastosowania instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji działań międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta podjęto decyzję o niestosowaniu instrumentów finansowych w ramach danego celu szczegółowego. Działania przewidziane do realizacji nie generują dochodu ani oszczędności kosztów w sektorze usług publicznych. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową, a za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

Wskaźniki produktu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
2.	PLFCO02	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	Szt.	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
3.	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
4.	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną

		zawodowego objętych wsparciem			rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
5.	PLFCO05	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
6.	PLFCO06	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
7.	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
8.	PLFCO08	Liczba doposażonych/ wyposażonych szkół i placówek systemu oświaty	podmioty	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki rezultatu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	osoby		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	PLFCR01	

2.	PLFCR02	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	PLFCR02	
3.	PLFCR03	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących doposażenie/ wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	PLFCR03	

Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(f)	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	11 000 000
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(f)	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	54 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(f)	01 – dotacja	65 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(f)	03 Miejskie obszary funkcjonalne	39 000 000
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(f)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	26 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(f)	10 Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	65 000 000

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(f)	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	65 000 000

Cel szczegółowy (g) – Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

Interwencja w ramach funduszy

Ciągle zmiany zachodzące w gospodarce, wynikające z rozwoju technologii i rodzące się nowe potrzeby ze strony rynku pracy wymagają od osób dorosłych stałego podnoszenia kwalifikacji i kompetencji, zwłaszcza od osób o niskich kwalifikacjach. Przy odpowiednich kwalifikacjach i kompetencjach, będących odpowiedzią na zapotrzebowanie ze strony rynku pracy, możliwe jest poprawienie sytuacji materialnej i rozwój zawodowy. W ramach celu szczegółowego wsparcie uzyskają osoby dorosłe, które z własnej inicjatywy chcą podnieść swoje kwalifikacje/kompetencje lub przekwalifikować się. Wsparcie w tym zakresie będzie możliwe do zrealizowania w systemie Podmiotowego Systemu Finansowania za pomocą Bazy Usług Rozwojowych. Osoby o niskich kompetencjach podstawowych będą mogły znaleźć wsparcie poza systemem PSF.

Zdobywane kwalifikacje powinny odpowiadać aktualnym wymaganiom rynku pracy. Przepływ pracowników pomiędzy różnymi sektorami gospodarczymi oraz państwami Unii Europejskiej powinien być wzmacniany i ułatwiany. Idea uczenia się przez całe życie zakłada ciągły rozwój umiejętności, zdobywanie kwalifikacji. *Lifelong Learning* ma prowadzić nie tylko do zwiększenia własnych możliwości, wzrostu atrakcyjności i wartości pracownika na rynku pracy, ale ma również umożliwić zdobycie nowych umiejętności i przebranżowienie osobom, które rozważają zmianę pracy lub planują powrócić na rynek pracy po dłuższej przerwie. Doradztwo zawodowe oraz brokering edukacyjny powinny być nieodłącznym elementem procesu poszukiwania pracy. Z uwagi na duże tempo zmian gospodarczych i ekonomicznych, realizacja koncepcji uczenia się przez całe życie stała się wymogiem właściwie funkcjonującego rynku pracy. Automatyzacja pracy, powstawanie nowych rozwiązań, technologii i dokonujące się przemiany społeczne dotyczą znacznej części zawodów. Niektóre z nich zanikają lub stają się niszowe, a w ich miejsce powstają nowe. Ważne jest również podejmowanie działań, mających na celu zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu.

Przywołane okoliczności oraz regionalne zapotrzebowanie na usługi edukacyjne wśród osób dorosłych wymuszają podejście systemowe do nauczania osób dorosłych. Odpowiedzią na wskazane deficyty będzie realizacja regionalnego projektu, który zapewni kompleksową obsługę tych, którzy potrzebują doradztwa zawodowego, zamierzają się przekwalifikować, podnieść swoje kwalifikacje lub zdobyć oraz poprawić swoje umiejętności/kompetencje. Realizacja projektu stanowić będzie także odpowiedź m.in. na potrzeby identyfikowane w Polityce gospodarczej województwa i Polityce rynku pracy w zakresie koordynacji na poziomie regionalnym kształcenia pracowników o pożądanych na rynku kompetencjach/ kwalifikacjach.

W celu zwiększenia udziału osób dorosłych, w szczególności tych, którzy mają utrudniony dostęp do pozaformalnego kształcenia i uczenia się, niezbędne są działania wspierające aktywność w zakresie edukacji. Możliwe będzie wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób z niepełnosprawnościami na przykładzie LOWE powstałych przy szkole lub placówce

systemu oświaty. Działania te przyczynią się do aktywizowania dorosłych i społeczności lokalnych na rzecz rozwoju umiejętności, stanowiących podstawę dla uczenia się przez całe życie a także rozwijaniu kompetencji społecznych i obywatelskich. Działania w tym zakresie będą skierowane przede wszystkim do osób z małych miejscowości, oddalonych od dużych ośrodków edukacyjnych oraz do mieszkańców wsi, mających utrudniony dostęp do dobrej jakości oferty edukacyjnej,

Województwo zachodniopomorskie jest obszarem transgranicznym, na którym widoczny jest znaczny odpływ kadry medycznej i pozamedycznej do zagranicznych pracodawców. Równolegle występuje ogromne zapotrzebowanie na pracowników sektora medycznego oraz okołomedycznego. Odpowiedzią na wskazane problemy będzie realizacja projektu, dotyczącego wsparcia kształcenia osób wykonujących zawody medyczne (np. pielęgniarka) oraz wykonujących zawody niemedyczne (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w regionie. Projekt zakłada wsparcie finansowe osób uczących się, tj. stypendia z jednoczesnym zobowiązaniem uczestników projektu do pracy przez określony czas w województwie.

Typy projektów:

- wsparcie osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się – wsparcie realizowane za pośrednictwem BUR;
- rozwój umiejętności podstawowych, w tym cyfrowych u osób wykluczonych cyfrowo, realizowany poza systemem BUR i PSF;
- doradztwo zawodowe i brokering edukacyjny dla osób dorosłych;
- wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych, w tym służącym aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami (na przykładzie LOWE);
- wsparcie kształcenia osób wykonujących zawody medyczne (np. pielęgniarka) i niemedyczne (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w regionie,
- wsparcie kształcenia osób wykonujących zawody w obszarach istotnych/strategicznych w regionie.

Typy projektów ujęte w celu szczegółowym wpisują się w kierunki działań *Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030*.

Realizacja wskazanych typów projektów możliwa będzie w naborach konkurencyjnych lub niekonkurencyjnych,

Oczekiwane rezultaty:

- podnoszenie kwalifikacji i kompetencji osób dorosłych w ramach PSF;
- podnoszenie poziomu kompetencji podstawowych w tym cyfrowych społeczeństwa;
- utworzenie Lokalnych Punktów Wsparcia Kształcenia Osób Dorosłych;
- zwiększenie odsetka osób biorących udział w uczeniu się przez całe życie.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- osoby dorosłe;
- osoby uczące się na kierunkach medycznych i niemedycznych w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w regionie;
- osoby uczące się na kierunkach istotnych/strategicznych z punktu widzenia regionu;
- lokalne punkty wsparcia uczenia się osób dorosłych przez całe życie.

Beneficjenci:

- Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie;
- szkoły, placówki systemu oświaty oraz ich organy prowadzące;
- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie odrębnych przepisów);
- organizacje pozarządowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (g) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego – zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich. Wsparcie będzie uwzględniało preferencje w kryteriach dla projektów z obszarów strategicznej interwencji, w szczególności z obszarów Specjalnej Strefy Włączenia. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji działań międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta podjęto decyzję o niestosowaniu instrumentów finansowych w ramach danego celu szczegółowego. Działania przewidziane do realizacji nie generują dochodu ani oszczędności kosztów w sektorze usług publicznych. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową, a za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

Wskaźniki produktu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
2.	PLGCO02	Liczba podmiotów przygotowanych do pełnienia funkcji lokalnego ośrodka kształcenia osób dorosłych	podmioty	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
3.	PLGCO03	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

--	--	--	--	--	--

Wskaźniki rezultatu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	PLGCR01	Liczba osób , które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	
2.	PLGCR02	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje cyfrowe po opuszczeniu programu	osoby		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	

Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(g)	151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	17 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(g)	01 – dotacja	17 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(g)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	17 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(g)	10 Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	17 000 000

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(g)	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	17 000 000

Cel szczegółowy (h) – Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

Interwencja w ramach funduszy

Aktywizacja społeczna i zawodowa

Mimo spadku liczby osób, korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, nadal istnieje duża grupa osób biernych zawodowo oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Konieczne jest zatem zapewnianie kompleksowego wsparcia w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej w celu zwiększenia szans na zatrudnienie. Wsparcie będzie realizowane m.in. poprzez instrumenty aktywnej integracji, tj. zawodowej, społecznej, edukacyjnej i zdrowotnej oraz związanej z poprawą warunków mieszkaniowych, a także poprawą kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w kulturze, a także poprzez działania o charakterze integrującym środowiska lokalne. Zdobywaniu umiejętności życiowych i społecznych, a także w podnoszeniu kwalifikacji i kompetencji zawodowych, służyć będą również usługi rehabilitacji społeczno-zawodowej prowadzone przez podmioty reintegracyjne, takie jak Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej. Zakłada się komplementarność wsparcia z EFRR. Planuje się uruchamianie wspólnych naborów, w obu funduszach EFS+ i EFRR jak również system premiowania projektów uzupełniających wsparcie.

Podjęmowane będą działania w zakresie aktywnej integracji na poziomie społeczności lokalnej. Realizacja oddolnych inicjatyw ukierunkowanych w szczególności na aktywne włączenie doprowadzi do poprawy sytuacji danej rodziny lub osoby i w efekcie do wyrównania szans na rynku pracy i ewentualnego podjęcia zatrudnienia. Interwencja realizowana będzie poprzez Lokalne Grupy Działania w ramach mechanizmu RLKS. Szczegółowe kierunki i zakres wsparcia wyznaczać będą Lokalne Strategie Rozwoju, przygotowane przez Lokalne Grupy Działania. Lokalne Strategie Rozwoju wspierane będą z dwóch funduszy: EFROW i EFS+.

W oparciu o zapisy rozporządzenia ogólnego przewiduje się możliwość finansowania kosztów bieżących i animacji.

Z uwagi na problemy, na jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym podczas szukania zatrudnienia, jak i jego utrzymania, niezbędne jest podejmowanie licznych działań przyczyniających się do pozostawania na rynku pracy jak najdłużej. Obejmą one m.in. wsparcie kierowane do pracodawców, zapewniające ułatwienia w zatrudnianiu osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo. Obejmie ono m.in.: poradnictwo psychologiczne, coaching pracowniczy, trenera pracy, szkolenia z zakresu rodzajów niepełnosprawności i wynikających z nich barier.

Typy projektów:

- wsparcie aktywizacyjne na rzecz rodzin, społeczności i osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia, a także osób biernych zawodowo
- tworzenie i rozwój działalności już istniejących jednostek reintegracyjnych, takich jak CIS, KIS, WTZ, ZAZ;

- wsparcie dla pracodawców w celu tworzenia ułatwień dla zatrudniania osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo;
- rozwój działań integracyjnych na obszarach gmin zagrożonych marginalizacją oraz miast tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze, stanowiących obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji.

Realizacja wskazanych typów projektów możliwa będzie w naborach konkurencyjnych lub niekonkurencyjnych,

Wsparcie w obszarze rozwoju ekonomii społecznej (PES i PS)

Jedną z głównych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym stanowią osoby z niepełnosprawnościami. Co szósta OzN w wieku 16 lat i więcej oraz co trzecia OzN w wieku produkcyjnym jest aktywna zawodowo, ale różnice między aktywnością zawodową osób niepełnosprawnych a pełnosprawnych są wciąż wyraźne. Zasadne jest zatem dalsze wspieranie sektora ekonomii społecznej w zakresie tworzenia miejsc pracy. Wpływa to pozytywnie na sytuację zawodową oraz społeczną osób z niepełnosprawnościami, osób biernych zawodowo i wykluczonych społecznie oraz sprzyja wyrównywaniu szans, a także podejmowaniu działań na rzecz zdobywania kwalifikacji ułatwiających funkcjonowanie lub powrót na rynek pracy. Działania te będą prowadzone poprzez bezzwrotne wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Wsparcie na tworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS będzie rozliczane w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS+.

Nadal niezbędne jest wsparcie sektora przedsiębiorczości społecznej oraz wzmacnianie jego potencjału, w szczególności w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych, takich jak m.in. usługi opiekuńcze, komunalne, rehabilitacyjne czy usługi w obszarze zielonej gospodarki. Z uwagi na ich deficytowość względem identyfikowanych potrzeb mogłoby to stanowić obopólną korzyść – zarówno dla sektora PS, jak i osób objętych tymi rodzajami usług.

Przewiduje się kompleksowe projekty na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, głównie przy wykorzystaniu potencjału Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej ukierunkowane na ich tworzenie i funkcjonowanie obejmujące m.in. usługi animacyjne w środowiskach lokalnych, inkubacyjne, biznesowe, reintegracyjne, wsparcie w obszarze marketingu produktu oraz sieciowania i współpracy z podmiotami gospodarczymi. Mimo wzrostu liczby organizacji pozarządowych działających w różnych sektorach oraz ich postępującej profesjonalizacji, nadal napotykają one w większości na trudności związane z zapewnieniem materialnego funkcjonowania oraz brakiem płynności finansowej. Brak stabilności finansowej przekłada się bezpośrednio na brak potencjału instytucjonalnego, organizacyjnego, kadrowego i narzędziowego, a więc niewielką zdolność do realizacji zadań publicznych i niemożność rozwoju organizacji. Dostrzegalna jest również słabość instytucjonalna i organizacyjna organizacji. Organizacje pozarządowe w województwie wymagają pomocy skierowanej na podnoszenie kompetencji w zakresie umiejętności pozyskiwania środków na realizację swoich celów statutowych i budowania stabilnej sytuacji organizacyjno-finansowej. W ramach celu szczegółowego prowadzone będą działania polegające na wzmocnieniu potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych. Na ten cel zostanie przeznaczone min. 0,25 % alokacji EFS+. Ponadto realizowane będą inicjatywy służące podnoszeniu wiedzy i świadomości wszystkich mieszkańców i mieszkańek województwa w obszarze aktywności obywatelskiej i równego traktowania.

Typy projektów:

- kompleksowe wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej;
- bezzwrotne wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych;
- bony na rozwój podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych (nie dotyczy tworzenia i utrzymania miejsc pracy);
- wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz akredytowanych OWES w ramach systemu popytowego ukierunkowanego na zwiększania ich potencjału i możliwości realizacji usług na rzecz społeczności lokalnej;
- podnoszenie potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne, w szczególności w obszarze włączenia i integracji społecznej;
- podnoszenie świadomości na temat przepisów i polityk antidyskryminacyjnych.

Działania podejmowane zarówno w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej, jak i ekonomii społecznej wpisują się w kierunki wyznaczone przez dokumenty: *Europejski Filar Praw Socjalnych*, *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu* oraz *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku*.

Realizacja wskazanych działań możliwa będzie w naborach konkurencyjnych lub niekonkurencyjnych,

Oczekiwane rezultaty:

- w obszarze aktywizacji społecznej i zawodowej: aktywizacja społeczna i zawodowa rodzin, społeczności i osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz rodzin i osób biernych zawodowo;
- w obszarze rozwoju ekonomii społecznej: rozwój sektora ekonomii społecznej.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- w obszarze aktywizacji społecznej i zawodowej:
 - osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny i otoczenie;
 - osoby ubogie pracujące;
 - osoby bierne zawodowo oraz ich rodziny i otoczenie;
 - osoby z niepełnosprawnościami;
 - pracodawcy;
 - jednostki reintegracyjne oraz inne podmioty działające w sferze integracji społecznej.
- w obszarze rozwoju ekonomii społecznej:
 - osoby fizyczne w zakresie uzyskania wiedzy i kompetencji niezbędnych do założenia/prowadzenia działalności w zakresie ekonomii społecznej,

- organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 u stawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizujące zadania publiczne w szczególności w obszarze włączenia i integracji społecznej;
- podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne oraz ich pracownicy, a także podmioty uprawnione do założenia podmiotu ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstwa społeczne.

Beneficjenci:

- w obszarze aktywizacji społecznej i zawodowej:
 - JST, ich związki, związki, porozumienia i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST,
 - podmioty ekonomii społecznej zajmujące się aktywizacją społeczno-zawodową rodzin i osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
 - podmioty integracji społecznej, w tym: centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty aktywności zawodowej;
 - podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej, których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza;
 - lokalne grupy działania.
- w obszarze rozwoju ekonomii społecznej:
 - akredytowane podmioty świadczące usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej (Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej);
 - organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 u stawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizujące zadania publiczne w szczególności w obszarze włączenia i integracji społecznej;
 - podmioty ekonomii społecznej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (h) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego – zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich. Wsparcie będzie uwzględniało preferencje w kryteriach dla projektów z obszarów strategicznej interwencji, w szczególności z obszarów Specjalnej Strefy Włączenia. W ramach danego celu szczegółowego przewiduje się możliwość zastosowania Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta podjęto decyzję o niestosowaniu instrumentów finansowych w ramach danego celu szczegółowego. Działania przewidziane do realizacji nie generują dochodu ani oszczędności kosztów w sektorze usług publicznych. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową, a za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

Wskaźniki produktu w obszarze aktywizacji społecznej i zawodowej:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

2.	EECO12	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
3.	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki rezultatu w obszarze aktywizacji społecznej i zawodowej:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	EECR01	Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	
2.	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	
3.	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	

		opuszczeniu programu						
--	--	----------------------	--	--	--	--	--	--

Wskaźniki produktu w obszarze rozwoju ekonomii społecznej:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki rezultatu w obszarze rozwoju ekonomii społecznej:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	PLHCR01	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	szt.		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	

Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(h)	138 Wsparcie na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych	25 000 000
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(h)	153 Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	41 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(h)	01 – dotacja	66 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(h)	12 Obszary wiejskie	20 000 000
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(h)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	46 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(h)	08 Budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego	969 056
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(h)	10 Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	65 030 944

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(h)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	500 000
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(h)	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	65 500 000

Cel szczegółowy (i) – Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

Interwencja w ramach funduszy

Od kilku lat w województwie zachodniopomorskim obserwowany jest wzrost liczby migrantów. Przewiduje się, że liczba migrantów będzie wzrastała w kolejnych latach. Zjawisko to jest szczególnie istotne wobec prognozowanego spadku liczby osób w wieku aktywności zawodowej oraz spadku liczby pracowników. Ponadto, z uwagi na zmiany zachodzące na zachodniopomorskim rynku pracy, a także trendy demograficzne mające na nie znaczący wpływ, istotne jest wspieranie tych uczestników rynku pracy, których potencjał jest w stanie w znacznej mierze zmniejszyć asymetrię między jego stroną podażową a popytową, a także podnieść poziom kapitału ludzkiego w województwie. Lukę tę mogą wypełnić cudzoziemcy i migranci.

Najwięcej decyzji uprawniających cudzoziemców do pobytu w Polsce w 2018 roku wydano na pobyt czasowy – 8 631 i pobyt stały – 1 901. W stosunku do roku 2016 liczba decyzji dotycząca zgody na pobyt czasowy zwiększyła się o 151,78. Obecność migrantów, którzy podejmują zatrudnienie na terenie województwa wymusza podjęcie działań systemowych w celu skutecznego zarządzania procesami migracyjnymi, w tym odpowiedzi na potrzeby przedsiębiorców, borykających się z brakiem pracowników. Planuje się realizację kompleksowego projektu, który stanowić będzie zarówno odpowiedź na potrzeby Polityki gospodarczej oraz Polityki rynku pracy województwa w zakresie pozyskiwania pracowników o odpowiednich kompetencjach dla uzupełniania zasobów ludzkich na rynku pracy, a także na wyzwania wynikające z trendów demograficznych oraz na problemy społeczne i edukacyjne, z którymi mierzą się migranci.

Do najważniejszych problemów, na które napotykają migranci należą: trudności w załatwieniu spraw formalnych związanych z legalizacją pobytu i zatrudnienia wynikających z nieodpowiednich kwalifikacji i kompetencji pracowników administracji, brak przygotowania przedszkoli i szkół do pracy z dziećmi – imigrantami, podejmowanie zatrudnienia poniżej kwalifikacji, problemy natury psychicznej, typowe dla imigrantów, związane z rozłąką z rodziną, stresem związanym z koniecznością adaptacji w nowym środowisku. Dotychczasowe wsparcie udzielane imigrantom było bardzo ograniczone i świadczone raczej w formule projektowej (np. kursy języka polskiego, poradnictwo). Brak jest stałych usług zapewnianych imigrantom. W wielu instytucjach brak jest również przygotowania do świadczenia usług dla imigrantów, np. osób z ograniczoną znajomością języka polskiego.

Typy projektów:

- kompleksowe wsparcie migrantów zarobkowych oraz pracodawców w procesie integracji na rynku pracy;
- kompleksowe usługi na rzecz migrantów, pozwalające im na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie, w tym m.in.:
 - wsparcie informacyjne na temat wszystkich usług adresowanych do obywateli państw trzecich,
 - wsparcie w zakresie nauki języka polskiego, nauki wartości i kultury polskiej,

- wsparcie prawno-doradcze w zakresie proceduralnym,
- wsparcie asystenckie w zakresie codziennego funkcjonowania (np. spraw lokalowych, zdrowotnych, edukacyjnych itp.),
- wsparcie w zakresie integracji społecznej i kulturalnej ze społecznościami lokalnymi (np. warsztaty multikulturowe itp.).
- wsparcie w zakresie mieszkaniowym;
- wsparcie tworzenia i zwiększania potencjału organizacji pozarządowych obywateli państw trzecich, w tym migrantów;
- wspieranie współpracy z mniejszościami narodowymi i etnicznymi zamieszkującymi w województwie.

Przewidywany do realizacji projekt przyczyni się do poprawy integracji z rynkiem pracy i mobilności zawodowej cudzoziemców i ich rodzin przebywających na terenie województwa poprzez działania na rzecz wsparcia i integracji cudzoziemców. Projekt wdrażany będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w trybie niekonkurencyjnym. Zakłada się współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi statutowo w obszarze integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Typ projektu:

- Zachodniopomorskie Centrum dla migrantów i ich rodzin, zapewniające kompleksowe wsparcie migrantów zarobkowych i ich rodzin w procesie integracji na rynku pracy i funkcjonowania w społeczeństwie.

Działania podejmowane w ramach celu szczegółowego wpisują się w kierunki wyznaczone przez dokument *Europejski Filar Praw Socjalnych*, w szczególności w zakresie równości szans oraz aktywnego wsparcia na rzecz zatrudnienia, a także we wnioski z oceny stopnia realizacji kluczowych obszarów reform, w tym w zakresie polityki społecznej, określonymi w *Sprawozdaniu krajowym – Polska 2020*.

Oczekiwane rezultaty:

- aktywizacja zawodowa i społeczna obywateli państw trzecich, w tym migrantów i ich rodzin.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- obywatele państw trzecich, w tym migranci oraz ich rodziny i otoczenie, w tym imigranci zarobkowi spoza UE i osoby objęte ochroną międzynarodową, w tym uchodźcy;
- pracodawcy/przedsiębiorcy zatrudniający oraz planujący zatrudnienie migrantów i ich pracownicy, pracownicy administracji publicznej.

Beneficjenci:

- Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (i) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego – zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta podjęto decyzję o niestosowaniu instrumentów finansowych w ramach danego celu szczegółowego. Działania przewidziane do realizacji nie

generują dochodu ani oszczędności kosztów w sektorze usług publicznych. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową, a za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

Wskaźniki produktu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki rezultatu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	

Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(i)	156 Działania szczególne na rzecz zwiększenia udziału obywateli państw trzecich w rynku pracy	8 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(i)	01 – dotacja	8 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(i)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	8 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(i)	05 Niedyskryminacja	8 000 000

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(i)	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	8 000 000

Cel szczegółowy (k) – Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które promują dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

Interwencja w ramach funduszy

Działania podejmowane w ramach celu szczegółowego będą wpisywały się w kierunki wyznaczone przez *Europejski Pilar Praw Socjalnych*.

W województwie postępuje proces starzenia się społeczeństwa. W odpowiedzi planowane są działania z szerokiego katalogu usług sprzyjających osobom starszym w codziennym funkcjonowaniu, m.in. wspomaganie idei wolontariatu, samopomocy sąsiedzkiej oraz opieki środowiskowej w świadczeniu usług na rzecz seniorów, podejmowanie działań na rzecz wzmacniania komfortu ich życia, wspieranie inicjatyw służących zapewnieniu opieki wytchnieniowej ich opiekunom. W związku z obciążeniem systemu opieki szpitalnej podejmowane będą działania wspierające proces przejścia od opieki instytucjonalnej/szpitalnej do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług w zakresie opieki domowej oraz usług środowiskowych, w tym promowania cyfrowych rozwiązań odciążających system w zakresie opieki zdrowotnej w formie teleopieki/telemedycyny. Konieczne jest ponadto programowanie w zakresie poprawy równego i szybkiego dostępu do wysokiej jakości, zrównoważonych i przystępnych cenowo usług opieki zdrowotnej. Zapadalność rejestrowana związana z najczęściej występującymi wśród Polaków chorobami ma tendencję wzrostową, a zatem przedsięwzięcia w zakresie promocji zdrowia, aktywnego starzenia się społeczeństwa oraz promowania zdrowego stylu życia stają się priorytetem w zabezpieczaniu potrzeb społeczności w zakresie opieki zdrowotnej.

W dobie społeczeństwa starzejącego się, a co za tym idzie zwiększających się potrzeb w zakresie zapewnienia opieki stacjonarnej osobom przewlekle chorym czy niepełnosprawnym, podejmowane będą działania, przyczyniające się do zmniejszenia śmiertelności tych osób oraz zapewnienia im bezpieczeństwa. Odpowiedzią na wskazane problemy może być telemonitoring stanu zdrowia osoby przewlekle chorej w postaci wykorzystania urządzenia monitorującego parametry życiowe. Zapewnianie usług opiekuńczych, świadczonych w miejscu zamieszkania osoby chorej i starszej, w połączeniu z telemonitoringiem stanu zdrowia, stanowić będzie dopełnienie odpowiedniej opieki nad pacjentem i redukcja potrzeby objęcia jej stacjonarną, całodobową opieką. Podjęmowane działania będą wpisywać się w ideę deinstytucjonalizacji zarówno w obszarze usług społecznych, jak i usług zdrowotnych. Działania ukierunkowane będą również na kompleksowość świadczonych usług, tj. na łączeniu usług społecznych i zdrowotnych.

Zakłada się komplementarność wsparcia z EFRR. Planuje się uruchamianie wspólnych naborów, w obu funduszach EFS+ i EFRR jak również system premiowania projektów uzupełniających wsparcie.

Typy projektów:

Wsparcie w obszarze usług społecznych:

- tworzenie centrów usług społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług;
- rozwój usług społecznych, w tym świadczonych w społeczności lokalnej, m.in. w formie:
 - usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w formach środowiskowych, dziennych oraz całodobowych, w tym promujących ideę wolontariatu,
 - gospodarstwa opiekuńcze,
 - rozwoju usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami w zgodzie z konwencją ONZ,
 - wsparcia dla osób wykonujących usługi sąsiedzkie/opiekuńcze/asystenckie w postaci m.in. dofinansowań szkoleń, konsultacji, spotkań informacyjnych,
 - programów rozwojowych dla osób opiekujących się osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez m.in. wsparcie w bieżącej opiece, pomoc wytnieniową, wsparcie zdrowotne (m.in. rehabilitacja, turnusy sanatoryjne), grupy wsparcia, sąsiedzkie/lokalne banki usług opiekuńczych i rozwojowych, teleopieka, wolontariat opiekuńczy,
 - teleopieki, telemedycyny, cyfryzacji i koordynacji opieki w ramach usług zdrowotnych i społecznych, świadczonych w instytucjach opiekuńczych, usamodzielniających, w środowisku lokalnym, a także dla osób fizycznych w szczególności z terenów wykluczonych transportowo (osoby ze schorzeniami/chorobami kardiologicznymi, cukrzycą, nadciśnieniem itp.), jako element kompleksowych działań,
 - upowszechniania transportu indywidualnego typu door-to-door oraz transportu na życzenie dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności,
 - tworzenia, rozwoju i doposażenia wypożyczalni sprzętu medycznego i rehabilitacyjnego dla osób wymagających wsparcia w tym zakresie,
 - promocji idei wolontariatu w tym m.in. kampanie promocyjno-informacyjne;
- bony dla NGO z zakresu świadczenia usług społecznych – uproszczony system finansowania (opłata "za człowieka");
- szkolenia oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej;
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe oraz rozwoju usług w nich świadczonych w zakresie m.in.:
 - pobytu osoby w mieszkaniu, w tym usługi opiekuńcze, asystenckie,
 - aktywności osoby w mieszkaniu, w tym trening samodzielności, praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, integracja osoby ze społecznością lokalną;
- wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem, w szczególności seniorów, osób z niepełnosprawnością poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych i działania podtrzymujące te osoby w aktywności, samodzielności (m.in.

tworzenie i/lub wsparcie m.in. centrów aktywnego seniora, Uniwersytetów Trzeciego Wieku, klubów seniora).

Realizacja wskazanych typów projektów możliwa będzie w naborach konkurencyjnych lub niekonkurencyjnych,

Wsparcie w obszarze zdrowia:

- Regionalne Programy Zdrowotne dotyczące chorób stanowiących istotny problem zdrowotny regionu;
- poprawa dostępu do usług zdrowotnych dla osób wykluczonych z tych usług lub mających problemy z dostępem do nich;
- wspieranie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym opieki psychiatrycznej dla osób dorosłych;
- rozwój usług z zakresu wczesnej interwencji psychologicznej i psychoedukacji dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych w trakcie i po kryzysie psychicznym oraz z zaburzeniami psychicznymi/ zaburzeniami zachowania, uzależnionymi np. od alkoholu, substancji psychoaktywnych, komputera/ telefonu (m.in. wsparcie terapeutyczne, działania profilaktyczne – psychoedukacja, psychoprofilaktyka) - zgodnie z realizowaną reformą w zakresie psychiatrii;
- wdrażanie standardów dostępności w podmiotach wykonujących działalność leczniczą, w tym w POZ i szpitalach.

Wsparcie realizowane z zakresu deinstytucjonalizacji opieki medycznej będzie zgodne z przygotowywaną na poziomie krajowym reformą opieki psychiatrycznej.

Realizacja wskazanych typów projektów możliwa będzie w naborach konkurencyjnych lub niekonkurencyjnych,

Oczekiwane rezultaty:

- w obszarze usług społecznych: zapewnienie równego i szybkiego dostępu do usług społecznych w miejscu zamieszkania, bez konieczności przemieszczania się w formach asystenckich, sąsiedzkich;
- w obszarze zdrowia: poprawa dostępności systemu ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej, w szczególności w formule zdeinstytucjonalizowanej, opartej na usługach środowiskowych, z wykorzystaniem rozwiązań teleopieki.

Główne grupy docelowe

Grupy docelowe:

- w obszarze usług społecznych:
 - osoby zagrożone ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie;
 - osoby z niepełnosprawnościami i ich otoczenie;
 - osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;

- osoby wykluczone transportowo;
- osoby sprawujące opiekę nad osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz ich otoczenie;
- seniorzy.
- w obszarze zdrowia:
 - osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie;
 - osoby z zaburzeniami psychicznymi/psychologicznymi i uzależnieniami oraz ich otoczenie;
 - dzieci, młodzież i osoby dorosłe w programach zdrowotnych oraz ich otoczenie;
 - personel medyczny i około medyczny, podmioty lecznicze w zakresie programów zdrowotnych;
 - JST, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
 - podmioty realizujące usługi zdrowotne w zakresie działań podnoszących standard realizowanych usług;
 - POZ i szpitale, w których zostaną wdrożone standardy dostępności.

Beneficjenci:

- w obszarze usług społecznych:
 - JST, ich związki, porozumienia stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
 - organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej prowadzące działalność statutową lub gospodarczą w obszarze usług społecznych użyteczności publicznej;
 - podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 u stawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, statutowo świadczące usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
 - uczelnie lub podmioty posiadające osobowość prawną, dla których organem założycielskim jest uczelnia.
- w obszarze zdrowia:
 - JST, ich związki, porozumienia stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
 - organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej prowadzące działalność statutową lub gospodarczą w obszarze usług użyteczności publicznej;
 - podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, statutowo świadczące usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
 - podmioty lecznicze wymienione w ustawie o działalności leczniczej
 - uczelnie lub podmioty posiadające osobowość prawną, dla których organem założycielskim jest uczelnia.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (k) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze

względem na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego – zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich. Wsparcie będzie uwzględniało preferencje w kryteriach dla projektów z obszarów strategicznej interwencji, w szczególności z obszarów Specjalnej Strefy Włączenia. W ramach danego celu szczegółowego przewiduje się możliwość zastosowania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta podjęto decyzję o niestosowaniu instrumentów finansowych w ramach danego celu szczegółowego. Działania przewidziane do realizacji nie generują dochodu ani oszczędności kosztów w sektorze usług publicznych. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową, a za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

Wskaźniki produktu w obszarze usług społecznych:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki produktu w obszarze zdrowia:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	PLDKCO01	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
2.	PLDKCO02	Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej	sztuki	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki rezultatu w obszarze usług społecznych:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	szt.		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	

Wskaźniki rezultatu w obszarze zdrowia:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	szt.		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	

Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji
Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(k)	158 Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	55 000 000
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(k)	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	15 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(k)	01 – dotacja	70 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(k)	03 Miejskie obszary funkcjonalne	15 000 000
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(k)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	55 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(k)	10 Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	70 000 000

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięte	(k)	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	70 000 000

Cel szczegółowy (I) – Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+)

Interwencja w ramach funduszy

Działania podejmowane w ramach celu szczegółowego będą wpisywały się w kierunki wyznaczone przez *Europejski Filar Praw Socjalnych*.

Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie skorelowane jest z nadużywaniem alkoholu oraz występowaniem ubóstwa w gospodarstwie domowym. Podejmowane będą działania polegające na udzielaniu wsparcia rodzinom w kryzysie poprzez skupienie się na wypracowywaniu indywidualnej metody pracy z nią, polegającej chociażby na aktywizacji społecznej osób w rodzinie oraz zapobieganiu uzależnieniom. Na przestrzeni ostatnich lat wzrosła liczba sporządzanych formularzy „Niebieska Karta – A”, co stanowi podstawę do wdrażania programów obejmujących działania na rzecz wspierania rodzin zagrożonych kryzysem. Zjawisko to może być spowodowane zwiększeniem świadomości społecznej w zakresie przemocy w rodzinie. Niemniej jednak należy zintensyfikować działania zapobiegające występowaniu kryzysów w rodzinie, w tym kryzysów psychicznych, które prowadzą do destrukcji rodziny oraz trudności opiekuńczo-

wychowawczych. Problem stanowią bowiem działania na rzecz wsparcia rodzin w kryzysie w postaci poradnictwa asystenta rodziny. Zmniejsza się liczba asystentów rodziny, a znaczącym utrudnieniem i barierą dla skuteczności ich działania jest duża liczba rodzin przypadających na jednego specjalistę. Ponadto, działania zapobiegające kryzysom w rodzinie mogą się również przyczyniać do zmniejszenia liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Co prawda liczba takich dzieci zmniejszyła się, bez względu na rodzaj formy pieczy, to jednak liczba dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej stale zwiększa się. Podejmowane będą działania wspierające proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej poprzez tworzenie jej rodzinnych form. Wspierani będą również kandydaci na rodziny zastępcze, oraz osoby pełniące rolę rodzin zastępczych oraz kadra i opiekunowie zajmujący się dziećmi przebywającymi w pieczy.

Wspierane będą działania dotyczące usamodzielniania się osób opuszczających pieczę zastępczą oraz instytucje całodobowe np. ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze m.in. poprzez mieszkalnictwo chronione i wspomagane, oferujące zdobycie umiejętności przygotowujących lub wspomagających je do samodzielnego życia i funkcjonowania.

Działania podejmowane w wyżej wymienionym zakresie mają charakter wspierający wdrożenie założeń Europejskiej Gwarancji dla Dzieci.

Typy projektów:

- wsparcie na rzecz rodziny m.in. w formie:
 - usług w środowisku dla rodzin wychowujących dzieci, w tym przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych (m.in. asystentura rodzinna, terapia, poradnictwo specjalistyczne, rodziny wspierające),
 - działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (wsparcie terapeutyczne dla osób doświadczających przemocy - w domu, w środowisku, w szkole itp.), wsparcie terapeutyczne dla osób uzależnionych i współuzależnionych, sprawców przemocy, lokalne centra terapeutyczne dla osób potrzebujących pierwszej, wstępnej pomocy (konsultacji) przed skierowaniem do stałej pomocy w zakresie psychologa lub psychiatry, interwencja kryzysowa,
 - usług wsparcia dla dzieci i młodzieży przebywających w instytucjach całodobowych np. ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych itp. oraz w placówkach wsparcia dziennego,
 - wsparcia psychologicznego, terapeutycznego dla rodziców adopcyjnych oraz dzieci adoptowanych itp.;
- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej poprzez tworzenie jej rodzinnych form, usług wsparcia dla rodzin zastępczych oraz szkolenia kadr pracujących z rodziną m.in. poprzez:
 - wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnych form opieki (m.in. rodzinne "pogotowia" opiekuńcze, usługi wytchnieniowe, wsparcie kandydatów na rodziców i rodziny zastępcze, szkolenia kluczowe dla wszystkich osób, które będą zajmować się opieką nad dziećmi przebywających w różnych formach "przejściowych" zanim trafią docelowo do rodziny),
 - wsparcie innowacji i nowatorskich rozwiązań w obszarze pieczy zastępczej;
- promowanie rodzicielstwa zastępczego oraz adopcji;

- kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą (dopłata do mieszkań, usługi w mieszkaniu treningowym/wspomagany, wsparcie infrastrukturalne, dofinansowanie edukacji, pomoc psychologiczna, prawna, doradztwo zawodowe, asystent osoby usamodzielniającej się, asystent zdrowienia itp.);
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych, w szczególności w formule typu *Najpierw mieszkanie* oraz innych rozwiązań, łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe oraz rozwoju usług w nich świadczonych w zakresie m.in.:
 - o aktywności osoby w mieszkaniu, w tym treningu samodzielności, pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, integracji osoby ze społecznością lokalną;
- wsparcie w zakresie wczesnej interwencji kryzysowej m.in. poprzez:
 - o sieciowanie służb z różnych dziedzin (społecznej, medycznej, psychologicznej, prawnej itp.),
 - o organizację miejsc wsparcia środowiskowego dla osób/rodzin w i po przebytych kryzysie psychicznym,
 - o organizację działań edukacyjnych i profilaktycznych skierowanych zarówno do przedstawicieli służb zaufania publicznego, jak i do środowiska lokalnego;
- usługi dla osób w kryzysie bezdomności.

Realizacja wskazanych typów projektów możliwa będzie w naborach konkurencyjnych lub niekonkurencyjnych,

Oczekiwane rezultaty:

- zwiększenie udziału rodzinnych form opieki w systemie pieczy zastępczej;
- wzrost liczby osób usamodzielnianych prawidłowo funkcjonujących w społeczeństwie;
- wzmocnienie funkcji rodziny;
- zmniejszenie liczby osób zagrożonych kryzysem psychicznym.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- rodziny (biologiczne, zastępcze, adopcyjne) z dziećmi, w tym doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych;
- rodziny zastępcze, adopcyjne, oraz kandydaci na rodziny zastępcze, a także osoby sprawujące opiekę nad dziećmi w formach „przejściowych”;
- kadra pracująca z rodziną;
- osoby opuszczające pieczę zastępczą;
- osoby zagrożone przemocą w rodzinie oraz znajdujące się w kryzysie lub po przebytych kryzysie;;
- osoby w kryzysie bezdomności;
- osoby potrzebujące interwencji kryzysowej i ich otoczenie;
- ofiary przemocy, w tym przemocy w rodzinie i ich otoczenie;

- osoby z zaburzeniami psychicznymi/psychologicznymi i uzależnieniami oraz ich otoczenie;

Beneficjenci:

- JST, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
- organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej prowadzące działalność statutową lub gospodarczą w obszarze usług społecznych użyteczności publicznej;
- podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, statutowo świadczące usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (I) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Wsparcie będzie prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego – zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich. Wsparcie będzie uwzględniało preferencje w kryteriach dla projektów z obszarów strategicznej interwencji, w szczególności z obszarów Specjalnej Strefy Włączenia. W ramach

danego celu szczegółowego przewiduje się możliwość zastosowania instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz typ beneficjenta podjęto decyzję o niestosowaniu instrumentów finansowych w ramach danego celu szczegółowego. Działania przewidziane do realizacji nie generują dochodu ani oszczędności kosztów w sektorze usług publicznych. Ponadto charakteryzują się niską opłacalnością finansową a za ich realizacją przemawiają względy społeczne.

Wskaźniki produktu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	EECO01	Całkowita liczba osób objętych wsparciem	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.
2.	PLLCO01	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	osoby	0	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.

Wskaźniki rezultatu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1.	PLLCR01	Liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie	%		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa	CST2021	

						Zachodniopomorskiego.		
2.	PLLCR02	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	szt.		2021	Wartości zostaną wskazane po uzgodnieniu ze stroną rządową zapisów Kontraktu Programowego dla Województwa Zachodniopomorskiego.	CST2021	

Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(I)	163 Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	30 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(I)	01 – dotacja	30 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(I)	03 Miejskie obszary funkcjonalne	4 000 000
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(I)	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	26 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(I)	10 Działania podejmowane w	30 000 000

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
				odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (EUR)
6	EFS+	słabiej rozwinięty	(I)	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	30 000 000

VII. Priorytet 7 – Fundusze Europejskie na rzecz partnerskiego Pomorza Zachodniego

Cel szczegółowy (i) – Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

Interwencja w ramach funduszy

Współczesne ośrodki miejskie są źródłem wzrostu i rozwoju. Wyzwania dotyczące zrównoważonej urbanizacji oraz rozwoju miast są ważną częścią polityki regionu. Miasta stanowią centra rozwoju i przyciągają mieszkańcy i mieszkańców obszarów wiejskich. Podstawowy model rozwojowy województwa w partnerstwach miejsko-wiejskich dostrzega szanse dla równomiernego rozwoju Pomorza Zachodniego, uwzględniającego zróżnicowanie terytorialne oraz znaczne dysproporcje w potencjale społeczno-gospodarczym poszczególnych obszarów. Istniejące oraz zawiązujące się partnerstwa terytorialne będą stanowić skuteczną odpowiedź na wyzwania rozwojowe, stojące tak przed obszarami miejskimi, jak i miejsko-wiejskimi i wiejskimi. Bariery i potencjały obszarów funkcjonalnych, w obrębie których realizowane będą Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, zostaną skutecznie zaadresowane przez przedsięwzięcia wzmacniające powiązania funkcjonalne i dynamizujące procesy rozwojowe obszarów miejskich i wiejskich.

W celu zapobiegania niekorzystnym zjawiskom w zakresie braku zrównoważonej urbanizacji, jak również w zakresie utraty funkcji społeczno-gospodarczych, należy podjąć zintegrowane działania dostosowane do indywidualnych potrzeb określonych obszarów. Obszary wysoce zurbanizowane oraz miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze cechują się degradacją tkanki miejskiej, jak również występującymi w ich centrach obszarami zdegradowanymi. Miasta tracące swoje funkcje cechuje depopulacja oraz brak dostępności do wysokiej jakości usług publicznych. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie umożliwi wyjście poza granice administracyjne samorządów, co przełoży się na większe oddziaływanie realizowanych wspólnie przedsięwzięć. Lokalne społeczności będą zmierzać do wypracowania strategii terytorialnych, które w najbardziej adekwatny sposób określą potrzeby, zdefiniują cele oraz wskażą najbardziej efektywne do podjęcia działania.

Do wzmocnienia rozwoju gospodarczego miejskich obszarów funkcjonalnych ma przyczynić się wsparcie działań z zakresu gospodarki turystycznej, w tym poprawa jakości świadczonych usług turystycznych. Planowane jest wsparcie projektów infrastruktury turystyki bazującej na endogenicznych potencjałach miejskich obszarów funkcjonalnych.

W ramach celu szczegółowego możliwe będzie wsparcie infrastruktury turystyki rowerowej w zakresie tras łączących się z trasami wynikającymi z „Koncepcji sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego” lub tras rowerowych realizowanych w perspektywie unijnej 2014-2020 w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Celem wzmocnienia tożsamości lokalnej społeczności zamieszkującej miejskie obszary funkcjonalne planuje się również inwestycje nakierowane na budowę, rozbudowę i modernizację wraz z wyposażeniem instytucji kultury, przy szczególnym zwróceniu uwagi na realizację założeń Nowego Europejskiego Bauhausu, przyczyniające się do zwiększenia uczestnictwa w kulturze. Niezbędnym elementem projektu współfinansowanego w ramach celu szczegółowego każdorazowo będzie zorganizowanie wydarzenia kulturalnego, które przyczyni się do realizacji głównego celu, tj. zwiększenia uczestnictwa mieszkanki i mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych. Ponadto w celu wsparcia rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych planuje się wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego tam, gdzie możliwe będzie go udostępnienie turystom. Planuje się zapewnienie ochrony i zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez prace restauratorskie i konserwatorskie obiektów zabytkowych i o znaczeniu historycznym oraz obiektów przynależnych do szlaków kulturowych (wraz z otoczeniem), jak również adaptację budynków, budowli i innych obiektów o znaczeniu historycznym (wraz z otoczeniem) w celu nadania lub rozwinięcia ich funkcji kulturalnych lub turystycznych.

W ramach celu szczegółowego wspierane będzie kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznych wraz z małą architekturą i infrastrukturą towarzyszącą w ramach układów urbanistycznych wpisanych do ewidencji lub rejestru zabytków.

W celu wzmocnienia połączeń wewnątrzmijskich obszarów funkcjonalnych możliwe będzie wsparcie inwestycji związanych z transportem publicznym, w tym zakup niskoemisyjnego taboru transportu publicznego, infrastruktura przystanków i centrów przesiadkowych, służących zwiększeniu mobilności mieszkańców w ramach danego obszaru oraz służących poprawie jakości powietrza. Ponadto planuje się wsparcie połączeń drogowych pomiędzy miejscowościami w ramach obszaru funkcjonalnego, przy założeniu, że wsparcie takie nie będzie mogło obejmować budowy nowych dróg, ani zwiększenia przepustowości tych dróg. Działania te mają wzmocnić wewnętrzne powiązania i sprzyjać rozwojowi lokalnych rynków pracy, jak również zapobiegać wykluczeniu transportowemu osób zamieszkałych w obrębie obszaru funkcjonalnego. Zaplanowany zakres wsparcia wynika z doświadczeń wypracowanych w ramach Catching Up Transport na obszarach wiejskich w województwie zachodniopomorskim.

Z uwagi na wieloaspektowy rozwój obszarów funkcjonalnych, zasadne jest wsparcie oraz rozwój terenów inwestycyjnych/infrastruktury biznesowej. Realizowane będą przedsięwzięcia w infrastrukturę okołobiznesową i tereny inwestycyjne, mające na celu poprawę warunków do prowadzenia działalności przedsiębiorstw. Wsparcie będzie możliwe również na inwestycje nadające nowe funkcje gospodarcze obszarom przemysłowym, powojskowym, pokolejowym, popegeerowskim, poprzez tworzenie centrów biznesowych, centrów usług wspólnych, dzielonych powierzchni magazynowych/wytwórczych czy usługowych.

W celu wzmocnienia lokalnych rynków pracy planuje się uruchomienie wsparcia inwestycji w istniejącą bazę dydaktyczną szkół zawodowych, wyposażenie pracowni/warsztatów w urządzenia i sprzęt niezbędny do kształcenia, a także ukierunkowane wyposażenie/doposażenie na tworzenie i rozwój warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego – w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi w RIS oraz w strategiach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Ponadto w celu polepszania mobilności edukacyjnej uczniów, zasadne jest wsparcie infrastruktury burs i internatów w

powiatach, w których zlokalizowano szkoły zawodowe kształcące w zawodach deficytowych. Od kilku lat obserwuje się systematyczny wzrost zainteresowania młodzieży kształceniem zawodowym. W związku z tym niezbędne jest wsparcie zwiększające potencjał szkół prowadzących kształcenie zawodowe i dalsze propagowanie korzyści płynących z wyboru tej ścieżki kształcenia.

Dostępność nowoczesnych metod nauczania, a zwłaszcza urządzeń i środków wykorzystujących techniki multimedialne, jest obecnie w placówkach edukacyjnych regionu ograniczona. Nauczyciele zgłaszają problemy związane z brakiem pomocy dydaktycznych, źle wyposażonymi pracowniami, zbyt małą liczbą godzin lekcyjnych. W związku z tym niezbędne jest tworzenie placówek, które mogą uzupełniać zajęcia obowiązkowe w szkole. W celu stymulowania postaw innowacyjnych u dzieci i młodzieży konieczne są inwestycje w infrastrukturę instytucji popularyzujących naukę i innowacje. Przyczyni się to do zwiększenia atrakcyjności przekazywanych treści edukacyjnych oraz zainteresowania nauką i karierą naukową. Planuje się wsparcie budowy, rozbudowy, adaptacji infrastruktury instytucji popularyzujących naukę i innowacje wraz z niezbędnym wyposażeniem oraz wzmocnienie działalności już istniejących ośrodków poprzez wsparcie doposażenia wystaw/sal dydaktycznych w nowe/uzupełnione wyposażenie, powiązane ze specjalizacjami obszarów funkcjonalnych.

W ramach wsparcia instytucji popularyzujących naukę i innowacje zakłada się uruchomienie komplementarnego wsparcia w ramach Priorytetu 6. Programu, w ramach którego finansowane ze środków EFS+ będą działania edukacyjne związane z prowadzeniem zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych w centrach popularyzujących naukę i innowacje.

Wsparcie w zakresie kształcenia zawodowego oraz instytucji popularyzujących naukę i innowacje poprzez narzędzie ZIT zapewni kompleksowe rozwiązania w zakresie edukacji na danym obszarze w branżach określonych w Strategii lokalnej. Dotychczasowe doświadczenia realizacji przedmiotowego wsparcia w ramach Kontraktów Samorządowych wskazuje, że określanie kierunków rozwoju kształcenia zawodowego oraz dodatkowych przestrzeni edukacyjnych poprzez lokalne strategie uwzględniające lokalny rynek pracy pozwala na udzielanie ukierunkowanego wsparcia, a tym samym odpowiedniego do zdiagnozowanych potrzeb.

Wszystkie projekty muszą wynikać ze strategii rozwoju ponadlokalnego lub strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Wszystkie nowo budowane obiekty muszą spełniać normy dla budynków pasywnych.

Wszystkie projekty muszą zapewniać pełny dostęp dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Kluczowe jest, aby wszystkie projekty infrastrukturalne przewidywały odpowiednie rozwiązania w zakresie dotyczącym zmian klimatu.

Główne grupy docelowe:

Grupy docelowe:

- mieszkanki i mieszkańcy województwa.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST;
- organizacje pozarządowe;
- instytucje kultury;
- jednostki sektora finansów publicznych;
- kościoły i związki wyznaniowe;
- podmioty ekonomii społecznej

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Działania w celu szczegółowym (i) będą realizowane z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na przesłanki wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego, jak również w wytycznych krajowych w tym zakresie.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych. m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wdrażana będzie poprzez prowadzenie działań obejmujących zwiększanie zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest w trudnej sytuacji na rynku pracy, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, godzenie życia zawodowego i prywatnego.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej, kontroli, czy ewaluacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Nie przewiduje się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie zidentyfikowano projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Działania w zakresie powyższego celu szczegółowego będą dotyczyły wsparcia infrastruktury turystycznej, jak i kultury, zagospodarowania przestrzeni publicznych, transportu wewnątrz obszarów funkcjonalnych czy inwestycji w istniejącą bazę dydaktyczną szkół. W tym obszarze inwestycje będą nastawione na realizację zadań publicznych, które nie są nakierowane na generowanie zysków czy oszczędności. W związku z powyższym wsparcie będzie udzielane w formie dotacji.

Wskaźniki produktu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1.	RCO 75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	12	12

Wskaźniki rezultatu:

Lp.	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
	xx5	Nie wybrano rezultatu z powodu braku adekwatnego wskaźnika w rozp.2021/1058 do zaplanowanej przez IZ interwencji.	nd	1,00	0	1,00	

Kategorie interwencji

Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	020 Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	11 000 000
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	077 Działania mające na celu poprawę jakości	7 000 000

				powietrza i ograniczenie hałasu	
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	090 Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne i lokalne drogi dojazdowe	20 000 000
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	5 000 000
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	124 Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych	23 000 000
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	43 000 000
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	40 000 000
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	169 Inicjatywy na rzecz rozwoju terytorialnego, w tym przygotowanie strategii terytorialnych	2 000 000

Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	01 – dotacja	151 000 000

Wymiar 6 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFRR	słabiej rozwinięty	(i)	03 Miejskie obszary funkcjonalne	151 000 000

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁷

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel Szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i)	03-Neutralność płciowa	151 000 000

¹⁷ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

VIII. Priorytet 8 – Pomoc techniczna (EFRR)

Interwencja w ramach funduszy:

Działania w ramach pomocy technicznej w perspektywie finansowej 2021-2027 opierać się będą przede wszystkim na zapewnieniu skutecznej i efektywnej realizacji programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego oraz płynnym przejściem pomiędzy kończącym się i kolejnym okresem programowania, co zakłada m.in. odpowiednie przygotowanie, szkolenie, zarządzanie, monitorowanie, ewaluację, widoczność, przejrzystość i komunikację. Osiągnięcie tego założenia będzie możliwe przez kontynuację działań związanych ze wsparciem i dalszym wzmacnianiem potencjału instytucji dotychczas realizujących programy finansowane w ramach funduszy europejskich, co dotyczy zarówno instytucji zarządzającej Programem, jak i instytucji pośredniczącej.

Najważniejsze elementy, na których opierać się będzie rozbudowanie i utrzymanie odpowiedniego potencjału instytucji realizujących Program obejmują dostosowanie systemu zatrudnienia i wynagradzania adekwatnie do wykonywanych zadań i zakresu odpowiedzialności, zapobieganie nadmiernej rotacji pracowników i działania gwarantujące zachowanie pamięci instytucjonalnej systemu. Kluczowe jest również wykorzystanie dotychczasowych doświadczeń i kadr w celu płynnego zakończenia realizacji perspektywy 2014-2020 oraz uruchomienia i realizacji programów 2021-2027.

Realizacja wskazanych celów przewiduje szeroki wachlarz wsparcia dla pracowników instytucji polegający na wdrażaniu stabilnego i konkurencyjnego systemu wynagradzania i świadczeń pozapłacowych, konieczności ciągłego podnoszenia ich kompetencji i wiedzy, zapewnieniu przejrzystych ścieżek kariery ze szczególnym uwzględnieniem osób z mniejszym doświadczeniem, prowadzeniu całościowego programu wdrażania nowych pracowników, kompleksowych działaniach zmierzających do polepszenia komfortu pracy (wysoki poziom zarządzania, przyjazna atmosfera pracy, integracja zespołu, badania satysfakcji zatrudnionych czy rozmowy z odchodzącymi pracownikami) oraz upowszechnianiu elastycznych form pracy, zwłaszcza pracy zdalnej. Ponadto wspierana będzie modernizacja i cyfryzacja procesów zarządzania zasobami ludzkimi, prace nad poprawą wizerunku pracodawcy i zwiększeniem prestiżu miejsca pracy oraz jego należyte wyposażenie i zapewnienie odpowiednich warunków pracy, co obejmuje wydatki związane z utrzymaniem i administrowaniem powierzchniami biurowymi, zakupem wyposażenia biurowego i materiałów eksploatacyjnych oraz wszelkich innych działań zmierzających do zagwarantowania stosownej infrastruktury technicznej dla poszczególnych stanowisk pracy.

W celu zapewnienia przestrzegania postanowień Karty Praw Podstawowych EU oraz prawidłowej realizacji zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, w tym osób LGBT+, dla personelu instytucji zarządzającej, instytucji wdrażających, komitetów monitorujących oraz beneficjentów zapewnione będzie wsparcie eksperckie, szkolenia i konferencje tematyczne umożliwiające wymianę dobrych praktyk oraz produkcję i dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości

szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na te przesłanki.

Optymalne wdrażanie Programu opierać się będzie również na wzmocnieniu potencjału beneficjentów i potencjalnych beneficjentów i partnerów poprzez wsparcie przygotowania dowłaściwego wykorzystania funduszy. Specjalistyczne działania szkoleniowe, warsztatowe, edukacyjne i informacyjne mają zapewnić przygotowanie wysokiej jakości projektów nie tylko poprzez poprawę jakości sporządzanej dokumentacji, ale również merytoryczne wsparcie realizacji projektów, wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w tym zakresie, a także upowszechnianie wiedzy z zakresu polityk horyzontalnych UE, wartości europejskich, na których opiera się unijna polityka spójności oraz kwestii środowiskowych i klimatycznych. Dodatkowo wsparcie obejmie również finansowanie działań informacyjno-promocyjnych w formie opisanej poniżej.

Ponadto finansowane będą działania związane z przeprowadzaniem badań ewaluacyjnych, analiz, ekspertyz, ocen czy audytów oraz z utworzeniem i obsługą komitetów (w tym Komitetu Monitorującego), grup roboczych oraz innych ciał dialogu społecznego uczestniczących we wdrażaniu Programu (również szkolenia i inne formy przygotowania ich członków do profesjonalnej realizacji swoich obowiązków) oraz ukierunkowane na współpracę w ramach partnerstwa określonego w art. 8 i art. 36 RWP (partnerzy społeczni, gospodarczy, pozarządowi). Szczególną uwagę położono na wyważone i reprezentatywne zaangażowanie partnerów w prace Komitetu Monitorującego, w tym organizacji pozarządowych niezależnych od władz i ich organów doradczych, aby lepiej odzwierciedlać udział trzeciego sektora w monitorowaniu funduszy UE. Partnerzy zaangażowani w przygotowanie Programu będą mieli możliwość kontynuowania prac w Komitecie Monitorującym 2021-27, tak aby ich wiedza i doświadczenie były wykorzystywane np. przy formułowaniu kryteriów wyboru oraz by mogli wywierać rzeczywisty wpływ na podział funduszy i wybór projektów.

Elementem uzupełniającym powyższe działania będzie utrzymanie odpowiedniego poziomu komunikacji i promocji. Priorytetowa jest poprawa widoczności wsparcia projektów finansowanych z funduszy oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat wpływu funduszy na rozwój województwa i całego kraju. Kluczowa jest także odpowiednia przejrzystość oparta zarówno na odpowiednim eksponowaniu symbolu Unii Europejskiej, jak i zwiększeniu dostępu do informacji na temat wdrażanego Programu. Istotne będzie także zwiększenie świadomości ogółu społeczeństwa na temat wartości UE, zasad horyzontalnych, równości i niedyskryminacji (art. 2 TUE) poprzez prowadzenie kampanii społecznych mające na celu zwalczanie szkodliwych stereotypów dotyczących grup narażonych na dyskryminację. Działania zakładają bieżące informowanie opinii publicznej o postępach wdrażania Programu, m.in. poprzez utrzymanie i rozwój serwisu internetowego poświęconego Programowi, służącego do upowszechniania informacji na temat możliwości aplikowania o dofinansowanie oraz wiedzy o efektach udzielonego wsparcia. Ponadto założenia te wspierane będą przygotowaniem, produkcją i dystrybucją publikacji i innych materiałów promocyjnych, organizacją wydarzeń wszelkiego rodzaju akcji informacyjno-promocyjnych i prowadzeniem kampanii informacyjnych.

Instytucja zarządzająca programem będzie promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów polityki spójności. Beneficjenci będą zachęceni do stosowania większej liczby kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu. Względy środowiskowe (np. kryteria ekologicznych zamówień publicznych) i społeczne, a także zachęty do innowacji zostaną włączone do procedur zamówień publicznych stosowanych zarówno przez beneficjentów, jak i instytucje wdrażające programy.

Wybór projektów odbywać się będzie w trybie niekonkurencyjnym, przewidzianym dla projektów pomocy technicznej. Finansowanie zadań w ramach pomocy technicznej obejmie wszystkie wydatki (także niewymienione powyżej) mieszczące się w zakresie określonym w odpowiednich wytycznych dot. pomocy technicznej i kwalifikowalności wydatków.

Zakres wsparcia wyrażony jest w czterech kategoriach interwencji w ramach funduszy:

- kategoria interwencji 179 – informacja i komunikacja: wydatki dotyczące informacji i promocji;
- kategoria interwencji 180 – przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola: wydatki niezaliczone do pozostałych kategorii;
- kategoria interwencji 181 – ewaluacja i badania, gromadzenie danych: ewaluacja, badania, ekspertyzy, analizy;
- kategoria interwencji 182 – wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów: szkolenia dla pracowników i beneficjentów, pomoc w przygotowaniu dokumentacji, wydatki na organizację posiedzeń sieci, grup, komitetów, etc.

Rozliczanie środków pomocy technicznej z beneficjentami odbywać się będzie w systemie opartym o koszty rzeczywiste. Jednocześnie, w przypadkach określonych w art. 53 ust. 2 RWP (a więc przy projektach, których koszt dofinansowania nie przekracza 200.000 EUR), obowiązkowe będzie stosowanie kosztów uproszczonych w rozliczeniach z beneficjentami pomocy technicznej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

- instytucja zarządzająca Programem,
- instytucja pośrednicząca we wdrażaniu Programu,
- instytucje kluczowe z punktu widzenia realizacji Programu,
- beneficjenci i potencjalni beneficjenci,
- uczestnicy projektów i potencjalni uczestnicy projektów,
- ogół społeczeństwa, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, partnerzy społeczni i gospodarczy.

Wskaźniki

Wskaźniki produktu wraz z odpowiadającymi celami pośrednimi i celami końcowymi – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt.	316	1581
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO150	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	szt.	311	1556
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	1	7
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO153	Liczba posiedzeń komitetów, sieci grup oraz innych spotkań w celu wymiany doświadczeń z partnerami	szt.	19	94
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	szt.	313	1563
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	2	5

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (EUR)
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	179 – informacja i komunikacja	2 417 790
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	180 – przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	43 520 225
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	181 – ewaluacja i badania, gromadzenie danych	1 208 895
8	EFRR	Słabiej rozwinięte	182 – wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	1 208 895

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁸

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFRR	słabiej rozwinięty	02-Uwzględnienie aspektu płci	48 355 805

¹⁸ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

IX. Priorytet 9 – Pomoc techniczna (EFS+)

Interwencja w ramach funduszy:

Działania w ramach pomocy technicznej w perspektywie finansowej 2021-2027 opierać się będą przede wszystkim na zapewnieniu skutecznej i efektywnej realizacji programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego oraz płynnym przejściem pomiędzy kończącym się i kolejnym okresem programowania, co zakłada m.in. odpowiednie przygotowanie, szkolenie, zarządzanie, monitorowanie, ewaluację, widoczność, przejrzystość i komunikację. Osiągnięcie tego założenia będzie możliwe przez kontynuację działań związanych ze wsparciem i dalszym wzmacnianiem potencjału instytucji dotychczas realizujących programy finansowane w ramach funduszy europejskich, co dotyczy zarówno instytucji zarządzającej Programem, jak i instytucji pośredniczącej.

Najważniejsze elementy, na których opierać się będzie rozbudowanie i utrzymanie odpowiedniego potencjału instytucji realizujących Program obejmują dostosowanie systemu zatrudnienia i wynagradzania adekwatnie do wykonywanych zadań i zakresu odpowiedzialności, zapobieganie nadmiernej rotacji pracowników i działania gwarantujące zachowanie pamięci instytucjonalnej systemu. Kluczowe jest również wykorzystanie dotychczasowych doświadczeń i kadr w celu płynnego zakończenia realizacji perspektywy 2014-2020 oraz uruchomienia i realizacji programów 2021-2027.

Realizacja wskazanych celów przewiduje szeroki wachlarz wsparcia dla pracowników instytucji polegający na wdrażaniu stabilnego i konkurencyjnego systemu wynagradzania i świadczeń pozapłacowych, konieczności ciągłego podnoszenia ich kompetencji i wiedzy, zapewnieniu przejrzystych ścieżek kariery ze szczególnym uwzględnieniem osób z mniejszym doświadczeniem, prowadzeniu całościowego programu wdrażania nowych pracowników, kompleksowych działaniach zmierzających do polepszenia komfortu pracy (wysoki poziom zarządzania, przyjazna atmosfera pracy, integracja zespołu, badania satysfakcji zatrudnionych czy rozmowy z odchodzącymi pracownikami) oraz upowszechnianiu elastycznych form pracy, zwłaszcza pracy zdalnej. Ponadto wspierana będzie modernizacja i cyfryzacja procesów zarządzania zasobami ludzkimi, prace nad poprawą wizerunku pracodawcy i zwiększeniem prestiżu miejsca pracy oraz jego należyte wyposażenie i zapewnienie odpowiednich warunków pracy, co obejmuje wydatki związane z utrzymaniem i administrowaniem powierzchniami biurowymi, zakupem wyposażenia biurowego i materiałów eksploatacyjnych oraz wszelkich innych działań zmierzających do zagwarantowania stosownej infrastruktury technicznej dla poszczególnych stanowisk pracy.

W celu zapewnienia przestrzegania postanowień Karty Praw Podstawowych EU oraz prawidłowej realizacji zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, w tym osób LGBT+, dla personelu instytucji zarządzającej, instytucji wdrażających, komitetów monitorujących oraz beneficjentów zapewnione będzie wsparcie eksperckie, szkolenia i konferencje tematyczne umożliwiające wymianę dobrych praktyk oraz produkcję i dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych. W przypadku zasady równości szans kobiet i mężczyzn, jak i w odniesieniu do zasady równości

szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, będzie weryfikowane czy planowany do realizacji projekt nie dyskryminuje nikogo ze względu na te przesłanki.

Optymalne wdrażanie Programu opierać się będzie również na wzmocnieniu potencjału beneficjentów i potencjalnych beneficjentów i partnerów poprzez wsparcie przygotowania dowłaściwego wykorzystania funduszy. Specjalistyczne działania szkoleniowe, warsztatowe, edukacyjne i informacyjne mają zapewnić przygotowanie wysokiej jakości projektów nie tylko poprzez poprawę jakości sporządzanej dokumentacji, ale również merytoryczne wsparcie realizacji projektów, wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w tym zakresie, a także upowszechnianie wiedzy z zakresu polityk horyzontalnych UE, wartości europejskich, na których opiera się unijna polityka spójności oraz kwestii środowiskowych i klimatycznych. Dodatkowo wsparcie obejmie również finansowanie działań informacyjno-promocyjnych w formie opisanej poniżej.

Ponadto finansowane będą działania związane z przeprowadzaniem badań ewaluacyjnych, analiz, ekspertyz, ocen czy audytów oraz z utworzeniem i obsługą komitetów (w tym Komitetu Monitorującego), grup roboczych oraz innych ciał dialogu społecznego uczestniczących we wdrażaniu Programu (również szkolenia i inne formy przygotowania ich członków do profesjonalnej realizacji swoich obowiązków) oraz ukierunkowane na współpracę w ramach partnerstwa określonego w art. 8 i art. 36 RWP (partnerzy społeczni, gospodarczy, pozarządowi). Szczególną uwagę położono na wyważone i reprezentatywne zaangażowanie partnerów w prace Komitetu Monitorującego, w tym organizacji pozarządowych niezależnych od władz i ich organów doradczych, aby lepiej odzwierciedlać udział trzeciego sektora w monitorowaniu funduszy UE. Partnerzy zaangażowani w przygotowanie Programu będą mieli możliwość kontynuowania prac w Komitecie Monitorującym 2021-27, tak aby ich wiedza i doświadczenie były wykorzystywane np. przy formułowaniu kryteriów wyboru oraz by mogli wywierać rzeczywisty wpływ na podział funduszy i wybór projektów.

Elementem uzupełniającym powyższe działania będzie utrzymanie odpowiedniego poziomu komunikacji i promocji. Priorytetowa jest poprawa widoczności wsparcia projektów finansowanych z funduszy oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat wpływu funduszy na rozwój województwa i całego kraju. Kluczowa jest także odpowiednia przejrzystość oparta zarówno na odpowiednim eksponowaniu symbolu Unii Europejskiej, jak i zwiększeniu dostępu do informacji na temat wdrażanego Programu. Istotne będzie także zwiększenie świadomości ogółu społeczeństwa na temat wartości UE, zasad horyzontalnych, równości i niedyskryminacji (art. 2 TUE) poprzez prowadzenie kampanii społecznych mające na celu zwalczanie szkodliwych stereotypów dotyczących grup narażonych na dyskryminację. Działania zakładają bieżące informowanie opinii publicznej o postępach wdrażania Programu, m.in. poprzez utrzymanie i rozwój serwisu internetowego poświęconego Programowi, służącego do upowszechniania informacji na temat możliwości aplikowania o dofinansowanie oraz wiedzy o efektach udzielonego wsparcia. Ponadto założenia te wspierane będą przygotowaniem, produkcją i dystrybucją publikacji i innych materiałów promocyjnych, organizacją wydarzeń wszelkiego rodzaju akcji informacyjno-promocyjnych i prowadzeniem kampanii informacyjnych.

Instytucja zarządzająca programem będzie promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów polityki spójności. Beneficjenci będą zachęceni do stosowania większej liczby kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu. Względy środowiskowe (np. kryteria ekologicznych

zamówień publicznych) i społeczne, a także zachęty do innowacji zostaną włączone do procedur zamówień publicznych stosowanych zarówno przez beneficjentów, jak i instytucje wdrażające programy.

Wybór projektów odbywać się będzie w trybie niekonkurencyjnym, przewidzianym dla projektów pomocy technicznej. Finansowanie zadań w ramach pomocy technicznej obejmie wszystkie wydatki (także niewymienione powyżej) mieszczące się w zakresie określonym w odpowiednich wytycznych dot. pomocy technicznej i kwalifikowalności wydatków.

Zakres wsparcia wyrażony jest w czterech kategoriach interwencji w ramach funduszy:

- kategoria interwencji 179 – informacja i komunikacja: wydatki dotyczące informacji i promocji;
- kategoria interwencji 180 – przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola: wydatki niezaliczone do pozostałych kategorii;
- kategoria interwencji 181 – ewaluacja i badania, gromadzenie danych: ewaluacja, badania, ekspertyzy, analizy;
- kategoria interwencji 182 – wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów: szkolenia dla pracowników i beneficjentów, pomoc w przygotowaniu dokumentacji, wydatki na organizację posiedzeń sieci, grup, komitetów, etc.

Rozliczanie środków pomocy technicznej z beneficjentami odbywać się będzie w systemie opartym o koszty rzeczywiste. Jednocześnie, w przypadkach określonych w art. 53 ust. 2 RWP (a więc przy projektach, których koszt dofinansowania nie przekracza 200.000 EUR), obowiązkowe będzie stosowanie kosztów uproszczonych w rozliczeniach z beneficjentami pomocy technicznej.

Główne grupy docelowe:

- instytucja Zarządzająca Programem,
- instytucja pośrednicząca we wdrażaniu Programu,
- instytucje kluczowe z punktu widzenia realizacji Programu,
- beneficjenci i potencjalni beneficjenci,
- uczestnicy projektów i potencjalni uczestnicy projektów,
- ogół społeczeństwa, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, partnerzy społeczni i gospodarczy.

Wskaźniki:

Tabela: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt.	153	763
9	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO150	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	szt.	208	1038
9	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	1	2
9	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	szt.	306	1531
9	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	2	5

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięte	179 – informacja i komunikacja	814 561
9	EFS+	Słabiej rozwinięte	180 – przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	14 662 088
9	EFS+	Słabiej rozwinięte	181 – ewaluacja i badania, gromadzenie danych	407 280
9	EFS+	Słabiej rozwinięte	182 – wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	407 280

Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (EUR)
---------------	---------	-------------------	-----	-------------

Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁹

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----	---------------

¹⁹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

9	EFS+	słabiej rozwinięty	02- Uwzględnienie aspektu płci	16 291 209
---	------	-----------------------	--------------------------------------	------------

3. Plan finansowania

Tabela 10. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	0	192 011 040	199 440 654	208 264 531	217 450 276	95 024 737	95 024 739	100 039 735	100 039 735	1 207 295 447
EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	0	64 175 109	66 678 831	69 652 899	72 752 578	31 815 418	31 815 418	33 511 848	33 511 848	403 913 949
Ogółem		0	256 186 149	266 119 485	277 917 430	290 202 854	126 840 155	126 840 157	133 551 583	133 551 583	1 611 209 396

Tabela 11. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Cel polityki lub pomoc techniczna	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia Unii	Fundusz	Kategoria regionu	Wkład Unii	Wkład Unii (kwoty zaokrąglone)		Wkład krajowy			Ogółem	Stopa dofinansowania
					Ogółem	Bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	ogółem	wkład publiczny	wkład prywatny		
					a=b+c	b	c	d=e+f	e	f	g=d+a	h=a/g
1	1	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	226 400 000	189 820 224,00	36 579 776,00	39 962 344	9 590 963,00	30 371 381,00	266 362 344	85%
2	2	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	268 190 771	224 858 800,00	43 331 971,00	47 338 922	18 935 569,00	28 403 353,00	315 529 693	85%
2	3	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	80 000 000	67 074 284,00	12 925 716,00	14 120 970	14 120 970,00	0,00	94 120 970	85%
3	4	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	228 303 739	191 416 373,00	36 887 366,00	40 298 377	40 298 377,00	0,00	268 602 116	85%
4	5	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	205 045 133	171 915 694,00	33 129 439,00	36 192 951	30 402 079,00	5 790 872,00	241 238 084	85%
4	6	Ogółem	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	387 622 740	324 930 343,00	62 692 397,00	68 420 112	47 894 078,00	20 526 034,00	456 042 852	85%
5	7	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	151 000 000	126 602 711,00	24 397 289,00	26 647 059	25 847 647,00	799 412,00	177 647 059	85%
PT	8	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	48 355 804	40 542 887,00	7 812 917,00	8 535 386	8 108 617,00	426 769,00	56 891 190	85%
PT	9	Ogółem	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	16 291 209	13 656 340,00	2 634 869,00	2 875 596	2 731 816,00	143 780,00	19 166 805	85%
Ogółem			EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	1 207 295 447	1 012 230 973,00	195 064 474,00	213 096 009	147 304 222	65 791 787	1 420 391 456	85%
Ogółem			EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	403 913 949	338 586 683,00	65 327 266,00	71 295 708	50 625 894	20 669 814	475 209 657	85%
Suma całkowita					1 611 209 396	1 350 817 656,00	260 391 740,00	284 391 717	197 930 116	86 461 601	1 895 601 113	85%

4. Warunki podstawowe

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 12: Warunki podstawowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR FS EFS+ EFMRA FST FAM, IZGW FBW	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Kryterium 1	T	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
				Kryterium 2	T		UZP posiada dostęp do wszystkich danych wymaganych w ramach warunkowości podstawowej (dane pochodzą z bazy TED prowadzonej przez KE oraz ze sprawozdań rocznych przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających) z wyjątkiem danych dotyczących finalnej ceny po wykonaniu zamówienia. Zgodnie jednak z aktualnym brzmieniem warunku, dane dotyczące finalnej ceny są wymagane tylko, jeśli krajowe systemy przewidują/gromadzą takie informacje.
				Kryteria 3,4 i 5.	T		Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zмовы przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKiK. Pomiędzy UZP i UOKiK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa	EFRR FS EFS+ EFMRA FST Nie dotyczy FAM, IZGW i FBW	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Kryterium 1	T	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf	Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 362) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o pomoc publiczną informacje umożliwiające stwierdzenie, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy.
				Kryterium 2	T		Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK (a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Zgodnie z ww. ustawą, Prezes UOKiK opiniuje projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym projekty finansowane w ramach środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przez Komisją oraz monitoruje pomoc publiczną udzielaną przedsiębiorcom. Ustawa reguluje także obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej polskim przedsiębiorcom, tj.: gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji związanych z pomocą publiczną.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych	EFRR FS EFS+ EFMRA FST FAM IZGW FBW	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Kryterium 1	T	Instytucja Zarządzająca zapewni stosowanie i wdrożenie postanowień KPP w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027.	Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia artykułów KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
				Kryterium 2	T		Procedura uwzględnia obowiązek IZ Programu w zakresie przygotowania rocznej zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM podejmuje decyzję o podjęciu właściwych działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	EFRR FS EFS+ EFMRA FST FAM IZGW FBW	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Kryterium 1	T	https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218 Instytucja Zarządzająca zapewni stosowanie i wdrożenie postanowień KPON w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027.	Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. wypełnia wskazane kryteria poprzez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących: – określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie – wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie, – zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań – ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań, – zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnionych zapisów Strategii.
				Kryterium 2 i 3	T		Opracowano procedurę dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładającą na IZ Programu obowiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Procedura obejmuje weryfikację zgodności z KPON zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
1.1.Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Tak	Kryterium 1	T	RIS3 WZP 2030 https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/ris3_wzp.pdf Polityka Gospodarcza Województwa Zachodniopomorskiego https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/polityka_gospodarcza_wz_2021_0.pdf Raport z wypełnienia przez Województwo Zachodniopomorskie Warunkowości CP1 https://smart.wzp.pl/inteligentne-specjalizacje/warunkowosc-cp1	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zostanie wykazane w Umowie Partnerstwa. Na poziomie regionalnym: „Wąskie gardła” dyfuzji innowacji w województwie zachodniopomorskim: – Wewnętrzne ○ Niski potencjał kadrowy przedsiębiorstw sprzyjający kreowaniu potrzeb w zakresie wdrażania innowacji, ○ Nastawienie przedsiębiorstw wobec działań rozwojowych, ○ Niewystarczające umiejętności pozyskiwania specjalistycznej wiedzy i informacji, – Zewnętrzne ○ Utrudniony dostęp do finansowania dającego możliwość wdrażania wysokokosztowych działań czy technologii, ○ Ograniczone możliwości korzystania ze wsparcia wyspecjalizowanych podmiotów. „Wąskie gardła” cyfryzacji w województwie zachodniopomorskim: ○ Wysokie koszty technologii ICT, ○ Brak wystarczających kompetencji kadr, ○ Niewystarczający dostęp do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną, ○ Brak świadomości kadr zarządzających co do korzyści związanych z cyfryzacją Brak dostępności do infrastruktury poza większymi ośrodkami miejskimi.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 2	T	Regulamin Organizacyjny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego https://bip.wzp.pl/sites/bip.wzp.pl/files/articles/regorg06122021.pdf RIS3 WZP 2030 https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/ris3_wzp.pdf Polityka Gospodarcza Województwa Zachodniopomorskiego https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/polityka_gospodarcza_wz_2021_0.pdf Raport z wypełnienia przez Województwo Zachodniopomorskie Warunkowości CP1 https://smart.wzp.pl/inteligentne-	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zostanie wykazane w Umowie Partnerstwa. Na poziomie regionalnym: – Nadzór oraz koordynację wdrażania RIS3 WZ prowadzi Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego wspierany przez komórki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego odpowiedzialne za rozwój gospodarki i innowacyjności. Zarząd podejmuje uchwały w sprawach dotyczących wdrażania, monitoringu, ewaluacji i aktualizacji RIS3 WZ oraz dokumentów z nią powiązanych. Określa system instytucjonalny wdrażania strategii i jego ewentualne modyfikacje. Tworzy jednocześnie warunki sprzyjające osiągnięciu założeń RIS3 WZ oraz efektywności procesu przedsiębiorczego odkrywania. – Rolę koordynatora prac w obszarze wdrażania i aktualizacji RIS3 WZ, realizowanych w ramach struktur Urzędu pełni Centrum Inicjatyw Gospodarczych z Biurem ds. Innowacyjności i Inteligentnych Specjalizacji. Jego działalność od początku funkcjonowania oparta jest m.in. na koordynowaniu procesu wyznaczania i zarządzania inteligentnymi specjalizacjami oraz procesu przedsiębiorczego odkrywania w województwie zachodniopomorskim.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						specjalizacje/warunkowosc-cp1	
				Kryterium 3	T	RIS3 WZP 2030 https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/ris3_wzp.pdf Baza wiedzy o Pomorzu Zachodnim http://eregion.wzp.pl Raport z wypełnienia przez Województwo Zachodniopomorskie Warunkowości CP1 https://smart.wzp.pl/inteligentne-specjalizacje/warunkowosc-cp1	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zostanie wykazane w Umowie Partnerstwa. Na poziomie regionalnym: System monitorowania składa się w głównej mierze z czterech komponentów: – Komponent horyzontalny – służący do monitorowania realizacji czterech strategicznych celów horyzontalnych. Do każdego celu operacyjnego przyporządkowane zostały przynajmniej trzy wskaźniki monitorowania. – Komponent specjalizacyjny – jego zadaniem jest identyfikacja, weryfikacja i ocena inteligentnych specjalizacji Pomorza Zachodniego oraz monitorowanie ich rozwoju na poziomie strategicznym. Każda specjalizacja będzie oceniana w trzech niezależnych kryteriach: gospodarczym, aktywności przedsiębiorstw oraz innowacyjności. – Komponent wdrożeniowy – służy monitorowaniu wdrażania strategii za pomocą regionalnego programu operacyjnego. – Komponent benchmarkingowy – benchmarking w wymiarze europejskim i krajowym umożliwi porównywanie działalności innowacyjnej i rozwoju specjalizacji Pomorza Zachodniego z innymi regionami UE na poziomie NUTS-2.
				Kryterium 4	T	RIS3 WZP 2030	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zostanie wykazane w Umowie Partnerstwa.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/ris3_wzp.pdf Polityka Gospodarcza Województwa Zachodniopomorskiego https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/polityka_gospodarcza_wz_2021_0.pdf Raport z wypełnienia przez Województwo Zachodniopomorskie Warunkowości CP1 https://smart.wzp.pl/inteligentne-specjalizacje/warunkowosc-cp1 Inteligentne Specjalizacje Województwa Zachodniopomorskiego http://smart.wzp.pl/inteligentne-specjalizacje	Na poziomie regionalnym: – W województwie przyjęto zasadę wieloetapowego, ewolucyjnego stosowania procesu przedsiębiorczego odkrywania, w którym istotną rolę odgrywają przedsiębiorstwa oraz eksperci ze świata nauki, co w połączeniu z analizami rynkowymi i statystycznymi, buduje silną podstawę sprawnego diagnozowania społeczno-gospodarczego potencjału regionu. – Z reguły proces ten toczy się na drodze prób i błędów oraz eksperymentów z nowymi rodzajami działalności, w który to Pomorze Zachodnie stara się angażować wszystkich potencjalnych interesariuszy. – Dzięki integracji oraz syntezie rozproszonej i fragmentarycznej wiedzy ze świata biznesu, nauki i technologii można trafnie zidentyfikować mocne strony i potrzeby regionu, a przez to skutecznie wspierać rozwój innowacji. – Ponadto wprowadza się model zarządzania PPO dla poszczególnych inteligentnych specjalizacji, polegającego w głównej mierze na testowaniu szeregu działań animacyjnych, których głównym celem będzie konsolidacja danego środowiska.
				Kryterium 5	T	Raport z wypełnienia przez Województwo Zachodniopomorskie Warunkowości CP1 https://smart.wzp.pl/inteligentne-specjalizacje/warunkowosc-cp1	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zostanie wykazane w Umowie Partnerstwa. Lista proponowanych działań na poziomie regionalnym: – Wzmacnianie współpracy w obrębie funkcjonującego ekosystemu innowacji – System badań naukowych i innowacji

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						RIS3 WZP 2030 https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/ris3_wzp.pdf Polityka Gospodarcza Województwa Zachodniopomorskiego https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/polityka_gospodarcza_wz_2021_0.pdf	– Wzmacnianie potencjału instytucji otoczenia biznesu – Podejmowanie działań mających na celu zmianę postawy pracowników jednostek naukowych, aby w większym stopniu angażowali się w badania stosowane i prace rozwojowe – Opracowanie bazy informacyjnej na temat obecnej i przyszłej infrastruktury naukowo-badawczej w regionie – Organizacja warsztatów o charakterze smart lab w obrębie danej branży lub technologii – Wzmacnianie współpracy między sferą nauki i biznesu – Cykliczne badania i analizy dotyczące rozwoju określonych sektorów społeczno-gospodarczych – Opracowanie regionalnego planu rekomendowanych interdyscyplinarnych badań w dziedzinach uznanych za inteligentne specjalizacje regionu – Upowszechnienie informacji o działalności takich podmiotów jak centra transferu technologii

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 6	T	Polityka Gospodarcza Województwa Zachodniopomorskiego https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/polityka_gospodarcza_wz_2021_0.pdf Raport z wypełnienia przez Województwo Zachodniopomorskie Warunkowości CP1 https://smart.wzp.pl/inteligentne-specjalizacje/warunkowosc-cp1 RIS3 WZP 2030 https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/ris3_wzp.pdf Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego 2030 http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/pos_wz_2030.pdf Polityka ekologiczna województwa zachodniopomorskiego http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/polityka_ekologiczna_2021_wojewodztwa_zachodniopomorskiego_0.pdf	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zostanie wykazane w Umowie Partnerstwa. Działania na rzecz zarządzania transformacją przemysłową na Pomorzu Zachodnim: – Transformacja w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (Projekty - Gress, Step, Friendly House, Farmying). – Transformacja cyfrowa i w kierunku przemysłu 4.0 (Wdrażanie e-Usług, e-Zdrowie, e-Produkcja, e-Turystyka, Cyfrowe Uniwersytety, Inżynieria Produkcji w Przemysle 4.0, Catching-Up Regions, Projekt Transform 4.0). – Transformacja w kierunku gospodarki neutralnej klimatycznie (Zachodniopomorski Program Antysmogowy, Zakup pociągów hybrydowych, budynki pasywne, planowanie przestrzenne OZE, Program Społecznik, popularyzacja OZE, Projekt Last Mile, Projekt More, Projekt Envisum, wsparcie energetyki odnawialnej, I Szczyt Klimatyczny). – Transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej (2021 Rokiem Ekologicznym, Inicjatywa Modelowy Zielony Region, Strategia Rozwoju Elektromobilności Miasta Szczecina 2035).

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 7	T	Priorytety Współpracy Zagranicznej Województwa Zachodniopomorskiego http://eregion.wzp.pl/strategie/priorytety-wspolpracy-zagranicznej-wojewodztwa-zachodniopomorskiego Polityka Gospodarcza Województwa Zachodniopomorskiego https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/polityka_gospodarcza_wz_2021_0.pdf Raport z wypełnienia przez Województwo Zachodniopomorskie Warunkowości CP1 https://smart.wzp.pl/inteligentne-specjalizacje/warunkowosc-cp1 RIS3 WZP 2030 https://smart.wzp.pl/sites/default/files/pliki/ris3_wzp.pdf	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zostanie wykazane w Umowie Partnerstwa – Działania związane z regionem Morza Bałtyckiego wspierają firmy w nawiązywaniu współpracy międzynarodowej oraz wymianie doświadczeń w zakresie rozwoju inteligentnych specjalizacji, m.in. w sferze ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, czy regionalnych strategiach energetycznych. – Region aktywnie wspiera inicjatywy promujące postawy przedsiębiorcze przy współudziale partnerów z krajów nadbałtyckich oraz zachodniej Europy. Konsekwentnie realizowane są działania na rzecz budowy efektywnego ekosystemu wspierania innowacji i przedsiębiorczości. – Z kolei na pograniczu niemieckim prowadzone są działania związane z promowaniem atrakcji kulturowych jako potencjału do dalszego rozwoju gospodarczego. – Z państwami azjatyckimi wzmacniana jest współpraca dydaktyczno-naukowa, a także działania na rzecz wymiany gospodarczej i turystycznej. – Projekty realizowane w ramach dostępnych dla Województwa programów międzynarodowych: – Interreg V A Meklemburgia pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska, – Interreg Południowy Bałtyk 2014-2020, – Interreg Region Morza Bałtyckiego 2014-2020, – Interreg Europa Środkowa 2014-2020 – Interreg Europe 2014-2020.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
1.2.Krajowy lub regionalny plan sieci szerokopasmowej	EFRR	Udoskonalanie łączności cyfrowej	Tak	Kryterium 1	T	https://mc.bip.gov.pl/programy-realizowane-w-mc/narodowy-plan-szerokopasmowy.html	Narodowy Plan Szerokopasmowy w zakresie zapewnienia stacjonarnego dostępu do internetu wskazuje lukę inwestycyjną i finansową spełnienia w Polsce następujących celów Europejskiej Agendy Cyfrowej oraz Komunikatu ws. społeczeństwa gigabitowego (rozdział 3): a) powszechny dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s do roku 2020, b) dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s, z możliwością modernizacji do przepustowości mierzonych w Gb/s, dla wszystkich gospodarstw domowych do roku 2025, c) dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 1 Gb/s dla wszystkich miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego do roku 2025; d) dostęp do w pełni rozwiniętych komercyjnych usług w sieciach 5G w co najmniej 1 głównym mieście do 2020 roku oraz dostęp do usług w sieciach 5G we wszystkich głównych obszarach miejskich oraz wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych do roku 2025 (rozdział 4).

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 2	T		NPS zawiera (rozdział 5) zapisy spełniające kryterium w zakresie modeli interwencji publicznych uzasadnionych różnymi modelami inwestycyjnymi, które zapewniają m.in. dostępność usług w sensie ekonomicznym i otwartość sieci, a także są dostosowane do różnych form i źródeł pomocy finansowej, adekwatnej do zidentyfikowanych zawodności rynku. Modele interwencji publicznej zostały zdelimitowane w odniesieniu do źródła pochodzenia środków przeznaczonych na wsparcie inwestycji szerokopasmowych (środki europejskie/środki krajowe i quasi-komercyjne) oraz na formę wsparcia (bezzwrotna dotacja, instrumenty zwrotne i pomoc zwrotna, partnerstwo publiczno-prywatne oraz inwestycje kapitałowe).
				Kryterium 3	T		NPS w rozdziale 5 i 6 zawiera opis środków służących podaży i popytowi, w tym bezpośrednio usprawniających inwestycje szerokopasmowe oraz wzmacniające wykorzystanie usług dostępu do sieci wysokich przepustowości. Działania wspierające inwestycje szerokopasmowe zostały skupione wokół eliminowania barier administracyjno-prawnych w telekomunikacyjnym procesie inwestycyjnym i działań o charakterze wykonawczym (od odpowiedzialnej aktywności regulacyjnej krajowego organu regulacyjnego dla rynku telekomunikacyjnego – Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej – oraz organu ochrony konkurencji – Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – do ogólnokrajowych kampanii informacyjnych

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							dotyczących inwestycji szerokopasmowych). Z kolei działania wspierające popyt na usługi dostępu do szybkiego internetu polegać będą m.in. na udostępnianiu narzędzi agregujących popyt, kampaniach społecznych wzmacniających świadomość korzyści płynących z korzystania z szybkiego internetu oraz ewentualnych działaniach finansowych, wspierających potrzebujących użytkowników końcowych w zapewnieniu możliwości korzystania z tych usług.
				Kryterium 4	T		Departament Telekomunikacji funkcjonujący w strukturze urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw informatyzacji pełni funkcję Broadband Competence Office i krajowego punktu kontaktowego do spraw rozwoju sieci szerokopasmowych.
				Kryterium 5	T		Monitoring będzie prowadzony przez koordynatora NPS we współpracy z regulatorem rynku telekomunikacyjnego – Prezesem Urzędu Komunikacji Elektronicznej przy użyciu standardowych wskaźników monitoringowych.
2.1.Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	EFRR, FS	Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	Nie	Kryterium 1	N		Długoterminowa strategia renowacji budynków wyznacza cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050, które zostały określone w scenariuszu rekomendowanym renowacji budynków, a także przedstawia analizę różnych wariantów realizacji renowacji: 1. scenariusz szybkiej i głębokiej termomodernizacji, 2. scenariusz termomodernizacji etapowej, 3. scenariusz rekomendowany (rozdział 9). Ponadto, zawiera szczegółowe zestawienie krajowych polityk oraz

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							narzędzi finansowych wspierających renowację budynków, do których przedstawiono wykaz środków budżetowych (rozdział 5). Dodatkowo DSRB zawiera orientacyjną skalę wsparcia renowacji budynków (rozdział 9), oraz wskazuje mechanizmy ułatwiające inwestorem podejmowanie i przeprowadzanie renowacji budynków (rozdział 8). DSRB zawiera wytyczne w zakresie dalszych działań dotyczących wsparcia renowacji budynków w Polsce. DSRB poza wypełnieniem wymogów wynikających z warunku 2.1, spełnia również wymagania nałożone art. 2a dyrektywy 2010/31/UE.
				Kryterium2	N		Kryterium dotyczące działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii należy uznać za spełnione w oparciu o przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 30 grudnia 2019 r. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030. Ponadto, w dniu 16 czerwca 2021 r., za pośrednictwem Stałego Przedstawiciela RP przy UE, przekazano do Dyrekcji Generalnej ds. Energii (DG ENER) Komisji Europejskiej dokument pn. Informacja w sprawie metod i środków stosowanych w Polsce służących wdrożeniu art. 7, 7a i 7b dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej - zawierający opis szczegółowej metody funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz alternatywnych środków z dziedziny polityki, o których mowa w art. 7a oraz 7b ww. dyrektywy. W wymienionych dokumentach zawarto informacje na temat działań podjętych i

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							planowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii, w tym m.in. łącznej kwoty wymaganych oszczędności w zakresie końcowego wykorzystania energii w terminie do 31 grudnia 2030 r.
2.2.Zarządzenie w sektorze energii	EFRR, FS	Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Tak	Kryterium 1 i 2	T	https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. : • 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., • 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnych, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie. • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, • redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
2.3. Skuteczne wspieranie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej Unii	EFRR, FS	Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Tak	Kryterium 1	T	Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (dalej: „ustawa OZE”): http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478Lj.pdf Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz. U. 2021 poz. 234): https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234Lj.pdf	Instrumenty służące osiągnięciu celu OZE: - Głównym mechanizmem jest aukcyjny system wsparcia. W ramach aukcji OZE zakontraktowano w l. 2016-2018 - ok. 2000 MW, w 2019 r. – ok. 3000 MW, w 2020 - ok. 2500 MW oraz ok. 2500 MW w 2021 r. Nowelizacja ustawy OZE przedłuży okres udzielania pomocy publicznej w systemie aukcyjnym oraz systemach FIT/FIP. - Systemy cen i premii gwarantowanych FIT/FIP dedykowanych małym wytwórcom OZE w technologii biogazowej, biomasowej oraz hydroenergetycznej. - Prosumencki system opustów oparty o rozliczenia energii z mikroinstalacji w ramach net-meteringu. - Program "Mój Prąd" do 2020 roku zapewnił wsparcie dla 1200 MW. W lipcu 2021 r. rozpoczął się nabór do jego 3. edycji. Kolejna, poszerzona o nowe elementy, tj. punkty ładowania samochodów elektrycznych czy magazyny energii jest w trakcie przygotowania. - Programy "Energia Plus" dla przedsiębiorców i „Agroenergia” dedykowany rolnikom.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							Morskie farmy wiatrowe umożliwią skokowy przyrost mocy zainstalowanej OZE. Rozwój tej technologii będzie stanowić centralny element do osiągnięcia celów energetyczno-klimatycznych.
				Kryterium 2	T	Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci (Dz. U. 2017 poz. 1084), http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D20171084.pdf	Promowaniu rozwoju OZE w zakresie produkcji ciepła i chłodu służą: - Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii poszerzające katalog podmiotów zobowiązanych do zakupu ciepła z OZE. - Program „Czyste Powietrze umożliwiający wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy i termomodernizację budynków-kontynuacja do 2029 r. - W celu rozwoju produkcji ciepła i chłodu z OZE powołano Zespół ds. określenia modelu funkcjonowania rynku ciepła, który opracował wstępną Strategię dla Ciepłownictwa, określającą kierunki transformacji sektora w Polsce w odniesieniu do niskoemisyjności, która będzie stanowić podstawę dla działań w najbliższych latach. Ostateczna wersja ww. strategii powstanie do końca 2021 r. - Ponadto programy wsparcia inwestycyjnego w zakresie indywidualnych

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							źródeł ciepła z OZE, takie jak program "Czyste powietrze" oraz inne programy podlegać będą stosownym zmianom i udoskonaleniom, a zależności od potrzeb otrzymają komplementarne wsparcie.
2.4.Skuteczne ramy zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami.	EFRR, FS	Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Tak	Kryterium 1	T		Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka zawiera w szczególności rozdziały opisujące: 1) identyfikację ryzyka, analizę oraz szacowanie, 2) typologię zagrożeń, 3) matrycę ryzyka, 4) zagrożenia naturalne, 5) zagrożenia cywilizacyjne i powodowane intencjonalną działalnością człowieka 6) potencjalne skutki dla ludności, gospodarki, mienia infrastruktury i środowiska naturalnego;
				Kryterium 2 i 3	T		Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1) cele strategiczne, 2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: – współpraca między siłami uczestniczącymi – zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju – procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, – procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania – komunikację ryzyka – organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, – zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód – procedury uruchamiania rezerw strategicznych – priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej – finansowanie.
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-ściekowym	EFRR, FS	Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Nie				Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR, FS	Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	Tak	Kryterium 1	T	Spełnienie kryterium zapewniają: KPGO 2022, nowo dodany załącznik do KPGO 2022. Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf	KPGO 2022 z nowo dodanym w 2021 r. załącznikiem zawiera aktualną w odniesieniu do obszaru całego kraju analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla poszczególnych rodzajów odpadów z uwzględnieniem ilości, składu morfologicznego i źródeł ich powstawania. Analiza Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego (IOŚ-PIB), stanowiąca podstawę do opracowania ww. załącznika do KPGO 2022, jako elementu realizującego m.in. warunek 2.6 w części dot. określenia luki inwestycyjnej w sektorze

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	odpadowym, zawiera analizę dotyczącą aktualnego stanu, w tym ocenę istniejącego potencjału instalacji gospodarki odpadami i PSZOK oraz prognozy zmian ilości i jakości wytwarzanych w Polsce odpadów komunalnych w perspektywie lat 2019-2035. Analizę sporządzono na podstawie danych wejściowych dla 2018 r. (najnowsze dostępne). Bazą do określenia zapotrzebowania inwestycyjnego była przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa wytwarzania odpadów komunalnych w szczególności na podstawie danych GUS, sprawozdań marszałków województw z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi i dostępnych badań składu morfologicznego.
				Kryterium 2	T	Spełnienie kryterium poprzez KPGO 2022 Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf Link do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego	KPGO zawiera ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym zakresu rzeczowego i terytorialnego selektywnego zbierania oraz środków usprawniających jej działanie, a także potrzeby nowych systemów zbiórki. W wyniku tej oceny w KPGO wskazano potrzebę wprowadzenia jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju, które następnie zostały określone w rozporządzeniu ws. szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Załącznik do KPGO 2022, na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb w zakresie systemu selektywnego zbierania, wskazuje, że w

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						zbierania wybranych frakcji odpadów http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2017000019/O/D20170019.pdf Link do rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000906/O/D20210906.pdf	kolejnych latach powinien nastąpić rozwój PSZOK wraz z punktami napraw i wymiany rzeczy używanych oraz określa potrzeby w tym zakresie.
				Kryterium 3	T	Spełnione poprzez przyjęcie nowego załącznika do KPGO 2022 Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	Na rzecz realizacji kryterium została przeprowadzona Analiza IOŚ-PIB oraz opracowany i opublikowany w roku 2021 Załącznik do KPGO 2022, w których zawarto ocenę potrzeb inwestycyjnych w skali kraju w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, infrastruktury selektywnego zbierania odpadów oraz instalacji do przetwarzania odpadów. Po przeprowadzonych analizach zidentyfikowano jako priorytetowe instalacje do recyklingu oraz działania inwestycyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. W załączniku przedstawiono również informacje o źródłach finansowania kosztów eksploatacji i utrzymania instalacji w kraju.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 4	T	Spełnione poprzez art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. c) ustawy o odpadach, KPGO 2022, załącznik do KPGO 2022, WPGO Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	Uchwalanie i obowiązywanie planów gospodarki odpadami reguluje ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, zgodnie z którą plany gospodarki odpadami opracowuje się na poziomie krajowym i wojewódzkim. WPGO powinien być zgodny z KPGO i służyć realizacji zawartych w nim celów, które należy uznać jako uniwersalne w skali całego kraju. Wobec tego Załącznik do KPGO 2022 – ocena luki inwestycyjnej - zawiera oszacowanie potrzeb na moce przerobowe instalacji w skali kraju. Funkcjonująca i planowana infrastruktura wraz z lokalizacją i przepustowością dotyczące odpadów komunalnych określone są natomiast wprost w planach inwestycyjnych (załącznik do WPGO), w których procesie przyjmowania bierze udział minister do spraw klimatu, aby zapewnić jednolite zasady planowania w gospodarce odpadami dla całego kraju. W uzasadnionych przypadkach KPGO 2022 określa kryteria lokalizacji instalacji i obiektów gospodarki odpadami, tj. w zakresie: lokalizacji PSZOKów; instalacji dla odpadów medycznych i weterynaryjnych; składowania odpadów w podziemnych wyrobiskach górniczych, np. z grupy 01, 06 i 10 i innych również niebezpiecznych np. z procesów oczyszczania spalin.
2.7. Ramy działań priorytetowych w przypadku koniecznych środków ochrony	EFRR,FS	Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz	Tak	Kryterium 1	T	Link do dokumentu:	Działania dotyczące utrzymania dotychczasowej gospodarki na terenach siedlisk gatunków przyrodniczych i poprawie ich ochrony w formie czynnej, przewidują m.in.:

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
obejmujących dofinansowanie unijne		zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia				http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/PAF_icon.pdf	• zachowanie siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków, w tym: – ekstensywna gospodarka rolna, rybacka i leśna uwzględniająca ochronę siedlisk – zabezpieczenie/odtworzenie miejsc rozrodu gatunków chronionych – wykup gruntów • odtwarzanie zdegradowanych siedlisk i wzmacnianie zagrożonych gatunków: – powstrzymanie naturalnej sukcesji siedlisk – przywrócenie/polepszenie reżimu hydrologicznego – zwalczanie gatunków ekspansywnych/obcych – restytucja gatunków zagrożonych – udrożnienie ciągłości korytarzy ekologicznych – utrzymanie ośrodków hodowli/rehabilitacji dzikich zwierząt. • wsparcie zarządzania i nadzoru nad obszarami Natura 2000: – opracowanie/aktualizacja planów zadań ochronnych /planów ochrony wszystkich obszarów Natura 2000 – monitoring sieci Natura 2000 – badania i działania dot. edukacji i komunikacji dot. ochrony obszarów sieci Natura 2000 – budowa /rozwój infrastruktury turystycznej rozprowadzającej ruch turystyczny na obszarach sieci Natura 2000.
3.1.Kompleksowe planowanie transportu	EFRR i FS	Rozwój odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej, bezpiecznej,	Nie	Kryterium 1	N		Kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., oraz stosownych dokumentów wdrożeniowych a także

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
na odpowiednim poziomie		zrównoważonej i intermodalnej sieci TEN-T					przygotowanie i wdrożenie Zintegrowanego Modelu Ruchu.
				Kryterium 2	N		Kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie KPEIK oraz zapewnienie zgodności dokumentów wdrożeniowych z tym dokumentem
				Kryterium 3	N		Kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., oraz stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T
				Kryterium 4	N		Kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. przyjęcie stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem inwestycje poza korytarzami sieci bazowej TEN-T
				Kryterium 5	N		Kryterium spełnione poprzez bieżące przekazywanie informacji do KE w oparciu o przyjęty Narodowy Plan Wdrażania ERTMS w Polsce o statusie zabudowy ERTMS na infrastrukturze kolejowej
				Kryterium 6	N		Kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. i stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem kwestie transportu multimodalnego
		Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej					

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 7	N		Kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Krajowych ram polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych oraz zapewnienie zgodności stosownych dokumentów wdrożeniowych z tym dokumentem
				Kryterium 8	N		Kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Programu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego na lata 2021 – 2030 wraz ze stosownymi dokumentami wdrożeniowymi sektora drogowego, obejmującymi kwestie bezpieczeństwa ruchu drogowego.
				Kryterium 9	N		Kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie stosownych programów utrzymaniowych w odniesieniu do infrastruktury, znajdującej się w zarządzie państwa
4.1.Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy	EFRR EFS+	EFRR Poprawa skuteczności i poziomu włączenia społecznego rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie ekonomii społecznej EFS+ Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób	Tak	Kryterium 1	T	Spełnienie kryterium zapewnia Indywidualny Planu Działania (IPD) -art. 34a Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf	Urząd pracy ma obowiązek przygotować IPD dla każdego bezrobotnego w terminie 60 dni od dnia rejestracji w urzędzie. Urząd pracy ustalając sytuację bezrobotnego i dostosowując dla niego pomoc bierze pod uwagę wiele czynników, m.in. wykształcenie, doświadczenie zawodowe, umiejętności i uprawnienia zawodowe, dyspozycyjność, czas pozostawania bez pracy, miejsce zamieszkania, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy i możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Ww. informacje pozyskiwane są podczas rejestracji bezrobotnego oraz w wywiadzie (w tym z wykorzystaniem kwestionariusza udostępnianego w systemie

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy					teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw pracy). Powiatowy urząd pracy w okresie realizacji IPD ma obowiązek kontaktować się z bezrobotnym co najmniej raz na 60 dni w celu monitorowania sytuacji i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD. Ww. kontakt może być realizowany przez powiatowy urząd pracy w formie spotkania, rozmowy telefonicznej lub wymiany informacji drogą elektroniczną / pocztową.
				Kryterium 2	T	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. e) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Centralna Baza Ofert Pracy http://oferty.praca.gov.pl/	Powiatowe urzędy pracy w ramach usługi pośrednictwa pracy przyjmują i realizują oferty pracy przestrzegając zasady jawności ofert pracy. Każda przyjęta i realizowana oferta pracy przez urząd pracy jest automatycznie przekazywana do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy, której rolę pełni obecnie Centralna Baza Ofert Pracy (CBOP). CBOP to nieograniczony dostęp do aktualnej informacji o ofertach pracy w kraju i za granicą, upowszechnionych przez sieć EURES. CBOP umożliwia także prezentowanie informacji o organizowanych przez powiatowe urzędy pracy stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, a także organizowanych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy szkoleniach, targach i giełdach pracy, praktykach studenckich organizowanych w instytucjach publicznych oraz wyszukiwanie praktyk i staży zgłaszanych przez pracodawców. CBOP jest zintegrowana z innymi systemami takimi jak Wortal PSZ (psz.praca.gov.pl), praca.gov.pl, SyriuszStd (wykorzystywanym przez powiatowe urzędy pracy), WUP Viator (wykorzystywanym przez wojewódzkie urzędy pracy). CBOP dostępna z komputera, tabletu i smartfona.
				Kryterium 3	T	Spełnienie kryterium zapewnia:	W procesie kształtowania, wdrażania, monitorowania i przeglądu działań na rzecz

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 5, rozdział 8, art. 22), http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf	aktywnej polityki rynku pracy podstawową rolę odgrywają: 1. system rad rynku pracy, działających przy ministrze właściwym do spraw pracy, marszałku województwa (WUP), i starosty (PUP). W skład rad rynku pracy wchodzi m.in. przedstawiciele wszystkich reprezentatywnych organizacji pracodawców i związków zawodowych, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, organów samorządu terytorialnego i przedstawiciele nauki. Konsultacje społeczne aktów prawnych regulujących całokształt zasad i procedur funkcjonowania PSZ, prowadzone na każdym etapie prac nad projektowanym rozwiązaniem 2. Rola Rady Dialogu Społecznego. Przegląd otoczenia prawnego rynku pracy, jego kształt oraz stan są również przedmiotem prac Rady Dialogu Społecznego, a wprowadzanie zmian prawa dotyczących aktywnych polityk rynku pracy przed ich wdrożeniem jest przedmiotem konsultacji w tej instytucji dialogu. 3. Rola Konwentu Dyrektorów Wojewódzkich Urzędów Pracy i Rada Forum Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy.
				Kryterium 4	T	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 8, art.22) i Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej . http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf	Minister wł. ds. pracy, wspólnie z Prezesem GUS prowadzi badanie "Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w urzędach pracy", w którym zbierane są m. in. dane nt. liczby aktywizowanych bezrobotnych w rozbiciu na formy aktywizacji. Minister wł. ds. pracy corocznie dokonuje analizy efektywności wybranych form aktywizacji bezrobotnych realizowanych przez PUP, finansowanych z

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						40991001/U/D20041001Lj.pdf https://www.gov.pl/web/rodzina/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane	Funduszu Pracy. Kluczowe mierniki to efektywność zatrudnieniowa i kosztowa. W POWER 2014-2020 realizowany jest projekt „Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowej bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy”. Minister wł. do spraw pracy publikuje na str. internetowej corocznie katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej rozumianych jako usługi i instrumenty rynku pracy finansowane ze środków Funduszy Pracy, dla których w danym roku są określone wskaźniki, o których mowa w art. 4 ust. 11 pkt 2 lit b i c ustawy Opinowanie planów i sprawozdań Funduszu Pracy należy do kompetencji rad rynku pracy, a monitoring i ocenę polityk rynku pracy realizuje Rada Dialogu Społecznego.
				Kryterium 5	T	Spełnienie kryterium zapewnia: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Rozdział V, art. 50 ust. 1, art. 53) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. z 2011 r., poz. 920) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU201	„Plan realizacji Gwarancji dla Młodzieży w Polsce” (GdM) opiera się na funkcjonowaniu 4 podstawowych filarów wsparcia dla młodych osób: • Urzędów pracy (szeroki wachlarz form aktywizacji zawodowej, podnoszenia kompetencji, wspierania przedsiębiorczości oraz zachęt zatrudnieniowych dla pracodawców). • Ochotniczych Hufców Pracy -działania edukacyjne i wychowawcze jednostek OHP oraz projekty aktywizacji zawodowej, umożliwiające ukończenie szkoły, nabycie nowych kompetencji, kwalifikacji czy zawodu, zdobycie zatrudnienia. • Projektów wyłanianych w konkursach na szczeblu centralnym i regionalnym (projekty wyłania na szczeblu centralnym MRiPS, regionalnym -WUP). Rodzaje wsparcia z EFS dla osób młodych zostały określone w: dokumencie Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						11550920/O/D20110920.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz. U. z 2009 r., poz. 1160) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20091421160/O/D20091160.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 kwietnia 2014 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz. U. z 2014 r., poz. 497) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2014000497/O/D20140497.pdf	2014-2020, Oś priorytetowa I pn. Osoby młode na rynku pracy, dokumencie Szczegółowy Opis Priorytetów POWER 2014-2020. Programu pożyczkowego „Pierwszy biznes — Wsparcie w starcie”, realizowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego.
4.3.Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFRR EFS+	EFRR Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej	Tak	Kryterium 1 i 2	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-	Ramy strategiczne zostały określone w - Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), - Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, - Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online EFS+: Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego				strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto: 1. w zakresie kryterium 1: prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, 2. w zakresie kryterium 1a: system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				Kryterium 3	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych, Priorytet 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania I Umiejętności podstawowe,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia					przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych. Ponadto: a) akty prawne podkreślające równy dostęp do kształcenia (m.in.: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego), b) przedsięwzięcie MEiN: „Włączeni w edukację”.
				Kryterium 4	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności, 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – wszystkie Obszary oddziaływania poprzez wskazanie podmiotów kluczowych dla realizacji Tematu działania. Dodatkowo ma zastosowanie w szczególności rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami					3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji), 4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a) Radę Programową do spraw kompetencji, b) sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: projekt MEiN: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.
				Kryterium 5	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności oraz rozdział 10. „Wdrażanie i monitorowanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030”, 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji),

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a) Radę Programową do spraw kompetencji, b) sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: a) funkcjonowanie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, b) projekt MEiN „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.
				Kryterium 6	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych; 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności; 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności; 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...), 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							oddziaływania: I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; V Rozwijanie umiejętności w miejscu pracy; VI Doradztwo zawodowe; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto: a) funkcjonowanie Uniwersytetów Drugiego i Trzeciego Wieku, b) przedsięwzięcie MEiN: „Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji”, c) projekt FRSE: „Szansa - nowe możliwości dla dorosłych”, d) program Senior+.
				Kryterium 7	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. ustawie Karta Nauczyciela – Rozdział 7a: Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, 2. rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe, 3. ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dział XII Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							gospodarka finansowa uczelni (m.in. „Doktorat wdrożeniowy”), 4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...); 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.
				Kryterium 8	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu (...), 2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, 3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego (...), 4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2 Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto funkcjonowanie: a) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, b) Narodowego Centrum Nauki, c) Sieci Badawczej Łukasiewicz, d) Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, e) Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.
4.4.Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa	EFRR: EFS +	EFRR Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki	Tak	Kryterium 1	T		Diagnoza w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (KPPUiWS) dotyczy ubóstwa i wykluczenia społecznego,. Dokument zawiera analizę danych ogólnokrajowych oraz według makroregionów, stopnia urbanizacji, typów gospodarstw domowych. W diagnozie uwzględnione zostały takie problemy jak ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług społecznych oraz specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Diagnoza zawiera również informacje dotyczące dostępu do edukacji, w tym edukacji wczesnej i opieki. Opisany został obszar wsparcia rodziny i

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne EFS+: Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji					pieczy zastępczej, wykluczenia mieszkaniowego, ubóstwa osób pracujących i osób starszych oraz przedstawiona została sytuacja cudzoziemców - tytuły pobytowe, dostęp do usług. Diagnoza obejmuje również usługi w ramach pomocy społecznej - usługi w miejscu zamieszkania a domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione. Przy opracowaniu diagnozy opierano się m.in. na danych Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostatu oraz sprawozdaniach resortowych.
				Kryterium 2	T		KPPUiWS koncentruje się na : • przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, • przeciwdziałaniu bezdomności, • rozwijaniu usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, • wspieraniu osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej, • wspieraniu integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy. We wszystkich obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, zgodnie z paradygmatem deinstytucjonalizacji zgodnie z dokumentem

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							pn. Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności.
				Kryterium 3	T		W celu spełnienia kryterium dodatkowo opracowywana jest z udziałem grupy ekspertów z zakresu poszczególnych obszarów Strategia rozwoju usług społecznych (SRUS), która będzie realizowana w obszarach: 1. opieki nad dzieckiem, w tym z niepełnosprawnością, 2. opieki nad osobami starszymi i przewlekle somatycznie i psychicznie chorymi, 3. niezależnego życia – wsparcia osób z niepełnosprawnościami, 4. wsparcia osób bezdomnych, Deinstytucjonalizacja obejmować będzie np.: 1. priorytetowe podejście do usług społecznych realizowanych w środowisku nad usługami stacjonarnymi 2. rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, które ograniczą opiekę instytucjonalną 3. wykorzystanie potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz rozwoju nowych usług środowiskowych 4. zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni i najmniej pożądany element systemu 5. rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomagane

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							6. wdrożenie systemu koordynacji i standaryzacji usług społecznych – funkcja koordynatora usług społecznych; 7. wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej.
				Kryterium 4	T		KPPUiWS opracowano we współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego. Uwzględniono rezultaty pracy niezależnych tematycznych grup eksperckich dla obszarów: rodzina i dziecko, os. starsze, os. z niepełnosprawnościami, os. z zaburzeniami psychicznymi, os. bezdomne i cudzoziemcy. Grupy eksperckie wypracowały założenia, wykorzystane następnie do zaplanowania działań w KPPUiWS. Monitorowanie KPPUiWS odbywać się będzie w partnerstwie i przy udziale wszystkich interesariuszy, zwłaszcza organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych bezpośrednio w obszarach objętych Programem. W resorcie właściwym ds. rodziny i zabezpieczenia społecznego powołany będzie Zespół ds. realizacji działań KPPUiWS, z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych w obszarach objętych KPPUiWS, administracji centralnej, samorządów wojewódzkich i lokalnych. Dane do monitorowania realizacji działań będą zbierane

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							zgodnie z przyjętym harmonogramem w ramach każdego z Priorytetów.
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej	EFRR EFS+	EFRR: Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej EFS+: Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki	Tak	Kryterium 1	T	https://www.gov.pl/web/zdrowie/zdrowa-przyszlosc-ramy-strategiczne-rozwoju-systemu-ochrony-zdrowia-na-lata-2021-2027-z-perspektywa-do-2030	Spełnienie kryterium zapewni publikacja mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ) w zmienionej formule (mapa wraz z rekomendowanymi kierunkami działań będzie obejmować okres 5 lat. Coroczna aktualizacja MPZ dotyczyć będzie danych statystycznych i wyników analiz. Analizy przedstawione w mapie potrzeb zdrowotnych z jednej strony stanowią diagnozę systemu ochrony zdrowia, a z drugiej, dzięki prognozom i rekomendowanym kierunkom działań, przyczynią się do zapewnienia równego dostępu do opieki, wspieranie odporności oraz poprawy jakości. Uwzględniają one obszary szczególnie istotne, takie jak podstawową opiekę zdrowotną, profilaktykę. Mapy potrzeb uwzględniają rekomendowane kierunki działań na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i na terenie województw, tj. regionalne różnice w zdrowotności społeczeństwa i dostępności do opieki zdrowotnej. W czerwcu 2020 r. na stronie www.basiw.mz.gov.pl zostały zamieszczone dane statystyczne i analizy w formie zaawansowanego narzędzia analitycznego stanowiące bazę danych statystycznych i analiz zarówno dla całego kraju, jak też dla poszczególnych województw.
				Kryterium 2	T		Spełnieniem kryterium jest przyjęcie Policy Paper 2021+ w obszarze zdrowia. Obecna nazwa: „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030” wraz załącznikami

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa					tj. ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz osobami z zaburzeniami psychicznymi. Dokument będzie wdrażany w drodze uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia polityki publicznej pt. „Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.” Zakłada on działania w czterech głównych wzajemnie zależnych obszarach: pacjenta, procesów, rozwoju i finansów. Celem tej polityki publicznej jest zapewnienie obywatelom równego i adekwatnego do potrzeb zdrowotnych dostępu do wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych przez przyjazny, nowoczesny i efektywny system ochrony zdrowia. Efektem realizacji polityki ma być wydłużenie życia i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa. Obecnie w analizach epidemiologicznych coraz więcej uwagi przywiązuje się nie tylko do długości życia, ale również do jego jakości. Niezbędne do tego jest zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli.
				Kryterium 3	T		Dokument <i>Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030</i>, zawiera ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz osobami z

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							zaburzeniami psychicznymi stanowiącymi jako załącznik. Przyjęcie dokumentu „Zdrowa przyszłość”, w tym w szczególności załączników, przyczyni się: – w zakresie opieki nad osobami starszymi – do poprawy jakości życia i zdrowia seniorów i ich opiekunów (rozwój zasobów kadrowych, rozwój form opieki dziennej, domowej oraz innowacyjnych form opieki, wsparcie opiekunów nieformalnych i koordynacja opieki środowiskowej), – w zakresie opieki psychiatrycznej – do wzmocnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (inwestycje w kadry i poprawa jakości kształcenia w dziedzinie psychiatrii i innych specjalizacji zajmujących się ochroną zdrowia psychicznego, zmiana organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki psychiatrycznej i inwestycje infrastrukturalne).

5. Instytucje programu

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. k); art. 71 i 84 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 13: Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji [500]	Imię i nazwisko osoby odpowiedzialnej za kontakty [200]	E-mail [200]
Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego	Olgierd Geblewicz	marszalek@wzp.pl
Podmiot otrzymujący płatności od Komisji	Ministerstwo Finansów	Mateusz Morawiecki	kancelaria@mf.gov.pl
W stosownych przypadkach, podmiot lub podmioty otrzymujące płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	-	-	-
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż instytucja zarządzająca	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Podział kwot refundowanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jeżeli wskazano więcej niż jeden podmiot otrzymujący płatności od Komisji Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 13A: Część wartości procentowych określonych w art. 36 ust. 5 lit. b) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, która zostałaby refundowana podmiotom otrzymującym płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (w punktach procentowych)

6. Partnerstwo

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. h) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Samorządowi Województwa zależało na stworzeniu warunków dla pełnej realizacji zasady partnerstwa w procesie przygotowania programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 (FEPZ). Zapewnienie wpływu partnerów na ostateczny kształt FEPZ nie tylko wpisuje się w realizację zasady partnerstwa w taki sposób, jaki określony został w europejskim kodeksie partnerstwa (Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r.), ale pozwoli także w ocenie Samorządu Województwa na uzyskanie lepszych i bardziej trwałych efektów interwencji polityki spójności UE w regionie. Stąd zasada partnerstwa jest jedną z naczelných zasad, mających zastosowanie przy inwestowaniu Funduszy Europejskich w rozwój regionalny na Pomorzu Zachodnim, a utrzymanie faktycznego partnerstwa realizowane będzie nie tylko na etapie programowania FEPZ, a ale także jego wdrażania, monitoringu i ewaluacji.

Etap programowania

Partnerzy z poziomu samorządów lokalnych i innych instytucji publicznych, partnerzy społeczno-gospodarczy, partnerzy reprezentujący społeczeństwo obywatelskie oraz organizacje badawcze i uczelnie zaangażowani zostali w prace nad określeniem zakresu i kierunków interwencji FEPZ na bardzo wczesnym etapie prac – na długo przed przyjęciem projektu FEPZ i skierowaniem go do konsultacji społecznych.

Proces prac nad projektem FEPZ miał charakter ciągły. Samorząd Województwa dokładał starań, by regionalni partnerzy dysponowali bieżącymi informacjami o postępie w pracach nad perspektywą finansową 2021-2027, zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym i regionalnym. Cyklicznie podczas posiedzeń Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (RPO WZ) prezentowano stan przygotowań tak ram finansowo-legislacyjnych budżetu UE na okres 2021-2027, jak i dokumentów krajowych (najpierw Założeń Umowy Partnerstwa, następnie kolejnych wersji projektu Umowy Partnerstwa). Rozwijano również współpracę z partnerstwami terytorialnymi, budowanymi przy udziale środków UE z RPO WZ w oparciu o mechanizm Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz autorski instrument Samorządu Województwa – Kontrakt Samorządowy, w kontekście zacieśnienia kooperacji pomiędzy samorządami w obszarach funkcjonalnych w warunkach rosnącego w perspektywie 2021-2027 znaczenia terytorialnego wymiaru interwencji Funduszy Europejskich.

Partnerzy zostali zaproszeni do prac Grupy roboczej ds. przygotowania FEPZ, które koncentrowały się na analizie założeń projektu FEPZ w postaci opisu planowanego zakresu wsparcia w poszczególnych celach szczegółowych Celów Polityki dla okresu 2021-2027, udostępnionego przez Samorząd Województwa w sierpniu 2021 r.

Poza udziałem w pracach Grupy roboczej interesariuszom, reprezentujących różne środowiska ze sfery gospodarczej, społecznej czy naukowej, a także samorządowej i administracji centralnej, zapewniono możliwość udziału w:

- wysłuchaniu publicznym – przeprowadzonym we wrześniu 2021 r. i otwartym dla wszystkich, którzy zgłosili zainteresowanie zabranie głosu na temat założeń FEPZ,
- forach środowiskowych – spotkaniach dla głównych interesariuszy i docelowych beneficjentów FEPZ, zorganizowanych w sierpniu i wrześniu 2021 r. w postaci forum samorządowego (z odrębnym spotkaniem poświęconym terytorializacji), forum pozarządowego i forum gospodarczego.

Ten etap procesu prac nad projektem FEPZ został podsumowany w Raporcie z zaangażowania społeczeństwa w przygotowanie FEPZ, przyjętym przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego w styczniu 2022 r. Raport zestawia ok. 400 uwag zgłoszone przez osoby reprezentujące partnerów samorządowych i społeczno-gospodarczych, zaangażowanych w prace Grupy roboczej ds. przygotowania FEPZ i / lub uczestniczących w spotkaniach forów środowiskowych i wysłuchaniu publicznym oraz zawiera odniesienia Samorządu Województwa do przedstawionych uwag.

Działaniem wspierającym proces włączania partnerów w dyskusję o kształcie i zakresie nowego programu regionalnego było uruchomienie strony internetowej poświęconej przygotowaniom do perspektywy 2021-2027 w regionie (<https://fepz.wzp.pl>), udostępniającej aktualne informacje z postępu w pracach nad uruchomieniem nowego okresu programowania UE.

Kolejnym etapem w programowaniu wsparcia w ramach FEPZ przy udziale partnerów było uruchomienie ustawowych konsultacji społecznych projektu FEPZ, trwających między 25 stycznia a 28 lutego 2022 r. Kształt projektu FEPZ – przyjętego przez Zarząd Województwa 24 stycznia 2022 r. i skierowanego do konsultacji – oparł się w dużej mierze na wnioskach z dyskusji prowadzonych od sierpnia 2021 r. nad założeniami do FEPZ w ramach Grupy roboczej czy podczas spotkań forów środowiskowych.

Uwagi do projektu FEPZ składane były za pomocą elektronicznego formularza dostępnego na stronie internetowej (<https://fepz.wzp.pl>). Dyskusja na temat zakresu i kierunków interwencji zaplanowanych w FEPZ odbyła się także podczas zorganizowanej w trybie zdalnym 16 lutego 2022 r. konferencji konsultacyjnej. W toku konsultacji zorganizowano również wysłuchanie publiczne (21 lutego 2022 r.) oraz wysłuchanie odwrócone (28 lutego 2022 r.), a także wideoczat z Marszałkiem Województwa (23 lutego 2022 r.). Ponadto projekt FEPZ został przedstawiony Wojewódzkiej Radzie Dialogu Społecznego (3 lutego 2022 r.) oraz został skonsultowany i pozytywnie zaopiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego (23 lutego 2022 r.) oraz Zachodniopomorską Radę Działalności Pożytku Publicznego (28 lutego 2022 r.).

W toku trwania konsultacji zgłoszono blisko 400 uwag i propozycji, do których odniesiono się w Sprawozdaniu z przebiegu procesu konsultacji społecznych projektu FEPZ, przyjętym przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego 15 marca 2022 r. Duża część uwag została uwzględniona w całości lub częściowo, w tym również te, które zgłosili partnerzy społeczni (m.in. przedstawiciele organizacji pozarządowych) – i wpłynęła na modyfikację treści FEPZ.

Zaangażowanie partnerów będzie kontynuowane na kolejnych etapach wdrażania FEPZ.

Etap wdrażania i monitoringu

Naczelną rolę w procesie wdrażania FEPZ odgrywać będzie Komitet Monitorujący, w którego składzie Instytucja Zarządzająca zapewni odpowiednią (zgodną z art. 8 rozporządzenie ogólne) i zbalansowaną reprezentację partnerów, wyposażoną w identyczne dla wszystkich członków Komitetu Monitorującego uprawnienia i obowiązki, określone w Regulaminie Komitetu Monitorującego. Udział partnerów w pracach Komitetu Monitorującego na prawach członka pozwoli im na faktyczny wpływ na proces realizacji FEPZ oraz kształt dokumentów programowych, zwłaszcza w kontekście poszerzonych w perspektywie finansowej 2021-2027 kompetencji Komitetu Monitorującego (określonych w art. 40 rozporządzenia ogólnego), odpowiedzialnego m.in. za ocenę postępów we wdrażaniu programu operacyjnego i operacji o znaczeniu strategicznym, analizę oraz zatwierdzanie kryteriów wyboru operacji, ocenę postępów w wykonywaniu planu ewaluacji oraz realizacji działań komunikacyjnych, a także rozpatrywanie spraw mających wpływ na realizację programu m.in. w drodze powoływania grup roboczych i organizacji warsztatów tematycznych, monitorowanie wypełniania warunków podstawowych czy też budowanie zdolności administracyjnych instytucji i partnerów. W tym ostatnim z wymiarów zapewnione zostaną odpowiednie środki na szkolenia, analizy i ekspertyzy, służące pełniejszemu udziałowi partnerów w określaniu zasad ubiegania się o wsparcie z FEPZ.

Etap ewaluacji

Partnerzy uczestniczący w pracach Komitetu Monitorującego zaangażowani będą w proces ewaluacji FEPZ, prowadzony w kolejnych stadiach realizacji programu. Zostanie im zapewniona możliwość udziału w przygotowaniu planu ewaluacji, przedkładania propozycji badań ewaluacyjnych wspierających proces wdrażania FEPZ oraz prowadzących do jego ulepszenia i usprawnienia. Partnerzy w ramach Komitetu Monitorującego włączeni zostaną w konsultacje aktualizacji planu ewaluacji, założeń poszczególnych badań ewaluacyjnych oraz raportów końcowych z przeprowadzonych badań wraz z zestawieniami rekomendacji.

Wzmacnianie potencjału partnerów

Niezależnie od przyjętego w Polsce rozstrzygnięcia, że na poziomie krajowym (w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego) zostanie wypełniony obowiązek alokowania co najmniej 0,25% środków EFS+ na wsparcie potencjału partnerów społecznych i dialogu obywatelskiego, planowane jest przeznaczenie odpowiednich zasobów finansowych FEPZ na poczet budowania zdolności administracyjnych partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Zakłada się wypracowanie w ścisłej współpracy z reprezentacją partnerów społecznych (Zachodniopomorską Radą Działalności Pożytku Publicznego) rozwiązań, które najskuteczniej odpowiedzą na podstawowe potrzeby i wyzwania, które same organizacje identyfikują jako bariery uniemożliwiające lub utrudniające pełny udział partnerów w realizacji FEPZ jako beneficjentów i realizatorów współfinansowanych ze środków programu przedsięwzięć. Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych odnosić się będzie w szczególności do zakresu interwencji EFS+ na rzecz świadczenia usług publicznych, w tym m.in. w obszarze włączenia społecznego czy edukacji. Dotyczyć będzie także rozwoju kompetencji organizacji w zakresie dialogu społecznego i obywatelskiego.

7. Komunikacja i widoczność

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. j) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Komunikacja o Programie to informowanie o jego ofercie, rezultatach i wpływie polityki spójności na rozwój kraju i Unii Europejskiej poprzez rozwój gospodarczy i ekologiczny Pomorza Zachodniego oraz poprawę jakości życia, w tym aktywizację oraz dostępność usług i infrastruktury dla jego mieszkańców.

Szczególne miejsce w komunikacji mają działania podnoszące świadomość ogółu społeczeństwa o roli i wartości dodanej wsparcia UE w ww. zakresie, oraz wartościach, które niesie polityka spójności.

Informowanie o Programie stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie, który podkreśla cele i znaczenie Unii Europejskiej. Działania komunikacyjne wiążą cele Programu z głównymi celami polityki spójności, a które są zgodne z celami UE.

Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ, IP, oraz IK UP we współpracy z instytucjami europejskimi, krajowymi, regionalnymi, a także partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami Programu.

Szczegóły założeń przedstawionych w tym rozdziale znajdują się w Strategii komunikacji Programu. Doprecyzowuje ona unikalny wkład programu w komunikację o Funduszach Europejskich.

Cele:

Działania komunikacyjne mają na celu:

- aktywizację mieszkańców województwa zachodniopomorskiego do sięgania po Fundusze Europejskie, w tym poprzez informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach dofinansowania projektów;
- wsparcie beneficjentów w realizacji projektów, w tym w zakresie komunikowania nt. projektów;
- zapewnienie wysokiej świadomości mieszkańców województwa zachodniopomorskiego na temat efektów Funduszy Europejskich w regionie, ich pozytywnego znaczenia dla rozwoju Pomorza Zachodniego oraz ważnej roli w budowaniu wspólnoty europejskiej;
- zapewnienie szerokiej akceptacji społecznej dla działań rozwojowych, realizowanych przy pomocy Programu i Funduszy Europejskich, jako całości.

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze Funduszy Europejskich w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np.: promowania instytucji lub osób.

Grupy docelowe:

- potencjalni beneficjenci, w szczególności przedsiębiorcy z sektora MSP oraz szkoły i uczelnie, w tym w ramach inteligentnych specjalizacji i potrzeby wzajemnej współpracy, klastry, JST, szczególnie w zakresie rewitalizacji, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe;
- beneficjenci, w szczególności przedsiębiorcy, osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, klienci PUP;

- ogół społeczeństwa, w szczególności mieszkańcy regionu, osoby młode oraz seniorzy.

Kanały komunikacji:

Kanały i narzędzia komunikacji będą dobierane do grupy docelowej i będą wynikały z analizy bieżących trendów konsumpcji mediów przez poszczególne grupy odbiorców.

Planowane działania będą koncentrować się na wszystkich grupach docelowych, a wybór konkretnych kanałów i narzędzi będzie powiązany z wyznaczonymi celami. Sposób doboru narzędzi określi Strategia Komunikacji Programu.

Priorytetowe kanały to m.in.:

- media o szerokim zasięgu (np. telewizja, radio, prasa, internet, kino);
- media społecznościowe (kanały własne, np. Fb, Instagram, YouTube oraz kampanie w kanałach płatnych);
- wydarzenia informacyjne i promocyjne;
- reklama zewnętrzna;
- publikacje i materiały audio-video;
- ekrany LCD;
- portal Funduszy Europejskich – wspólna platforma internetowa dla wszystkich programów;
- serwis internetowy Programu;
- sieć PIFE w województwie zachodniopomorskim.

W komunikacji duży nacisk położony będzie na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów i zaangażowanie ich w rolę ambasadorów marki FE. Aby wesprzeć beneficjentów w prowadzeniu promocji projektów, opracowany będzie m.in. przewodnik i wzory grafik do pobrania.

Budżet

Szacunkowy budżet na działania z zakresu komunikacji, wyposażony w środki z Priorytetu 8 i Priorytetu 9, wyniesie 3 252 350 euro.

Monitoring i ewaluacja

Działania komunikacyjne podlegają stałej ewaluacji i monitoringowi pod kątem jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych. Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe i analizy użyteczności, cytowalności i zasięgów.

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Podstawa prawna: art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	☐	☒
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	☒